

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: Enhedslisten : Rød-grøn i et nyt årtusinde

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 2005

Emne: Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 8

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

Enhedslisten : Rød-grøn i et nyt årtusinde

Enhedslisten

Rød-grøn i et nyt årtusinde

2005

Enhedslistens
historie • 3

Indhold

Oversigt over andre vedtagelser	2
Enhedslistens historie	3
Principprogram for Enhedslisten: Kapitalisme og socialisme i det 21. århundrede	7
Miljøpolitisk handlingsprogram: Miljøet ud af mørket	27
Udtalelse: Hjælp Irak – træk tropperne ud	36
Udtalelse: Om folketingsvalget og dets konsekvenser	35
Udtalelse: Fordel arbejdet – fordel tiden – bekæmp stress og arbejdsløshed	34
Udtalelse om EU-forfatningen	33
Arbejdsplan for Enhedslisten 2005	37
Regnskab for 2004 samt budget for 2005-2006	39
Enhedslistens vedtægter	40
Folketingsmedlemmer og de valgte spidskandidater	43 - 44
Valgt revisor, lovudvalg og råd fonds bestyrelse	44
Hovedbestyrelsen 2005-2006	45
Lokalafdelinger og kontaktpersoner	46
Nyttige adresser	48

Yderligere materiale

Udover principprogrammet, det miljøpolitiske handlingsprogram og de øvrige dokumenter, som er trykt i dette hæfte, traf Enhedslistens 16. årsmøde d. 22.-24. april 2005 en række beslutninger og vedtagelser, der kan ses på www.enhedslisten.dk

De kan også rekvireres ved henvendelse på landskontoret på telefon 33 93 33 24 eller pr. e-mail til landskontoret@enhedslisten.dk

Årsmødet vedtog følgende, der ikke er trykt i dette hæfte:

- Udtalelse: Om klimapolitik
- Vedtagelse: Enhedslistens Cubapolitik
- Udtalelse: Fordømmelse af USA's politik overfor Cuba
- Udtalelse: Forsvar demokrati og menneskerettigheder i Somalia
- Udtalelse: nej til liberalisering af lukkeloven
- Vedtagelse: Nej til privatisering af det offentlige rum
- Vedtagelse: Enhedslistens handicappolitik
- Vedtagelse: Vedr. Palæstina/Israel

Der kan også rekvireres andre dokumenter, der er vedtaget på tidligere årsmøder og som stadig er gældende. Det gælder bl.a. "Velfærd for alle" fra 2001, "Hovedprincipper for Enhedslistens EU-Politik" og "Den globale udfordring" fra årsmødet i 2002, "Bekæmp højrekrafterne – også i de etniske minoriteter" og "Nej til kriminalisering af de prostituerede og deres kunder" fra 2003, samt "Vedtagelse om kønspolitik" og "Oprettelse af forening/rådgivning for trængte og truede mennesker" fra 2004.

www.enhedslisten.dk

Fornyelse af venstrefløjen – Enhedslistens historie

Af Thomas Clausen

Enhedslisten blev dannet i 1989 af Danmarks Kommunistiske Parti (DKP), Venstresocialisterne (VS) og Socialistisk Arbejderparti (SAP). Fra midten af 1980'erne under den konservative statsminister Poul Schlüter var den parlamentariske situation vanskelig for den yderste venstrefløj. Efter at kommunistpartiet var gledet ud af Folketinget i 1979, var Venstresocialisterne i 1980'erne alene om at repræsentere strømninger til venstre for Socialistisk Folkeparti (SF), og ved valget i september 1987 gik det galt. VS fik kun 1,4% af stemmerne og gled ud af Folketinget.

Endnu værre gik det ved valget i maj 1988 om NATO og atomraketter. Nu fik DKP og VS kun 1,4% tilsammen, og VS fik med kun 0,6% af stemmerne det dårligste valg i partiets 20-årige historie.

På en kongres kort efter valget erkendte VS, at partiet politisk og organisatorisk var slidt op, og besluttede at satse på en valgteknisk fællesliste med et politisk minimumsgrundlag.

DKP vedtog på sit landsmøde i september 1988 at undersøge mulighederne for en valgalliance, som skulle være bredere end bare et valgforbund med VS. Der blev lagt op til en rød-grøn alliance mellem DKE, De Grønne, VS, SAP, Humanisterne og Fælles Kurs og andre progressive kræfter.

VS var indforstået med DKP's forsøg på at skabe en bredere alliance, men havde ikke megen fidus til Fælles Kurs. Fra januar 1989 og et halvt år frem førte VS og SAP på den ene side og Fælles Kurs på den anden side en niveauløs polemik om indvandrer- og flygtningepolitikken hos Fælles Kurs, som blev beskyldt for at være raci-

stisk. Og brede kredse i DKP ville heller ikke have Fælles Kurs med. Til gengæld sparede dette opgør formentlig Enhedslisten for en masse ballade senere.

De Grønne meldte selv fra til et erklæret socialistisk projekt. Og Humanisterne blev efter nogen tøven afvist på baggrund af deres kontakter til nyreligiøse strømninger. Senere ønskede Danmarks Kommunistiske Parti/ Marxister-Leninister (DKP/ ML) også at blive optaget, men blev afvist som organisation.

Nød lærte nogen venstrefløj at spinde i 1989

I april 1989 henvendte VS og SAP sig til DKP for at påbegynde indsamlingen af anmeldere til en enhedsliste. Fra den 1. juli blev valgloven skærpet, så det blev vanskeligere at samle underskrifter. DKP havde samlet underskrifter, mens VS og SAP ikke var opstillingsberettiget. Ved valget i 1988 var SAP således blevet fanget af den korte valgkamp og kunne ikke nå at samle underskrifter. DKP svarede, at man var indforstået med, at VS og SAP samlede underskrifter til en »rød-grøn fællesliste«. SAP og VS gik i gang og indsamlede underskrifterne. SAPs medlemmer gjorde en overordentligt stor indsats. De satte sig et mål på 10.000 underskrifter, som de indsamlede helt alene. En kraftpræstation af det absolut mindste af de tre partier. På et pressemøde den 28. april 1989 kunne repræsentanter for DKP, VS og SAP fremlægge et fælles udkast til et valggrundlag for »Enhedslisten – Den røde og grønne fællesliste«.

Hovedpunkterne var: Global ansvarlighed – aktiv dansk miljøpolitik. Brud med den blinde vækst, aktiv

dansk fredspolitik, nej til fremmedhad og racisme, ligestilling, udvidelse af faglige, sociale og demokratiske rettigheder, arbejde til alle, tryghed i ansættelsen, en skattereform der beskatter rige og virksomhederne, ja til folkepension, ja til en bedre offentlig sektor og væk med Schlüter-regeringen. Der skulle være et rødt og grønt flertal i Folketinget, mindst 30 EF-modstandere i Folketinget som kunne sikre en ny folkeafstemning om dansk suverænitetsafgivelse, øget enhed i arbejderklassen, og så skulle de tre partier og de partiløse på venstrefløjen i fællesskab bryde spærregrensen ved det næste valg.

Udsigten til succes var måske ikke alt for god. Programmet virkede lidt tyndt, bar præg af at være et kompromis, hvor der blev appelleret til tidens nye miljøånd som en samlende faktor. Det fængede ikke umiddelbart, men gav i midten af 1990'erne Enhedslisten et forspring i Folketinget i miljøpolitikken.

Enhedslistens første årsmøde

Det første årsmøde 2.-3. december 1989, der samlede over 200 deltagere der var præget af livlige diskussioner og en god stemning. De fleste var medlem af et af de tre partier, men der var også mange partiløse. Viljen til at tilnærme sig hinanden var til stede, samtidig med at der blev formuleret politik i lange baner og diskuteret i en uendelighed. Enhedslisten så dagens lys i 1989, et skelsættende år, hvor forandringerne i Østeuropa og i Sovjetunionen lettede venstrefløjens samarbejde.

Sammenbruddet i øst i årene 1989-1991 betød umiddelbart en svækkelse af det socialistiske alternativ, hvad enten systemet i øst blev opfattet som

socialistisk, statskapitalistisk, socialimperialistisk eller hvad, der nu var af opfattelser på venstrefløj.

Enhedslisten var fra starten et svært projekt. Denne politiske sammensvejsning skyldtes ikke kærlighed ved første blik. Forhen havde man stemplet hinanden som henholdsvis stalinister og venstreekstremister. En lang række historiske modsætninger skulle overvindes. Navnlig DKP måtte igennem et hårdt partiopgør om holdningen til Enhedslisten, men sammenbruddet i øst befriede også kommunister, venstresocialister og trotskister fra 1970'ernes og 1980'ernes lejr-tænkning og fra den opslidende strid om holdningen til systemet i øst og dets betydning i verdenshistorien.

Der var vilje til omstilling, ikke mindst fordi der blev mere og mere sammenfald i kritikken af kapitalismen, nationalt og globalt. Håbet om en anden samfundsudvikling end kapitalismen, drømmen om et retfærdigt, frit og socialistisk samfund og den fælles erfaring fra fælles sociale, faglige og politiske kampe skabte et fællesskab og et bæredygtigt projekt.

Fra partier til parti

Det første årsmøde i 1989 havde paradoksalt nok ikke nogen indflydelse på Enhedslistens politik eller struktur. Enhedslisten var stadig et samarbejde mellem selvstændige partier, der hver for sig havde vetoret i alle spørgsmål. Årsmødet kunne blot vedtage enkelte politiske udtalelser, ligesom der blev valgt tre partiløse ind i bestyrelsen. Disse havde dog ingen vetoret. De tre partiers opmærksomhed på indbyrdes styrkeforhold gjorde det svært for enkeltpersoner at præge den politiske linie, og partiernes magt holdt ikke længere end til det andet årsmøde i september 1990. Selv om vetoret og den partiudpegede bestyrelse forsvandt, var partiernes reelle indflydelse der lidt endnu. Kommunistisk Arbejderparti (KAP) søgte således optagelse i Enhedslisten, hvilket blev forpurret af DKP, men allerede næste år blev KAP optaget uden sværdslag.

Folketingsvalget i 1990

Kort efter det andet årsmøde blev der udskrevet folketingsvalg til den 12. december 1990. Der blev taget et hurtigt initiativ for at lade kendte EF-modstandere opstille på Enhedslistens liste Ø, heriblandt forfatteren Ebbe Kløvedal Reich og Jens-Peter Bonde, medlem af EU-Parlamentet for Folkebevægelsen mod EF.

Indsatsen i valgkampen bar præg af, at det kneb med den fælles organisering af indsatsen. Resultatet blev 55.000 stemmer (1,7% – et plus på 0,3 i forhold til resultatet for DKP og VS ved valget i 1988).

Initiativet med at skaffe markante EF-modstandere i Folketinget slog ikke igennem, men bidrog utvivlsomt til Enhedslistens fremgang. Indadtil havde dette initiativ dog givet dønninger og uenighed om fordelingen af valgkredse.

Umiddelbart efter valget vedtog et flertal i Enhedslistens bestyrelse, at der skulle startes en ny underskriftindsamling for så hurtigt som muligt at generhverve opstillingsretten, imens DKP tog endnu et partiopgør om holdningen til det fælles projekt, inden det gav sin tilslutning til at fortsætte med liste Ø som parlamentarisk grundlag.

Det parlamentariske gennembrud i 1994

Af allerstørste betydning for gennembruddet var danskernes stillingtagen til EF's udvikling til Den Europæiske Union i 1992. Enhedslisten forbandt kampen for Danmarks nationale selvstændighed med visionen om et demokratisk Europa af ligeberettigede lande for at skabe et alternativ til det Fort Europa, der med Maastricht-traktaten af 1992 skulle have fælles mønt, militær, flygtninge- og asylpolitik samt flere flertalsafgørelser på bekostning af de nationale parlamenter.

Enhedslisten havde pæn andel i det sensationelle danske nej til Maastricht-traktaten den 2. juni 1992, men var omtrent lige så overrumplet

over folkeafstemningens resultat som alle andre og kunne ikke forhindre, at unionstilhængerne bevarede initiativet og sammen med SF kreerede et nationalt kompromis om undtagelser fra Maastricht-traktaten på områder, hvor traktatens bestemmelser endnu ikke var trådt i kraft.

Trods det efterfølgende nederlag ved folkeafstemningen den 18. maj 1993 om den samme Maastricht-traktat og de danske undtagelser havde Enhedslisten vundet respekt blandt EU-modstanderne. Udviklingen af politik på så godt som alle områder, alternativ fremtoning, en langsomt, men dog voksende organisation og så den konsekvente EU-modstand i skarp kontrast til SF's ja ved folkeafstemningen i 1993 bar Enhedslisten ind i Folketinget med 3,1% af stemmerne og seks mandater ved valget den 21. september 1994. De seks nye folketingsmedlemmer var: Jette Gottlieb, Søren Søndergaard, Keld Albrechtsen, Frank Aaen, Bent Hindrup Andersen og Bruno Jerup Nielsen.

Valgsejren blev begunstiget af Enhedslistens status som eneste opstillingsberettigede parti uden for Folketinget, i høj grad som følge af den ændrede valglov, der gjorde det sværere at samle stillere. Ved valget i 1994 var liste Ø således det eneste alternativ til de dengang otte partier på Christiansborg. Deri lå en forpligtelse over for de EU-modstandere, der havde stemt på liste Ø uden at være socialister.

Enhedslisten havde også været aktiv ved valget til Europa-Parlamentet nogle måneder forinden med partimedlemmer som kandidater på JuniBevægelsen og Folkebevægelsens lister, hvoraf Ole Krarup som Folkebevægelsens spidskandidat blev nyvalgt til Europa-Parlamentet med 98.000 personlige stemmer.

EU-modstanden blev fortsat et kendetegn frem til folketingsvalget den 11. marts 1998, hvor Enhedslisten fik 2,7% (et tab på 0,4 i forhold til 1994) og fem mandater. Folketings-

gruppen måtte sige farvel til Bent Hindrup Andersen og Bruno Jerup Nielsen. Nyvalgt blev Søren Kolstrup. EU-modstanderne kunne ikke forhindre et ja ved folkeafstemningen om Amsterdam-traktaten i maj samme år. Det gjorde næppe den store forskel, at Enhedslisten kom med et socialistisk NEJ til traktaten, men heri lå en langsigtet afvisning af nationalismen.

Enhedslisten havde til gengæld sin andel i det overraskende danske nej til euroen ved folkeafstemningen den 28. september 2000 efter en opfindsom kampagne med daværende statsminister Poul Nyrup Rasmussen som Pinocchio-figur.

Lys på magten

Nyrup-regeringen blev fra dens tiltræden i 1993 til dens nederlag i november 2001 båret oppe af et økonomisk opsving. Samtidig skete der en dramatisk forøgelse af værdien af jord og fast ejendom, og den økonomisk ulighed i samfundet voksede. Ikke blot formuerne voksede, men der blev også flyttet andele fra løn til profit. Forskellene mellem rige og fattige blev større, i verden og i Danmark.

Enhedslisten har fra midten af 1990'erne vedholdende fremhævet regeringens bagatellisering af arbejdsløshedens omfang og har holdt fast i, at de arbejdsløse og de udstødte skal have sociale og økonomiske rettigheder og frem for alt arbejde på normale løn- og arbejdsvilkår. Disse synspunkter fandt ingen større mediebevågenhed før sommeren 1999, hvor pludselige milliardoverskridelser i budgettet for aktivering af arbejdsløse satte fokus på et enormt spild af menneskelige og økonomiske ressourcer.

Enhedslisten kunne ikke forhindre begrænsningerne i de arbejdsløses rettigheder som for eksempel nedskæringen i dagpengeregningen fra syv til fire år under en socialdemokratisk statsminister, men kunne yde aktiv støtte til arbejdskampe: esbjergensiske buschauffører, århusianske skral-

demaend, sygeplejersker og gymnasie-lærere og i storkonflikten i 1998.

Folketingsgruppens solidariske arbejdsmarkeds politik og fortsatte forsøg på at sætte lys på de økonomiske magthavere i samfundet pillede ved glorien over det økonomiske opsving. Dette arbejde berettigede den vanskelige dobbeltrolle i tiden fra 1994 til 2001, at være en del af det parlamentariske grundlag for en socialdemokratisk ledet regering for at opnå konkrete forbedringer og samtidig være den mest ihærdige opposition for at kunne vise, at der er et alternativ til kapitalismen og til den herskende politik, hvad enten det er at møde på A.P. Møllers generalforsamling som kritiske aktionærer eller at kræve nationalisering af energiresourcerne i Nordsoen.

Støtteparti og opposition

Med 90 mandater som det magiske omdrejningspunkt blev Enhedslisten både efter valget i 1994 og efter valget i 1998 en nødvendig del af et flertal, først for en regering bestående af Socialdemokratiet, Det Radikale Venstre, CD og siden for en socialdemokratisk-radikal regering. Vel vidende at regeringen til dagligt oftest ville føre borgerlig politik. På næsten samme måde som regeringsdannelsen blev den årlige forhandling og afstemning om finansloven en begivenhed, hvor principperne blev sat på spidsen.

Enhedslisten håndterede de fleste år situationen ved at forhandle så langt som muligt for så at ende med at stemme imod den samlede finanslov. I 1996 lykkedes det dog at indgå en finanslovsaftale med regeringen og SF og få en række ikke ubetydelige forbedringer igennem – mod blot at undlade at stemme til finansloven. CD's ubehag ved at være i finanslovsforlig med venstrefløjen var så stort, at CD umiddelbart derefter forlod regeringen.

Enhedslistens dobbeltrolle gjorde det på den ene side muligt at indgå kludetæppe-forlig med regeringen

som ved finanslovsforhandlingerne i 1996, et samlet indgreb som Pinsepakken i 1998 og forbedringer for de ældre i forbindelse med finansloven for 2001, mens der på den anden side var tale om dyb og principiel opposition vedrørende EU, NATO og Kosovo-krigen, behandlingen af flygtninge og af de arbejdsløse og udstødte.

Enhedslisten greb enhver chance for at opnå forbedringer for mennesker og miljø, men markerede også selvstændige og systemoverskridende synspunkter:

- En ny landbrugs- og miljøpolitik med økologi som det samlende krav.
- Konsekvent modstand mod yderligere EU-integration.
- Afsløring af selskabstømmere og økonomiske skandaler.
- Trafikpolitik til fordel for kollektiv trafik og bløde trafikanter.
- Flygtninge- og indvandrerpolitik der bygger på menneskerettigheder og anstændighed.
- Retspolitik, hvor retssikkerhed er andet end et slagord.
- Udvikling af velfærdsstaten.

Syv år som støtteparti og som behård opposition svækkede gennemslagskraften, da valget i november 2001 kom til at stå mellem den ene og den anden Rasmussen: Socialdemokratiets Poul Nyrup Rasmussen og Venstres Anders Fogh Rasmussen. Det kostede Enhedslisten stemmer, et tab på 0,3 til 2,4 procent og et mandat færre. Folketingsgruppen sagde farvel til Jette Gottlieb, Søren Kolstrup og Frank Aaen. Nyvalgte blev Line Barfod og Pernille Rosenkrantz-Theil.

Medlemstallet i Enhedslisten var blevet fordoblet siden det parlamentariske gennembrud i 1994. Ikke mindst mange unge fandt vej til Enhedslisten, hvilket i foråret 2001 førte til, at der blev skabt en ny selvstændig ungdomsorganisation, Socialistisk UngdomsFront (SUF) med tilknytning til Enhedslisten.

Det er jo paradoksalt, at det parti, der mere end noget andet fremhæver

betydningen af fællesskab, organisering og kollektivitet på alle niveauer i samfundet, trods en markant medlemstilgang alligevel havde så lille en organisation. Folketingsgruppen fyldte fortsat meget i forhold til medlemsorganisationen. Det gjorde det vanskeligt at udforme det strategiske socialistiske projekt, som kan forandre samfundet grundlæggende.

Med Robin Hood mod Fogh

Valget i 2001 gav en borgerlig regering af Venstre og Konservative med Dansk Folkeparti som støtteparti. Den nye regering spillede ud med renlivet borgerlig politik, med massive nedskæringer på miljøområdet, kulturen, bistanden til de fattige lande i verden og med angreb på flygtninge og indvandreres rettigheder og med trusler mod fagbevægelsens organisationsfrihed. Enhedslisten lagde i sin modstand mod denne politik ud med at påpege, hvorledes regeringen holdt sine valglofter til de rigeste i samfundet, imens Dansk Folkeparti svigtede valglofterne om sociale forbedringer.

Enhedslistens egen sociale profil blev skærpet med en Robin Hood-kampagne om at tage fra de rige og give til de fattige, hvilket gav anledning til en ideologisk diskussion med Venstre om engelsk middelalders Robin Hood.

På den måde fik kampagnen anno 2002 med titlen "Balladen om Robin Theil" og med undertitlen "En sørgemunter historie om dansk politik" en helt utrolig aktualitet.

Kort tid efter fik Enhedslisten via et dokumentarprogram i TV uventet støtte til kampagnen mod de multinationale selskabers manglende skattebetaling, et emne som Enhedslisten uden held havde ført frem under valgkampen i 2001 med en afsløring af, at over 200 multinationale selskaber med forretninger i Danmark ikke betaler skat her i landet trods milliardomsætning.

Den konkrete udformning af EU-modstanden førte til debat som en

opvarmning til det danske EU-formandskab i efteråret 2002, hvor medlemmerne deltog aktivt på to fronter: en anti-kapitalistisk kritik af EU sammen med venstrefløjen i Europa og en national kamp for selvbestemmelse sammen med EU-modstanderbevegelserne i Danmark.

Internationalt kaldte undertrykkelsen i Palæstina på aktiv solidaritet med det palæstinensiske folk, og krigen mod Irak i 2003 kaldte på en aktiv antikrigsindsats, ikke mindst fordi Danmark stillede sig på USA og Storbritanniens side. Der blev skabt en bred Nej til Krig-bevægelse med talrige demonstrationer mod krigen.

Det store spring fremad

Næsten alle VK-regeringens ministre blev indblandet i sager, der svækkede dens troværdighed, men alligevel klarede regeringen skærene ved valget den 8. februar 2005. Valget blev det bedste for Enhedslisten nogensinde: 3,4 procent af stemmerne, seks mandater som i 1994, en fremgang på to mandater siden 2001, det første kredsmandat, som tilfaldt Pernille Rosenkrantz-Theil, der fik et mediegennembrud under valgkampen. Et svækket Socialdemokrati og et svækket SE, som havde sagt ja til EU's forslag til en EU-forfatning, satte Enhedslistens optimistiske valgkamp i relief, hvorunder den mest opsigtsvækkende aktion måske var at udstede eget Dankort på Nationalbankens vegne i protest mod bankernes grådige gebyrer.

Valgsejren gav nyvalg til Jørgen Arbo-Bæhr, Per Clausen, Rune Lund og til Frank Aaen, som vendte tilbage til folketingsgruppen, der sagde farvel til Keld Albrechtsen og Søren Søndergaard som de første ofre for rotationsprincippet.

Vælgerne nøjedes ikke med at støtte Enhedslisten ved valget. De myldrede også ind i partiet under og efter valgkampen.

Enhedslistens medlemsudvikling

1992	1.082	....
1993	999	-7,7%
1994	1.093	+9,4%
1995	1.189	+8,8%
1996	1.282	+7,8%
1997	1.479	+15,4%
1998	2.023	+36,8%
1999	1.968	-2,7%
2000	1.945	-1,1%
2001	1.992	+2,4%
2002	2.366	+18,8%
2003	2.321	-1,9%
2004	2.524	+8,7%
2005	3.410	+35,1%

I tabellen er angivet medlemstallet omkring d. 1/10 hvert af de pågældende år. Dog d. 18. maj 2005. Tallene er rundet for medlemmer, der er bagud med kontingentbetaling.

Enhedslistens principprogram:

Kapitalisme og socialisme i det 21. århundrede

Vedttaget på årsmødet i 2003, kapitel 5 »Miljøkampen« tilføjet på årsmødet i 2004.

1. Indledning

Enhedslistens mål er, at alle mennesker får mulighed for at udfolde sig frit i samspil med deres omgivelser. Enhedslisten arbejder for et samfund, hvor frihed, solidaritet, lige vilkår for alle og hensynet til naturen er sat i centrum – et socialistisk samfund.

Blind vækst

Kapitalismen har skabt en voldsom økonomisk vækst. Og mange almindelige mennesker i den rige del af verden lever i dag under økonomiske og sociale forhold, som ingen kunne have forestillet sig i forrige århundrede. Det skyldes ikke bare den økonomiske vækst og den rige del af verdens udbytning af resten af verden, men først og fremmest den politiske og økonomiske kamp, som fagbevægelsen, arbejderpartierne samt andre sociale og demokratiske bevægelser har ført.

Alligevel dør mennesker overalt i verden af sult, dårlige sociale og helbredsmæssige forhold eller bliver dræbt i forbindelse med krige eller etniske udrensninger. Jordens økologiske balance trues af det tiltagende miljøsvineri og den fortsatte undergravning af naturgrundlaget. Alt det skyldes indirekte eller direkte det kapitalistiske verdenssystem.

Blind vækst er en forudsætning for kapitalismens overlevelse. Kapitalismen fører til øget udbytning af de mennesker, som er i arbejde. De presses til at producere mere og mere, mens de øgede krav til arbejdskraft

tens kvalifikationer og effektivitet fører til, at flere og flere presses ud af arbejdsmarkedet. Blind kapitalistisk vækst fører til, at naturgrundlaget smadres. Den øgede ulige økonomiske udvikling og de tilbagevendende økonomiske kriser fører til krige og etnisk udrensninger.

Politiske beslutninger, som kunne løse disse problemer, blokeres af, at de økonomiske magthavere øjeblikkeligt reagerer mod lande, der fører en politik, der er i strid med deres interesser. På den måde undergraver kapitalismen også demokratiet.

Derfor er det nødvendigt med et fundamentalt brud med kapitalismen.

Et solidarisk samfund

Enhedslistens mål er en verden, der bygger på solidaritet, lige vilkår for alle og hvor den enkeltes frie udvikling er betingelsen for alles frie udvikling. Samfund, hvor hensynet til menneskene og naturen er sat i centrum, og hvor fattigdom, krige og undertrykkelse hører fortiden til.

De borgerlige politikere og samfundsteoretikere tror ikke på muligheden for et sådant »paradis på jorden«. De siger gerne, at f.eks. krige, egoisme og andre misforhold i det nuværende kapitalistiske verdenssamfund i sidste ende kan tillægges »den menneskelige natur«. De forsøger at foregøgle os, at kapitalismen er alle andre samfundsformer overlegen.

Vi er helt uenige. Det er kapitalismen, der indirekte eller direkte skaber krigene, aggressiviteten og egoismen, og den står under alle omstændig-

der i vejen for deres forsvinden. Vi tror ikke på, at den såkaldte menneskelige natur udgør en hindring for skabelsen af et retfærdigt og solidarisk samfund. Vi mener tværtimod, at vores handlinger først og fremmest bliver formet af den måde samfundet er organiseret og fungerer på.

Kamp om interesser

Men forskellige grupper eller klasser i samfundet har forskellige interesser. Alt efter hvordan samfundet er indrettet, har nogle klasser flere fordele end andre. Derfor er der op gennem historien altid foregået en klassekamp om det samfundssystem vi har.

Under kapitalismen er modsætningen mellem arbejderklassen og borgerskabet den grundlæggende klassemodsatning. Selvom klasseforskellene har forandret sig, så de også går på tværs af de traditionelle klasseskel f.eks. sociale, uddannelses- og bolig-mæssige.

Klassekampen antager politiske, økonomiske og ideologiske former og omfatter derfor alle forhold i et kapitalistisk samfund. Gennem vores deltagelse i klassekampen udvikles vores bevidsthed, og det giver mulighed for at udvikle solidariske holdninger.

Et brud med kapitalismen forudsætter en bevidst politisk strategi, som både er baseret på en analyse af det kapitalistiske samfund, erfaringer i klassekampen og nogle visioner for, hvordan vi vil indrette samfundet. Dette dokument er et forsøg på at udvikle en sådan strategi. Men det er klart, at dette ikke er det sidste ord i

Principprogram • 7

strategidiskussionen. Den må fortsætte løbende i samspil med vores aktive deltagelse i klassekampen i hverdagen.

Under kapitalismen er jagten på profit den vigtigste drivkraft. Dette indebærer også, at kapitalismens vækst er det grundlæggende formål med og indhold i organiseringen af stater under kapitalismen. Men den konkrete udmøntning af dette afhænger af styrkeforholdene mellem de forskellige klasser og lag. Det vil sige den styrke, som arbejderklassen, arbejderbevægelsen, de socialistiske partier, miljøbevægelser, demokratiske bevægelser og andre progressive bevægelser har været i stand til at mobilisere.

Sikringen af kapitalens langsigtede interesse i vækst og borgerskabet placering som den herskende klasse gør det nødvendigt, at stater undertiden lægger sig ud med forskellige grupper inden for borgerskabet. Det betyder, at det er nødvendigt, at stater kan optræde som en selvstændig aktør i klassekampen. Undertiden vil man også se, at forskellige dele af statsapparatet agerer i modsætning til hinanden. I løbet af de seneste 20 år har vi set en tendens til, at statens selvstændige rolle svækkes i mange lande. Nyliberalismen har erstattet statslig styring med markedskræfternes frie hærgen.

Under kapitalismen er det et lille mindretal af befolkningen, som har den afgørende ejendoms- og råderet over produktionsmidlerne og resultatet af produktionen. Konsekvensen er et samfund, hvor magten koncentrerer hos storkapitalen i samarbejde med topbureaukrater, toppolitikere og lederne af de store interesseorganisationer. I den forstand kan man tale om, at kapitalismen har udviklet sig til monopolkapitalisme.

At storkapitalen er blevet absolut dominerende i verdens økonomi betyder dog ikke, at konkurrencen mellem kapitalisterne indbyrdes er afskaffet. Konkurrencen er stadig det grundlæggende i de indbyrdes rela-

tioner mellem kapitalister og kapitalgrupper – herunder de såkaldte transnationale selskaber.

Jagten på profit har gennem historien drevet kapitalismen til at underlægge sig hele jorden. Denne jagt på kapitalistisk vækst og profit kommer i dag til udtryk gennem en stigende økonomisk globalisering, der har store konsekvenser såvel sociale som miljømæssige.

2. Den globale kapitalisme

Imperialisme via globalisering

Siden begyndelsen af den kapitalistiske produktionsmåde har svaret på kapitalismens kriser været udbredelse af kapitalismen. Gamle produktionsformer er gået under og nyt territorium er erobret af kapitalismens ekspansion. I sidste halvdel af 1800-tallet var svaret på en krise stor ekspansion i Afrika, Latinamerika og Asien. Det var den klassiske imperialismes glansperiode.

Kolonialisme var en af flere former, denne ekspansion kom til udtryk på. Tendensen til ekspansion kaldes ofte »kapitalens internationalisering« og viser sig bl.a. ved en stigende international handel og investeringer.

Også 1970'ernes økonomiske krise blev mødt af strategier for global ekspansion. Efter en periode siden anden verdenskrig, hvor nationalstater var den afgørende ramme for profitjagt (kapitalakkumulation), satte store selskaber og de vigtigste industrimagters regeringer en proces i gang hen mod større økonomisk integration på globalt plan.

Denne strategi er gennemført i etaper. Reagans og Thatchers nyliberale offensiv fra begyndelsen af 80'erne førte til store forandringer, ligesom murens fald dels åbnede for ekspansion i den tidligere østblok, og andre steder flyttede styrkeforholdene til fordel for den globale kapital.

Målet for kapitalen er dog ikke bare ekspansion over nyt territorium.

Målet er helt eller delvist at nedbryde eksisterende nationale grænser for at bane vejen for en økonomi, der er globalt organiseret. Der er derfor ikke så meget tale om større økonomisk samkvem mellem nationer – dvs. internationalisering – men om en økonomi, der ikke hæmmes eller styres af nationalstatslig regulering. Det har allerede stor betydning for kapitalens sammensætning og for nationalstaterne.

I stedet for nationale industriers produktion til hjemmemarkedet foregår den store profitjagt (kapitalakkumulation) nu i transnationale selskaber, der producerer i store dele af verden til verdensmarkedet. Nationalstaterne er i mindre grad rammen om produktion og salg og mister betydning for kapitalens ekspansionsstrategi, der langt hen ad vejen er grænseoverskridende, uden nationale bindinger. Toldsatser bringes ned, og varestandarder harmoniseres, regler for investeringer harmoniseres eller fjernes, alt sammen til fordel for især den transnationale kapital.

Globaliseringen ses altså tydeligt i afviklingen af statslig intervention, for at fremme kapitalens bevægelighed på tværs af grænserne. På mange områder foregår en massiv overdragelse af magt fra stat til marked, f.eks. i den finansielle sektor, der er blevet liberaliseret i en sådan grad, at ganske få internationale spekulanter kan tjene styrtende på at underminere nationale valutaer.

På andre områder opbygges institutioner (f.eks. WTO, NAFTA og EU) for at harmonisere regler til fordel for varernes og kapitalens frie bevægelighed. Beslutninger, der tidligere er truffet på statsligt niveau efter en politisk proces, afpolitiseres ved at blive underlagt de internationale institutioners kompetence. Denne proces fører til en betragtelig afdemokratisering.

I begge tilfælde er det de store industrimagter, som ad politisk vej baner vejen for større råderum for de største kapitalgrupper, der ses som lokomo-

tiverne for kapitalakkumuleringen. De vokser og styrkes politisk og kan gennemtvunge yderligere indrømmelser. På denne måde er globaliseringen selvforstærkende.

Globaliseringsprojektet er langsigtet og fuld af modsætninger, men det præger allerede samfundene på mange niveauer. Globalisering ses i opgøret med den interventionistiske stat, der var afgørende for kapitalens udbredelse i perioden fra anden verdenskrig til 70'erne. Den fandtes i flere udgaver: I syd blev den afgørende for opbygningen af et lokalt borgerskab, og i nord førte den vesteuropæiske velfærdsstat til at profithøsten blev hjulpet frem af et stort hjemmemarked.

Dette globale projekt betyder, at modsætningerne mellem de store industrimagter løses uden de store sverdslag: De er helt enige om de store linjer i den nye økonomiske verdensorden.

Globaliseringen anføres i dag af USA. Over for dette førerskab bruger transnationale selskaber i EU det indre marked som økonomisk platform og unionsprojektet som politisk platform for at vinde større indflydelse på globaliseringen. Det sker med støtte fra den politiske elite i EU, og er et afgørende karaktertræk ved EU. Derfor kan vi endnu ikke tale om en helt globaliseret kapital. Selv de største selskaber har brug for stater og overstatslige organer til at fremme deres interesser.

Et vigtigt politisk udfald af globaliseringen er altså nationalstaternes dalende betydning for kapitalen. Beskyttede hjemmemarkeder, subsidiering og mange andre former for statsintervention har ikke længere samme værdi for kapitalakkumuleringen.

Men nationalstaterne står ikke over for at visne bort. For ét er visionen om den globale økonomi uden nationalstatslig regulering. Noget andet er virkeligheden. For kapitalistisk globalisering har allerede ført til dybe samfundsmæssige rystelser i store dele af verden.

Konsekvenserne af globaliseringen er, at de sociale kløfter inden for og mellem lande graves dybere i et hæslende tempo, den sociale udstødelse når nye højder, og miljøproblemerne vokser. Bl.a. derfor skaber globaliseringen ustabilitet. En ustabilitet, der kan føre til radikale samfundsforandringer.

Globaliseringen giver imperialismen – forstået som de store industrimagters kamp for global dominans – et andet udtryk. Som kapitalismen som helhed går også imperialismen ind i en anden fase. Ikke bare integreres lande i periferien i højere grad i verdensmarkedet. De øgede investeringer gør i de fleste tilfælde de lokale borgerskaber til juniorpartnere for den transnationale kapital. Borgerskaber, som tidligere byggede deres magt på brug af statsapparatet og af hjemmemarkedet, bliver nu de lokale garantanter for hurtig integration i den globale økonomi.

Globaliseringen fører ikke til homogenisering, men til øget polarisering. Trods al retorikken om lige muligheder på det globale marked, øges forskellene mellem lande. Kapitalen er da også et stykke fra at være egentlig transnational. I krisesituationer viser det sig ofte, at investeret kapital hurtigt finder vej »hjem« til de store industrimagter. Især i periferien fører globaliseringen til dybere sociale kløfter.

Derfor er det også langt fra alle steder, at forsøgene på at sikre globaliseringsprojektets dominans lykkes. Med globaliseringen nedbrydes på mange måder nationalstaternes evne til at sikre social stabilitet. I mange tilfælde, især i kapitalismens periferi, kollapser staten helt. Borgerkrige og oprørsbevægelser af vidt forskellig observans udgør derfor stadig en særlig trussel for den globale elite.

Globaliseringen tilsidesætter nationale interesser til fordel for et transnationalt projekt. Derfor møder den enkelte steder også modstand fra hele stater. Disse stater udstødes af det såkaldte internationale samfund i en

sådan grad, at det ofte fører til sanktionering og væbnet konflikt. Verden i globaliseringens tidsalder er ikke en stabil verden. Det kan f.eks. være opgør med nationale eliter, der ikke ønsker en hurtig integration i den globale økonomi, fordi det går mod deres interesser.

Globaliseringen fører ofte også til autoritære regimers fald. Autoritære regimer i periferien, som tidligere har nydt støtte fra de store kapitalistiske magter, må i mange tilfælde se sig fjernet af de gamle støtter og erstattet af formelt demokratiske regimer (Chile, Filippinerne, Haiti, El Salvador, Guatemala, Indonesien). I stedet indsættes nye regimer, hvis opgave det er at sikre en transnational elites samfundsmæssige dominans og virke som bolværk mod radikale samfundsforandringer. Demokratiske reformer skal sikre legitimiteten, og en hær af teknokrater i statsapparatet skal sikre reformernes gennemførelse.

Den nye økonomiske verdensorden er altså ikke en stabil verdensorden. Derfor blev Østblokkens sammenbrud ikke fulgt op af omfattende nedrustning eller til afvikling af NATO. Derimod er NATO ved at hævde sig som den globale politibetjent, der ikke længere skal forsvare et territorium, men forsvare de kapitalistiske stormagters interesser i bredere forstand på hele kloden.

Deraf omstillingen til en højere grad af militær mobilitet, som skal sætte NATO i stand til at reagere på alle de krisesituationer, som truer industrimagternes dominans i almindelighed. Dette nye »strategiske koncept« for NATO må derfor ses som en slags militær overbygning på globaliseringen.

Globaliseringens magtcentre skal nedbrydes

Den stadig større ulighed på verdensplan såvel som i de enkelte lande og den truende økologiske katastrofe: nødvendigheden af socialismen synes stadig mere indlysende. At lande, der fremstod som parodier på socialis-

men, er brudt sammen, burde ikke kunne sløre dette billede. Det er Enhedslistens centrale opgave at genopbygge et troværdigt socialistisk alternativ i Danmark og at støtte udviklingen af dette på verdensplan.

Globaliseringen er ikke et uundgåeligt naturfænomen, men en politisk og økonomisk strategi fra kapitalens side. Og som strategi kan den både slå fejl, bekæmpes og besejres.

Med globaliseringen fjernes mange af de hindringer for kapitalens magt og bevægelighed, som har karakteriseret kapitalismen i store dele af verden i tiden siden Anden Verdenskrig. Den nye kapitalismes ansigt er endnu mindre menneskelig. Den øger skellet mellem rige og fattige, og da en stor del af verdens fattige er kvinder, er disse specielt udsatte.

Derfor er det afgørende for den socialistiske venstrefløj at undgå enhver form for medløberi, apati eller afmagt over for globaliseringen. Der må opbygges og udvikles et socialistisk alternativ.

Enhedslisten er en revolutionær socialistisk og internationalistisk organisation, og som sådan forholder vi os til globaliseringen. Vores internationalisme får os ikke ind i at erklære nationalstatens død, og slet ikke til at afsværge betydningen af kampen på nationalt plan. Nationalstaten er stadig en vigtig faktor i økonomisk forstand og er stadig det sted, hvor de politiske styrkeforhold sætter sine spor. Udviklingen på nationalt plan sætter ofte sine spor internationalt, f.eks. i de europæiske befolkningers afvisning af gensplejede produkter og afgrøder. Denne modstand har længe været en vigtig bremse på den bioteknologiske industris forsøg på at vinde større internationalt fodfæste, og det er kommet mange u-landes småbønder til gode. Det seneste eksempel er indgåelsen af en international aftale om gensplejede afgrøder, »Biosafety-protokollen«.

Afvisning af kampen på nationalt plan til fordel for tågede ønsker om nye internationale aftaler, eller

abstrakte visioner om en helt anden verdensorden, er derfor en nederlagsstrategi, som risikerer at give den nyliberalistiske globalisering større legitimitet og spillerum. Den nationale kamp er ofte det første skridt. Tages det ikke, kan alle progressive tiltag på internationalt plan blive bremset.

Opbygning af internationale klassealliancer

Den nyliberalistiske globalisering har muliggjort nye internationale og nationale alliance. Positivt er det, at brede lag af befolkningen er begyndt at samles om kampen mod nyliberalismen, ikke bare i Danmark, men i hele verden.

Den ideologiske kerne i alliancepolitikken må alene af den grund være kampen mod nyliberalismen. I lang tid fremover vil den alliance ikke være af en sådan karakter, at den kan fremsætte omfattende alternativer til den nuværende udvikling. Men de kræfter, der er sat i gang, vil langsomt kunne sætte den anden dagsorden, først på enkeltområder, siden i forhold til den generelle udvikling.

Inden for denne alliance findes kredse med rødder i både arbejderbevægelsen, kvindebevægelsen, en række udstødte eller marginaliserede grupper, og mange fra mellemlagene.

For Enhedslisten er det vigtigt både at bidrage til at skabe allianceerne hjemme, og at skabe alliance mellem grupper i Danmark og den internationale bevægelse mod nyliberal globalisering.

Globaliseringen gør en række problemer til internationale spørgsmål og gør internationalt samarbejde til noget helt afgørende. Derfor er øget politisk samarbejde over grænserne meget vigtigt for Enhedslisten. Fælles kampagner og diskussioner med socialister og progressive kræfter i andre lande er blevet et vigtigt element i enhver socialistisk organisations udvikling.

En tendens der kan ses i EU-kampen, MAI-kampagnen og mange andre steder. En arbejdsform, der

kan ses som opbygningen af »progressive kræfters internationale civile samfund«. En særlig vigtig opgave er opbygningen af en international arbejderbevægelse. På denne måde må den kapitalistiske globalisering modsvares af en »globalisering fra nedens«.

Den grundlæggende opgave er opbygningen af klassealliancer. Og i en vis forstand har globaliseringen medvirket til, at allianceerne vil have omtrent samme klasse-mæssige sammensætning i alle dele af verden. Tidligere tiders spekulationer om alliance i u-lande med »det nationale borgerskab« i den antiimperialistiske kamp er i dag omsonst af to grunde:

For det første slutter de afgørende dele af borgerskabet nu op om globaliseringen. I u-landenes tilfælde er borgerskabet integreret som juniorpartnere. For det andet er de nationale borgerskaber – i de tilfælde hvor de forfølger en nationalt centreret strategi – helt utilbøjelige til at engagere sig i projekter med et solidarisk, socialt velfærdsindhold.

Også for arbejderklassen har globaliseringen ført store forandringer med sig. Arbejderbevægelsen er generelt blevet svækket af to grunde: For det første betyder hjemmemarkedets dalende betydning for kapitalen, at det er sværere at tilkæmpe sig indrømmelser. For det andet er frie kapital- og varebevægelser velegnede instrumenter til at spille arbejdere ud mod arbejdere.

På samme måde opsplittes kvinderne, der med øget arbejdsløshed og øget arbejdspress inden for hjemmets fire vægge isoleres og hermed mister muligheden for at organisere sig. Ligesom det er vigtigt at kæmpe for en international organisering af arbejderklassen, er det derfor også vigtigt at opbygge kvindebevægelser, der kan modarbejde globaliseringens konsekvenser for kvinderne.

Systemudfordrende delkampe

Kampen mod nyliberalismen står centralt i genopbygningen af en inter-

national socialistisk bevægelse. Bl.a. dette gør det nødvendigt for den socialistiske venstrefløj at udvikle systemudfordrende delkampe. Disse delkampe må tage udgangspunkt i nedenstående krav:

- Bekæmpelse af WTO, IMF og Verdensbankens magt. Deres magt skal rulles tilbage og erstattes af et andet internationalt system. Strukturtilpasningsprogrammerne skal afskaffes. IMF og Verdensbanken erstattes af en international lånemekanisme i i FN-regi, der giver ret til at udvikle egne udviklingsstrategier med fokus på øget social lighed.
- U-landenes gæld skal slettes. Den skyldes kun i ringe grad u-landenes egen politik, og er primært skabt af uligheder i den internationale økonomi.
- WTO skal erstattes med en anden type handelsorganisation. Opbygget efter princippet om global retfærdighed, social lighed, bæredygtighed og demokrati. Til dette formål er »tilbagerulningsstrategien« den strategi, som bedst forener de mange kræfter, som er sat i gang mod WTO.
- Retten til at beskytte egen produktion af fødevarer skal garanteres. Det skal være muligt at lægge en national strategi for fødevarer sikkerhed. Garanterede mindstepriser på råvarer.
- EU's handelspolitik skal ændres. Mest akut er kampen mod eksportsubsidier, som truer mange småbønderes levebrød i u-landene.
- På miljøområdet skal det nationale spillerum sikres. Hvis »retten til at gå foran« undermineres af WTO, vil det lamme kampen for f.eks. højere fødevarerstandarder globalt.
- Stop for øget udbytning, nedslidning og udstødelse samt børnearbejde og voksende fattigdom.
- Forsvar for velfærden – bekæmp privatiseringer
- Patentrettigheder skal afskaffes. TRIPS-aftalen om intellektuel ejendomsret i WTO kunne være – og er

efter sigende – skrevet af multinationale selskabers lobbyorganisationer.

- ILO's muligheder for at styrke de faglige rettigheder på internationalt plan skal styrkes. Grundlæggende opfatter vi dog den daglige kamp og den direkte internationale solidaritet mellem arbejdere som den mest effektive måde til at fremme faglige rettigheder.
- Et hvert tiltag til at give de multinationale selskaber større magt gennem internationale aftaler skal stoppes. De multinationale selskaber skal underlægges en række internationale aftaler, primært i FN-systemet, som kan hindre de miljødelæggelser og overgreb på sociale rettigheder, som ofte følger i deres kølvand.
- Der iværksættes målrettede kampanjer mod enkeltvirksomheder, herhjemme og andre steder, som sigter på at imødegå alt fra tiltag mod folkesundheden (som i Novo-Lundbeck-sagen), til støtte til diktaturer (som med virksomheder med investeringer i Burma).
- Tobin-skatten skal indføres og Enhedslisten vil arbejde for at den danske regering fremmer Tobin-skatten i alle relevante internationale fora.
- Retten til og muligheden for også nationale tiltag mod spekulanterne skal forsvares.
- Der skal oprettes systemer, der kan sikre, at kapitalen til investeringer tilvejebringes lokalt.

3. En europæisk superstat

EU er blevet skabt for at tilpasse Europa til den europæiske storkapitals behov og er som sådan en del af borgerskabets globale liberaliseringsprojekt. Der er sket en stadig intensivering af EU-integrationen med etablering af rammerne for en egentlig europæisk statsdannelse, samt en fortsat liberalisering af samfundene.

EU er stadig formelt et mellem-

statsligt samarbejde, men i praksis er man er kommet meget langt med at opbygge en overnational superstat. Langt de fleste vigtige beslutninger tages centralt i EU-systemet, og i det nye årtusinde lægges der an til at forcere afgørende skridt i statsopbygningen igennem – stort set uden folkelig godkendelse, endelige accept.

EU-projektet handler om at skabe en ny kapitalistisk supermagt, som kan gøre sig gældende på verdensscenen – såvel økonomisk som militært. Denne nye supermagt vil udøve sin magt i samarbejde med klodens anden supermagt, USA. Et samarbejde som ikke mindst vil være vendt mod de fattige og fattigere lande i verden og tjene de multinationales interesser. Samtidig må man imidlertid forudse en – på sigt – farlig rivalisering mellem disse to magter – måske med Japan eller Kina som en tredje part.

Den økonomiske integration og kapitalkoncentration i Europa er til stadighed blevet øget, ligeså handelen og kapitalbevægelserne mellem de europæiske lande.

Opbygningen af en ny europæisk superstat skyldes først og fremmest ønsket om at skabe et indre marked, der kan befordre økonomisk vækst og skabe øget profit. Dernæst ønsket om at styrke den europæiske storkapital i konkurrencen med den amerikanske og japanske.

Derfor arbejder EU også for at indskrænke eller fjerne de landvindinger, som arbejderbevægelsen og de folkelige kræfter har erobret mht. velfærd, demokratiske rettigheder, miljøbeskyttelse osv.

Den økonomiske udvikling som følge af deregulering, privatisering og tilpasning til ØMU's krav har styrket den private sektor og indskrænket den offentlige sektor. Dette sker i konkurrencens hellige navn, især på bekostning af kvinderne, der dels rammes af arbejdsløshed, dels presses til at varetage opgaver som børnepasning i hjemmene.

Vækst og profitmaksimering er

målet. Konsekvenserne er miljøøde-læggelse, øget arbejdsløshed, social udstødelse og sociale forringelser.

Integrationsen af de østeuropæiske lande i EU skal ses i sammenhæng med bestræbelserne på at styrke den europæiske kapital. EU-udvidelsen har til formål at sikre disse områder som investeringsobjekter for den vesteuropæiske kapital, også på lang sigt. Desuden er den et led i udvidelsen af den vestlige interessesfære mod øst. Som sådan er NATO- og EU-udvidelsen to sider af samme sag. Optagelsen af østlandene, der økonomisk og socialt koster disse landes indbyggere dyrt, sker helt på NATO- og EU-toppens betingelser.

Opbygningen af EU-staten betyder, at magten centraliseres i EU på bekostning af de enkelte medlemslande. EU får i stadig højere grad en overnational karakter. Samtidig får de store EU-lande en stadig mere dominerende rolle på bekostning af de mindre lande. Magten centraliseres i EU's lukkede system, hvor pengemagten via lobbyisme har indflydelsen. EU er helt igennem udemokratisk.

I takt med at magten overføres til centralt EU-niveau sker en tilsvarende afdemokratisering af samfundene i de enkelte EU-lande. Afstanden øges mellem befolkninger og beslutningstagere. Det bliver vanskeligere for folkelige bevægelser og organisationer at skaffe sig indflydelse. Øget magt til EU-parlamentet er således ikke ensbetydende med øget demokrati, men medfører først og fremmest en underminering af de nationale parlaments magt.

EU's nyliberalistiske politik har i løbet af en kort årrække medført store sociale forringelser og en stor omfordeling fra løn til profit. Det europæiske borgerskab har styrket sin position over for arbejderklassen og de folkelige kræfter. EU er derfor en hindring for demokrati, social retfærdighed og socialisme.

At socialdemokratiske/socialistiske partier kommer til magten og administrerer EU's nyliberalistiske politik

– evt. med ønske om at realisere den i en mindre asocial og miljøfjendsk udgave – har intet ændret ved dette forhold.

Nyliberalismen er en del af EU's traktatgrundlag, og det vil derfor kræve traktatmæssige ændringer fundamentalt at ændre denne politik. Der synes heller ikke at herske nogen principiel uenighed mellem de borgerlige partier og de toneangivende dele af de socialdemokratiske/socialistiske partier om det nyliberalistiske projekt. Der er således ingen realisme i disse partiers forestillinger om, at en stærkere EU-stat kan bruges som redskab til at regulere den trans- og multinationale kapital og begrænse dens sociale og miljømæssige ødelæggelser.

EU repræsenterer intet opgør med nationalismen. Tværtimod repræsenterer opbygningen af denne nye EU-stat blot en rent geografisk større nationalism, der på en lang række punkter er en gentagelse af den opbygning af de forskellige europæiske nationalstater som fandt sted i 1800-tallet. Der er tale om et elitært ovenfra og nedefter projekt som iværksættes af den økonomiske overklasse samt en elite af embedsmænd og akademikere, fordi den tjener denne classes økonomiske og politiske interesser. Der er tale om en proces, hvor befolkningen indoktrineres ind i en »nationalitet« af statsmagten bl.a. via undervisningssystemet, der eksempelvis kolporterer diverse »historiske myter« opfundet til lejligheden. Som særligt supplement iværksættes euronationalistiske bevægelser, sponsoreret af såvel kapital som statsmagt. De mest udtalte eksempler i Danmark i dag er organisationer som Europabevægelsen og Nyt Europa.

Disse bevægelser vil typisk betjene sig af et pæner sprog, endog til tider med mere »progressive slogans« end eksempelvis dansk-nationalistiske foretagender som Dansk Folkeparti og Den Danske forening. Ret beset repræsenterer de euronationalistiske organisationer imidlertid en langt

større nationalistisk trussel, fordi deres nationalistiske projekt er identisk med storkapitalens, og fordi projektet går ud på at skabe en ekspansiv kapitalistisk stormagt. Med EU gøres der hverken kål på nationalisme eller nationalstat.

Modstanden mod EU

Enhedslistens modstand mod EU skal ses i forlængelse af vores modstand mod den kapitalistiske globalisering. Det er Enhedslistens mål at opnå en nedlæggelse af EU. Dette kan ske gennem en tilbagerulning af Unionen, herunder at stoppe udvidelsen af EU's magtbeføjelser og fratage EU den kompetence, den allerede har.

Enhedslisten går ind for dansk udmeldelse af EU og vil arbejde for realistiske alternativer til EU-medlemskabet. Men dansk udmeldelse af EU er kun et delmål i skabelsen af et andet Europa, hvor solidaritet, lighed, demokrati og økologi er de bærende elementer og med et fundamentalt anderledes internationalt samarbejde i en verden uden aggressive supermagter. Enhedslisten ser derfor gerne at en dansk udmeldelse af EU sætter gang i en sneboldseffekt, der fører til selve EU's opløsning.

Enhedslisten går ind for folkenes selvbestemmelsesret. Historien har vist alt for mange eksempler på det ulykkelige i, at det er sejrherrene, som trækker grænserne, eller at en eller flere stormagter påtvinger et mindre folk sin vilje. EU's unionsudvikling er tilsvarende en trussel mod de europæiske folks selvbestemmelsesret.

I spørgsmålet om selvbestemmelsesret er det vigtigt at understrege, at det netop er folkenes selvbestemmelsesret, vi støtter. Det er således et kardinalpunkt for os, at selvstændigheden etableres på et demokratisk grundlag, at mindretal beskyttes og menneskerettigheder respekteres. Ligeledes er det afgørende, at den principielle ret til selvstændighed ledsages af en pligt til – om fornødent via bistand fra internationale mæglere –

at gennemføre en retfærdig fordeling af de ressourcer, der tidligere var fælles.

Vi har en vision om et andet samfund, baseret på solidaritet og demokrati – vores vision om socialisme rækker ud over historisk bestemte landegrænser.

Enhedslisten ønsker et udvidet demokrati på alle samfundsområder. Vi ønsker at nedbryde den økonomiske magt, der i dag er koncentreret på meget få hænder og sprede beslutninger ud, så hvert enkelt menneske har reel mulighed for at have indflydelse på sit eget liv.

I mange tilfælde er der mere ræson i at lave globale og internationale eller regionale aftaler end aftaler på EU- eller europæisk niveau.

Vi vil søge at begrænse indflydelsen på politikere og bureaukrati fra den europæiske storindustri og dens lobbyister. Vi vil kræve åbenhed om alle beslutningsgange. Vi vil kræve garantier, der tillader de enkelte lande at gå videre med miljømæssige forbedringer. Vi vil arbejde for alle EU- og EØS-landes ret til undtagelser fra generelle regler. Vi vil såvel parlamentarisk som udenomsparlamentarisk modsætte os ethvert initiativ i retning af mere udlicitering og nedrivning af den offentlige sektor, uanset om de kommer fra Danmark, EU eller anden side. Vi vil på enhver måde bekæmpe EU's og Unionstillhængernes Schengen-aftale, terrorpakke m.v., som voldsomt indskrænker de demokratiske rettigheder og potentielt kriminaliserer alt solidarisk, fagligt og demokratisk arbejde. Al landbrugsstøtte skal afvikles, og det skal igen være tilladt at indføre veterinære grænser. Vi kører dog ikke på autopilot. Enhedslisten vil kæmpe for de mindste forbedringer og mod de mindste forringelser hvad angår demokratisering og indholdet af EU's konkrete politikker indenfor de forskellige ressortområder, men ligesom i Folketinget skal de mindste forbedringer og forhindring af forringelser aldrig blive målet i sig selv. Enhedslisten nærer

ingen illusioner om, at grundlæggende problemer kan løses indenfor rammerne af det kapitalistiske EU. Det er selvsagt en forringelse, hvis et forslag styrker EU's magt eftersom vores mål er et grundlæggende opgør.

EU's udvikling til en stadigt tættere økonomisk og politisk union, der bevæger sig i retning af en egentlig statsdannelse, betyder, at også kampen for en rød og grøn politik i stadig højere grad må føres på europæisk plan.

Også for at realisere en tilbagerulningsstrategi i forhold til EU er det afgørende, at styrkeforholdene ændres ved at udvikle et stærkt pres fra neden på nationalt og europæisk plan. Samarbejdet må styrkes mellem EU-kritiske folkelige bevægelser, faglige organisationer og demokratiske og socialistiske kræfter på de områder, hvor følgerne af den nyliberalistiske politik er mest omfattende. Der må udvikles kampe, som udfordrer nyliberalismen og EU-systemet – f.eks. på det sociale og miljømæssige område, samt imod den tiltagende militarisering og for et reelt folkeligt demokrati.

Et bredt udsnit af befolkningerne i EU-landene – det store flertal af lønarbejderne, samt de marginaliserede grupper og dele af middelklassen, også i de østeuropæiske ansøgerlande – rammes i stigende grad af de miljømæssige og især af de sociale følger af EU's nyliberalistiske politik, og reagerer med apati eller frustration mod den tiltagende afdemokratisering af samfundene.

Det er helt centralt, at der udvikles en stærk EU-kritisk venstrefløj, som kan være med til at skabe et troværdigt socialistisk alternativ til nyliberalismen og dermed også til EU for denne befolkning, der ellers kan fristes af den populistiske og ekstreme højrefløjens letkøbte EU-kritik med dets udemokratiske og nationalchauvinistiske sigte.

Derfor er det vigtigt at undgå den faldgrube, som det kan være at støtte eller inddrages i et politisk regerings-

samarbejde, der ender med at administrere en mildere udgave af den nyliberalistiske EU-politik. Det må for enhver pris undgås at legitimere EU og denne politik. Det hindrer ikke, at der fortsat kan føres en reformpolitik og -kamp, der kan bruges til at forsvare eller forbedre levevilkårene for den brede befolkning – på nationalt såvel som europæisk plan.

Et centralt element i Enhedslistens strategi handler om at styrke internationalt samarbejde fra neden med afsæt i konkrete kampe mod konsekvenserne af EU's nyliberale politik og udemokratiske karakter. Forudsætningen for politiske resultater er massive udenomsparlamentariske mobiliseringer. Da de fælles interesser er grænseoverskridende skal samarbejde mellem arbejder-, kvinde-, miljø- studenter-bevægelse mfl. ligeledes være det. Samtidig er det centralt at udvikle og styrke samarbejdet på venstrefløjens i Europa både ift. konkrete politiske kampe og ikke mindst om udfoldelse af visionerne for en bedre verden.

Den stærke modstand mod Danmarks tilslutning til EF i 1972 og modstanden mod unionsudviklingen har skabt en enestående politisk situation med relativt stærke selvstændige bevægelser. Bevægelserne spiller en positiv rolle i den offentlige debat om EU og har været et helt nødvendigt redskab i forbindelse med folkeafstemningerne om EU. Enhedslistens medlemmer deltager aktivt i bevægelserne med det formål at styrke EU-modstanden og modstanden mod den nyliberalistiske offensiv.

4. Kapitalismen i Danmark

Som højtudviklet kapitalistisk land er Danmark en fuldt integreret del af det vestlige kapitalistiske system. Gennem medlemskabet af NATO og EU er Danmark i alt væsentligt – politisk,

økonomisk og militært – underordnet den amerikansk og vesteuropæiske storkapitals interesser.

Medlemskabet af NATO har betydning opgivelsen af en selvstændig forsvars- og sikkerhedspolitik. Danmark er tilmed et af de europæiske lande, der er mest folagtig over for USA's udenrigspolitik.

Medlemskabet af EU betyder, at Danmark har opgivet at føre selvstændig handelspolitik, og at muligheden for kontrol med og restriktioner for kapitalbevægelserne er afskaffet. På trods af befolkningens nej ved Euro-afstemningen har Danmark gennem sit medlemskab af EU gennemløbet en udvikling, der fører til afskaffelse af muligheden for at føre en selvstændig politik på en række områder – bl.a. den økonomiske politik, udenrigspolitikken og retspolitikken.

Monopolkapitalisme

Danmark har gennemløbet den samme udvikling som de øvrige vesteuropæiske lande, fra overvejende småkapitalistisk landbrugsland til et højtudviklet industrisamfund med monopolkapitalen som den dominerende kraft inden for borgerskabet. Udviklingen i Danmark kom senere end i mange andre vesteuropæiske lande og selvstændige bønder og andre grupper af småborgere havde helt op i 1960'erne stor økonomisk og politisk betydning.

I dag er lønarbejdet mere dominerende end i de fleste andre vesteuropæiske lande. Hvilket først og fremmest skyldes, at antallet af offentligt ansatte er større end i de fleste andre vesteuropæiske lande og at en række forsorgsopgaver, som i andre lande er overladt til familien eller andre former for privat aktivitet, i Danmark løses af det offentlige.

Centralisering af kapital og industrialisering af produktionsprocessen slår også igennem inden for service, handel og nye brancher som informationsteknologi. Den store vækst inden for informationsteknologien har ført

til en modsætning i borgerskabet mellem den del af storkapitalen, som er koncentreret inden for de traditionelle industrier og den del, som er koncentreret inden for de nye områder. Denne modsætning kommer konkret til udtryk ved forskellige krav til den politik, de forskellige kapitalgrupper ønsker staten skal føre. Småborgerskabet har traditionelt sin styrke inden for landbrug, fiskeri, transport og detailhandel. Indenfor disse områder er småborgerskabet på retur og på vej til at blive udrenset. Til gengæld er der i de senere år vokset et nyt småborgerskab frem inden for bl.a. IT-området, konsulent og pr-området. Dette har givet den småborgerlige livsform en renaissance. Men også på disse områder ser vi koncentration og centralisering slå igennem, sådan at den småborgerlige livsform kommer i konflikt med storkapitalen.

Den sidste snes år er de store lønmodtagerfonde (ATP, Lønmodtagernes Dyrtidsfond, pensionskasser og senest arbejdsmarkedspensionskasserne) blevet samfundets største formueansamlinger. Men på trods af, at de er tilvejebragt gennem lønarbejdernes opsparing, og lønmodtagernes repræsentanter er med til at forvalte dem, så fungerer disse fonde i et og alt efter markedsøkonomiske principper.

Det egentlige borgerskab i Danmark udgør et forsvindende mindretal af befolkningen på 2-3 procent. Det drejer sig om den gruppe i befolkningen, som har ejendoms- eller råderet over kapitalen i dens forskellige former, hvorigennem de tilegner sig den profit, der kommer ud af produktionen. Hertil kommer en lang række topledere inden for det private erhvervsliv, højtstående embedsmænd inden for den offentlige forvaltning, samt dommere og øverste chefer inden for politi og militær.

Småborgerskabet ejer produktionsmidler, men de er nødt til selv at arbejde for at kunne eksistere. Historisk set har småborgerskabet og dets organisationer spillet en stor politisk rolle i Danmark. Denne posi-

tion er dog blevet stærkt svækket inden for de sidste 40 år, hvor småborgerskabet også antalmæssigt er reduceret.

Mellemlagene består af en række meget forskellige grupper i privat og offentlig tjeneste. Ligesom arbejderklassen udbyttes de ved at udføre merarbejde, der tilegnes af borgerskabet. Men de er selv med til i mere eller mindre overordnede stillinger at forvalte forskellige sider af borgerskabets politik, økonomi og ideologi. Mellemlagene udgør en broget gruppe, hvoraf nogle ligger tæt på borgerskabet og andre ligger tæt på arbejderklassen.

I det hele taget er det næppe muligt at lave en klar skillelinje mellem arbejderklassen og mellemlagene, men det er på den anden side oplagt, at der er en stor gruppe af blandt andet intellektuelle, som hverken tilhører arbejderklassen eller borgerskabet. På nogle områder udvises forskellene i disse år, hvor grupper, der tidligere entydigt tilhørte mellemlagene, får løn og arbejdsvilkår, der mere og mere ligner de vilkår, som dele af arbejderklassen har. Dele af arbejderklassen ansættes på funktionær-vilkår og oplever større muligheder for selv at kontrollere den daglige produktionsproces, idet laget af mellemledere nogle steder reduceres kraftigt.

Arbejderklassen udgøres af det store flertal i Danmark, som arbejder som underordnede lønarbejdere i den private og offentlige sektor og udbyttes økonomisk ved at udføre merarbejde i form af produktion og reproduktion af kapital og arbejdskraft. Det drejer sig om faglærte og ufaglærte arbejdere, lavere funktionærer osv.

Hertil kommer en gruppe, som mere eller mindre permanent holdes uden for arbejdsmarkedet. Store dele af denne har på den ene eller anden måde tilknytning til arbejderklassen, men der eksisterer også en ikke uvæsentlig gruppe, som føler, at de ikke har et egentligt klassetilhørsforhold.

Arbejderklassen som samfundsforanderende kraft?

Den danske arbejderklasse er undergået store forandringer i løbet af de sidste 100 år. Den er vokset støt og roligt, men er samtidig blevet mere broget i sin sammensætning og fremviser i dag en stor spredning hvad angår løn-, ansættelses- og levevilkår. Ikke desto mindre hører den danske arbejderklasse til en af de mest homogene i verden.

De vigtigste udviklingstræk er, at hovedparten af kvinderne i arbejderklassen er kommet ud på arbejdsmarkedet, at mere end 1/3 af arbejderklassen har fået status som »funktionæransat«, og at ca. 1/3 af arbejderklassen er ansat i den offentlige sektor. Tilsvarende er andelen af »traditionelle« arbejdere (faglærte og ufaglærte) faldet.

Det gælder også andelen af industriarbejdere, der udgør knap 20 % af arbejderklassen. I det hele taget har vi de sidste 20 år set, hvordan store dele af den traditionelle industri, hvor fagbevægelsen og venstrefløjen stod stærkt er reduceret dramatisk både i forhold til antal af satte, økonomisk omsætning og værditilvækst.

Fra en situation hvor industri, transport og bygningsarbejdere udgjorde et klart flertal af arbejderklassen er vi nu i den situation, at flertallet udgøres af ansatte i den offentlige sektor, handel, hotel og restauration samt andre serviceområder. Hertil kommer en øget anvendelse af ledelsesformer, som giver de ansatte større indflydelse på tilrettelæggelsen af deres eget arbejde. På det ideologiske plan har en mere individualistisk orienteret tankegang også vundet øget indpas i arbejderklassen. Det skyldes både de ændrede produktionsformer, en vellykket borgerlig offensiv i 80'erne og begyndelsen af 90'erne og et uddannelsessystem, der har fokuseret meget på den enkelte og den personlige realisering.

Karakteristisk er det, at der fokuseres mere på individuelle behov og interesser end på fællesskabet og det

kollektive. Intet tyder dog på, at disse nye fleksible produktions- og ledelsesformer er på vej til at blive dominerende ensidige enerådende i Danmark. Masser af mennesker arbejder stadig i gammeldags hierarkisk organiserede virksomheder og samtidig har det vist sig, at de nye fleksible organiseringsformer også fører til stigende udbytning og nedslidning af arbejdskraften.

Herudover er der en lang række andre modsætninger i arbejderklassen. I dag er modsætningen mellem dem med tilknytning til arbejdsmarkedet og dem, der er »sat udenfor« - langtidsledige, kontanthjælpsmodtagere, førtidspensionister – en af de helt afgørende modsætninger, som dygtigt udnyttes af borgerskabet til at splitte arbejderklassen. Det samme gør sig gældende hvad angår modsætningen mellem danskere og indvandrere.

Der er ikke noget nyt i at arbejderklassen er præget af modsætninger og social og politisk splittelse. Det ændrer da heller ikke ved den kendsgerning, at den danske arbejderklasse objektivt set har gode forudsætninger for at blive den ledende kraft i en socialistisk revolution:

Den udgør et klart flertal af befolkningen.

Den er velorganiseret, veluddannet, fagligt såvel som hvad angår almen viden, og den er velorienteret om hvad, der sker i verden.

Den rummer en betydelig kerne af industriarbejdere med solid faglig organisering og erfaringer fra den økonomiske og politiske kamp.

De fleste »nye« arbejdergrupper har hurtigt tilegnet sig elementære erfaringer om faglig kamp og organisering.

Men de subjektive forudsætninger for at arbejderklassen kan tage kampen op for socialismen er langt fra til stede. Det store flertal accepterer markedsøkonomien og klassesamarbejdet og er da også enige i den reformistiske eller den borgerlige ideologi. Det viser sig blandt andet ved folketings- og

kommunevalg, hvor det store flertal af arbejderklassen støtter Socialdemokratiet og de borgerlige partier.

Dette problem bunder bl.a. i, at der i det kapitalistiske samfund er skabt en illusion om det enkelte menneskes virkeliggjorte frihed. Kapitalismen er tilsyneladende i stand til at give den enkelte mulighed for at udfolde sig igennem arbejdet og forbruget. Kollektive løsninger og fællesskab opfattes af mange som en begrænsning for den enkeltes frie udfoldelse.

Bureaukrati og mangel på demokrati både i fagbevægelsen og den offentlige sektor har været med til at styrke denne opfattelse og har spredt den opfattelse, at venstrefløjen står for »systemtænkning« i modsætning til liberalisternes fokusering på den individuelle frihed.

Kampen for en demokratisk offentlig sektor står derfor centralt. Her eksisterer muligheden for at udvikle en sektor, hvor det er selvforvaltning, menneskenes behov og rettigheder – ikke for profit, der står i centrum. Det forudsætter, at udviklingen af den offentlige sektor sker i et tæt samarbejde mellem de ansatte i denne og brugerne. Kun på den måde kan der gøres op med klientgørelse og den offentlige sektors formynderiske elementer.

I forhold til den private sektor må der peges på den konkrete modsætning mellem det enkelte menneskes mulighed for udfoldelse – og at produktionen kun har mulighed for at eksistere på markedets og kapitalens betingelser. Monopolisering og kapitalkoncentration giver gode muligheder for at påpege, hvordan kapitalismen begrænser friheden.

I det hele taget eksisterer der en række modsætninger mellem ønsket om at have »et godt liv« med plads til både arbejde, familie og andre sociale relationer.

Arbejderklassens vigtigste organisation – fagbevægelsen – lider også af nogle alvorlige svagheder. Ganske vist har fagbevægelsen spillet og spiller en vigtig rolle i forsvaret for arbejder-

klassens levevilkår og uddannelsesniveau. Men samtidig er dens kampmuligheder blevet svækket gennem deltagelsen i administrationen af kapitalismen og gennem accepten af et fagretsligt system, der knæsetter arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet og begrænser strejkeretten.

Fagbevægelsen har forsømt offensivt at stille krav til organiseringen af arbejdet og til hvad, der produceres af hvem og hvor. Hermed har fagbevægelsen isoleret sig i forhold til de nye generationer af arbejdere, som stiller krav om medbestemmelse og demokrati – også på arbejdspladserne.

Etableringen af et demokrati, der skaber gode muligheder for at organisere sig og være aktiv i netværk og med udgangspunkt i den enkelte interesse og behov er også et nødvendigt element i at sikre fagbevægelsen en fremtid.

Arbejderklassen har skabt sit eget bureaukrati, der har fået en egen interesse i at bevare »status quo«. De ledende lag i dette arbejderbureaukrati – forbundsledelser, socialdemokratiske ledere på statsligt, amtsligt og kommunalt niveau – er på mange måder dybt integreret i administrationen af kapitalismen. Det gør dem dog ikke til en del af borgerskabet i økonomisk forstand. De er enten valgt eller ansat af arbejderklassen og dens organisationer, og deres status og værdi for borgerskabet som samarbejdspartnere afhænger i sidste instans af, at arbejderklassen accepterer deres lederskab.

Velfærdsstaten

I Danmark – som i resten af Vesteuropa – har staten spillet en afgørende rolle i kapitalismens udvikling. Staten har gennemført en omfattende indblanding i og regulering af økonomien. Den statslige politiks konkrete indhold har afspejlet de politiske og økonomiske magtforhold, men målet har hele tiden været at skabe de bedste muligheder for kapitalismens udvikling. Derfor har

statens rolle hovedsageligt været at sikre den dominerende kapitalgruppe (storkapitalens) interesser.

I Danmark har staten ikke – sammenlignet med andre vesteuropæiske lande – i nævneværdig grad optrådt som direkte ejer/medejer af produktionsmidler, når bortses fra ejerskab af investeringer i og drift af de traditionelle områder som veje, jernbaner, broer og anden infrastruktur.

Til gengæld har staten engageret sig i næsten alle sider af arbejderklassens reproduktion gennem et veludviklet social-, sundheds- og uddannelsesvesen. Det er også i høj grad lykkedes at få staten til at varetage arbejderklassens understøttelse i forbindelse med arbejdsløshed, sygdom og alderdom. Det er opgaver, som i de fleste andre højtudviklede kapitalistiske lande hovedsagelig varetages gennem arbejdsmarkedsfinansierede ordninger eller individuelle forsikringer.

Den offentlige sektors størrelse og opgaver har betydet, at der i Danmark eksisterer en stor sektor, som ikke har profitmaksimering som sin væsentligste funktion, men i princippet eksisterer med det formål at opfylde en række menneskelige behov.

Dette positive resultat er opnået gennem politisk og faglig kamp, hvor fagbevægelsens og arbejderpartierne indsats har været afgørende, samtidig med at det har været muligt at opbygge alliancer med dele af småborgerskabet og mellemlagene i kampen for velfærdsstaten. I det hele taget har bevægelser og alliancer, som er gået på tværs af eksisterende klasseskel, spillet en afgørende rolle på mange områder i Danmark. Inden for de seneste 30 år kan nævnes:

Fredsbevægelsen, som i en periode i 80'erne havde stor indflydelse på den danske forsvarspolitik.

Miljøbevægelsen, hvor det mest tydelige resultat var den succesfulde kamp mod atomkraft.

Kvindebevægelsen, som rykkede afgørende ved en række etablerede fordomme og var med til sammen med fagbevægelsen at gennemføre

ligelønnen formelt. Reelt er den endnu ikke gennemført, hvilket den samme fagbevægelse har et medansvar for.

Men disse sejre er ikke udtryk for, at staten har skiftet klassekarakter. Med de specielle danske forudsætninger har »velfærdsstaten« tværtimod været – og er stadig – en afgørende forudsætning for kapitalakkumuleringen. En økonomisk forudsætning, fordi den har sørget for tilvejebringelsen af en velkvalificeret arbejdskraft. En politisk forudsætning, fordi »velfærdsstaten« har formidlet de indrømmelser til arbejderklassen, der skulle sikre dennes accept af udbytningen.

Ved starten af det nye årtusind er »velfærdsstaten« – og dermed det grundlæggende klassekompromis – under voldsomt pres. Staten er i fuld færd med at afvikle væsentlige dele af sit engagement i arbejderklassens reproduktion. Tidligere tiders ens (universelle) ydelser til alle erstattes af individuelle opsparingsordninger, og det ene offentlige kerneområde efter det andet udliciteres og privatiseres.

Drivkraften er kapitalens behov for at finde stadigt nye udbytningsobjekter og dens behov for holde prisen på arbejdskraft så lav som mulig. Hertil kommer et voksende pres fra EU's »indre marked« og EU's bestrebelse på at rette medlemsstaternes økonomiske politik i bred forstand ind efter ØMU's liberalistiske principper.

Kampen for at forsvare og udvide den kollektive velfærd baseret på solidariske principper er derfor ved årtusindskiftet en lige så vigtig opgave, som den var for hundrede år siden.

Klassesamarbejdet

Det politiske grundlag for kapitalismens specielle udvikling i Danmark er klassesamarbejdet, som det er blevet formidlet af Socialdemokratiet og hovedparten af fagbevægelsen.

Klassesamarbejdet har ligefrem antaget institutionel karakter i form af det såkaldte trepartssamarbejde, »Arbejdsmarkedets parter« og stat/

amter/kommuner arbejder tæt sammen på alle niveauer om forvaltningen af kapitalismen.

En vigtig forudsætning for dette har været et arbejdsmarked, hvor både arbejdsgivere og arbejderklasse har været velorganiseret og langt hen ad vejen har reguleret deres indbyrdes forhold gennem kollektive aftaler.

Når borgerskabet i den grad har accepteret arbejderbevægelsens indflydelse skyldes det, at de socialdemokratiske politikere og faglige ledere ikke på noget tidspunkt har sat afgørende spørgsmålstegn ved den kapitalistiske orden. De har derimod medvirket til at sikre, at arbejderklassens kamp ikke gik ud over rammerne for det borgerlige samfund.

Betingelsen for at kunne spille denne rolle, har imidlertid været, at classesamarbejdet gav synlige resultater i form af forbedringer af arbejderklassens levevilkår.

5. Miljøkampen

Venstrefløj og miljøbevægelser har vundet mange sejre gennem de senere årtier. Næsten alt spildevand bliver i dag rensset inden det ledes ud i havet. Blyet er fjernet fra benzinen, og de organiske opløsningsmidler er stort set fjernet fra arbejdsmiljøet. Vi vandt kampen mod atomkraft i Danmark og var i stedet med til at gøre Danmark til foregangsland inden for vindkraft. I de senere år er der også blevet gennemført store naturgenopretningsprojekter rundt om i landet. Og man kan også nævne andre positive resultater, fx er mange vandløb i dag langt renere end de var for 10-20 år siden.

Men mens vi har vundet en række små sejre, så ødelægges miljøet omkring os fortsat. Udledningen af CO² er ganske vist bremsset lidt i Danmark, men bestemt ikke på verdensplan. Drivhuseffekten øges fortsat. Det samme gør den globale opvarmning. Kvelstof og fosforfor-

ureningen fra landbruget stiger også. Problemerne med de østrogenlignende stoffer ser ud til at vokse dramatisk. En række af de varer vi køber i Danmark, bliver produceret med store omkostninger for miljøet. Man kan sige, at vi har eksporteret vores forurening til andre lande, især i Sydøstasien og i Østeuropa.

Økologisk omstilling

Forskud på fremtiden

Gennem vores politiske arbejde, preser vi samfundet til at udvikle og indføre produktionsmetoder, der gennem en bæredygtig ressourceudnyttelse fremstiller produkter, der hverken under fremstillingsprocessen, under benyttelsen af produktet eller ved bortskaffelse bidrager til miljøproblemerne. Det er en definition af det, vi kalder for økologisk produktion. Dette arbejde har et dobbelt formål, idet udviklingsprocessen også vil medvirke til, at befolkningen får en erkendelse af, at det er i virkefeltet mellem mange forskellige menneskers anstrengelser for at opnå resultater, der ikke er dikteret af kortsigtet økonomisk vinding, men der imod af fælles fremtidige mål, at de virkelige landvindinger opnås. Befolkningen vil i stigende grad opleve, at de markedsøkonomiske mekanismer ikke sørger for at udvikle den nødvendige rene teknologi og produktion. Uden konkrete bud på bæredygtige måder at producere og organisere sig på, vil markedsøkonomien komme til at fremstå som den mindst ringe model.

Det økologiske begreb som løftestang

Ved at identificere produkter og processer som økologiske får vi også et redskab, der kan fungere imens vi stadigvæk er underlagt EU. EU's strategi forbyder nationer at gå foran og EU bruger endda vedtagelser som er bløret af et mindretal af store lande, men økologien har de endnu ikke forsøgt at forbyde. Det kan også blive en far-

bar vej at lade det offentlige foretrække indkøb af økologiske produkter og igangsætte økologiske produktioner eller aktiviteter, selvom der skal benyttes offentlige udbud.

Omstillingen af landbruget til økologisk drift bør i dag fremmes med 3 instrumenter: 1) der lægges afgifter på forurening med bl.a. pesticider og overforbrug af næringsstoffer efter "forureneren betaler"-princippet. Det vil gøre økologiske produktioner økonomisk konkurrencedygtige. 2) Landbrugstilskud fjernes. Først de der decideret favoriserer det konventionelle landbrug. 3) Offentlige institutioner pålægges at anvende økologiske produkter. Det vil kickstarte produktionen og give den et volumen, der bl.a. gør distributionen mere rationel. Det er mange ressourcer der efterhånden kan frigøres til at investere i den økologiske omstilling af samfundet: I dag bruger staten formuer på at gøre det økonomisk fordelagtigt indenfor en markedsøkonomi at opføre sig mere skånsomt overfor miljøet end man ellers ville have gjort. Samfundet bruger også midler på at udvikle miljøforbedrende teknologier, der på lidt længere sigt kun vil fastholde et ubæredygtigt system f.eks. biogasanlæg, gyllesepareringsanlæg, svinestalde med lidt mere plads og pesticider, der forurener lidt mindre. Dette har i høj grad forvredet de logiske sammenhænge man ellers ville planlægge produktionen efter, både indenfor fødevarerproduktionen og den øvrige produktion.

Nye ejendomsformer fremmer omstillingen

Den private ejendomsret gør det meget dyrt for samfundet, når der skal ændres i råderetten eller indføres nye måder at udnytte ressourcer på. Gevinster fra samfundets positive udvikling tilfalder i høj grad de, der råder over privat ejendomsret, derved mister staten muligheden for at geninvestere sparede ressourcer.

Koncentrationen af kapital og monopolerne i landbruget og fødeva-

reindustrien skal bekæmpes gennem tilbud til landmænd om at de kan overgå til at blive jordrentebud og derved få gældssanering og omlægge til økologisk drift. Råderetten over landbrugsbedriften vil være nogenlunde uændret, men kreditforeningen vil være skiftet ud med staten. Derved får staten muligheden for gennem regulering af jordlejen at sørge for konjunkturudligning således at både gode tider og dårlige tider altid vil være rimelige tider for landbrugeren og dennes familie.

Økologisk omstilling af samfundet

I en fremtid i et økologisk omstillet samfund, kan vi opnå en stigende dækning af menneskenes behov selv om bruttonationalproduktet falder og den økonomiske vækst er negativ.

Det kræver, at der konsekvent indføres vedvarende energiformer, og anvendes lokale fornybare ressourcer; levetiden for produkterne skal mangedobles; behovet for at rydde op efter forurenende stoffer skal fjernes ved ikke at anvende sådanne; uforurenende helbredelsesmetoder skal udforskes; fair-trade vil mindske behovet for ulandsbistand. Dette samfund vil grundlæggende være organiseret efter at affaldsprodukter hurtigt omdannes til ressourcer. Staten skal sørge for at der udvikles langsigtede planer for, hvordan alle sektorer efterhånden skal omstilles til økologisk drift. Økologiske produktioner i offentligt ejede virksomheder er den eneste måde man reelt og uden kunstige tilskud kan styre at der produceres til samfundets bedste. For at nå dertil skal forskning, udvikling og innovationen lægges om til at udforske hvordan naturgrundlaget udnyttes rationelt og skånsomt. Indenfor tekstiler, husholdningsprodukter, energiproduktion, lokale spildevandsløsninger, fødevarer, rengøringsmidler, kosmetik og byggeri, ligger fundamentet for en produktion på baggrund af økologisk dyrkede råvarer og med ugiftige hjælpestoffer

allerede færdigt og skal blot udvikles. Indenfor bl.a. transport og logistik og helbredelse af sygdomme, er udviklingen ikke kommet så langt.

Økologi er en forudsætning for demokrati

Det er i lige så høj grad organiseringen – som de konkrete produktionsmetoder – der vil være afgørende for, at helheden bliver økologisk acceptabel. Enhederne vil blive mindre end i dag og stofstrømmene kortere. Det vil ikke kun ske af hensyn til en bæredygtig produktion, men også fordi et reelt demokrati kræver en overskuelighed for den enkelte, og en vis nær relation til sine omgivelser, for at det store flertal af befolkningen føler lyst til at deltage i at tage beslutningerne. Når befolkningen i højere grad kan gennemskue præmisserne for deres egen dagligdag, vil folk også bedre kunne overskue at være solidarisk med mennesker på den anden side af jordkloben.

Fordeling af ressourcer

Vi står over for en stor – og voksende – udfordring: At stoppe forureningen og ødelæggelsen af miljøet – samtidig med at uligheden mellem rige og fattige i verden skal udlignes. Det vil ikke kunne ske uden at gå til angreb på den forbrugskultur, der er skabt i de rige kapitalistiske lande. I dag er det globale forbrug af ressourcer meget ulige fordelt: 1/5 af Jordens befolkning bruger 4/5 af Jordens ressourcer.

Det forbrug af naturressourcer og belastning af naturgrundlag, som verdens rige lande har og stadig søger at få til at vokse, repræsenterer en alvorlig trussel mod vores fælles fremtid. Udstrakt til verdens befolkning som helhed ville det føre til et sammenbrud for naturgrundlaget. Det overstiger naturens bæreevne.

I stedet for at nære illusioner om, at alle en gang vil komme op på et forbrugsniveau, som kun de velstående i dag har råd til, kræver Enhedslisten, at de riges overforbrug ophører. På kort sigt går vi ind for kvoter og

"grønne overforbrugsafgifter" for miljøbelastende former for forbrug, fx af benzin. En virkelig økologisk bæredygtig og socialt retfærdig udvikling vil imidlertid kun være mulig i et socialistisk samfund.

Ved at anvende begrebet det miljø-mæssige råderum får vi sat tal på, hvor mange råstoffer vi maksimalt kan bruge, når alle mennesker i verden skal have ret til samme råstofforbrug, og der skal tages hensyn til miljøet. Råderummet udstikker med andre ord nogle konkrete mål i kg, m³ og m² for, hvor vi skal hen. Den store udfordring de næste 20-30 år bliver at vise, hvordan vi kan sænke det samlede råstofforbrug, samtidig med at livskvaliteten øges.

CO₂-udslippet fra afbrændingen af fossile brændstoffer skal ophøre inden for den nuværende generations levetid. Energiforbruget skal reduceres både som led i at sikre et gradvist stop for brug af kul og olie, men også som led i omstillingen til en mindre belastende produktions- transport- og forbrugsadfærd. Materialeforbruget skal reduceres og ikke bare det materialeforbrug, der indgår som synlige råstoffer i slutproduktet, men opfattet som den samlede mængde af materialer, der 'flyttes rundt på' ved fremstillingen, det man kalder produktets samlede 'økologiske rygsæk'. Vi beslaglægger i virkeligheden enorme arealer i andre verdensdele til dækning af vores forbrug. Dette skal begrænses og disse arealer skal i stedet anvendes lokalt til afhjælpning af sult og nød, og give grundlag for øget velfærd.

At bringe overforbruget ned er lige så vigtigt som mere traditionelle veje til at udjævne ulighederne i samfundet. Vejen hertil er en bred kulturel, økonomisk, social og teknologisk indsats kombineret med en overordnet fysisk planlægning af samfundets arealanvendelse.

Socialt drejer det sig om at omfordele fra privat til kollektivt forbrug på områder, hvor kollektivt forbrug kan sikre en mere ligelig adgang til

behovsopfyldelse og hvor belastningen af naturgrundlaget samtidig kan gøres mindre, også ved at flere deles om at bruge et produkt som f.eks. en bil, en vaskemaskine, en computer.

Økonomisk drejer det sig om at omfordele fra rig til fattig, således at luksusforbruget begrænses.

Psykologisk drejer det sig om at få gjort op med at markedet skaber kunstige behov og materielle drømme, og at få forståelse for at reelle menneskelige behov ikke kan tilfredsstilles med materiel overforbrug.

Kulturelt drejer det sig om at mindske mængden af midler til reklame og marketing, sponsorer og andre måder hvorpå alle dele af samfundslivet gøres til 'vedhæng' til profitmaskinen, og i stedet øge mængden af midler til reel oplysning og debat om forbrugerspørgsmål, natur og miljøspørgsmål.

Samtidigt skal de teknologiske muligheder for at reducere ressourceforbruget kunne udnyttes fuldt ud af samfundet. De materialer der bruges i produktionen skal så vidt muligt være lokale og fornybare. Produkterne skal fremstilles med så lille et ressourceforbrug som muligt. Produkterne skal fremstilles med længere levetid og bedre muligheder for reparation i stedet for total udskiftning. De skal kunne skilles ad i de bestanddele de er lavet af, så bestanddelene kan genanvendes og en større del af produktionen skal baseres på genanvendelse af ressourcer. I dag er det desværre sådan, at det ofte ikke kan betale sig at reparere fx elektroniske og elektriske apparater. Vi foreslår derfor, at det offentlige – evt. i tilknytning til de kommunale genbrugscentre – etablerer reparationsværksteder på non-profit-basis.

Ikke kun størrelsen af ressourceforbruget er central. Sammensætningen af forbruget er lige så vigtig. Det enorme forbrug af uønskede, miljøskadelige stoffer skal væk. Der skal også sættes fokus på at undgå udslip af sådanne stoffer fra produktionen, hvor de ofte opstår som biprodukter.

En omstilling af produktion og andre aktiviteter, så dette og anden risiko undgås, er et vigtigt arbejdsområde. Samtidig må nye stoffer og metoder ikke tages i anvendelse, før følgevirkningerne er blevet vurderet.

Solidarisk miljøpolitik

Det er afgørende for den økologiske opstilling, at alle får mulighed for at være med. Økologi skal være for alle. Det betyder at økologiske fødevarer og andre økologiske produkter skal være tilgængelige og billige. Derfor arbejder Enhedslisten for: at alle offentlige indkøb omlægges til økologi; for momsfratagelse på økologiske varer samt pris og avancekontrol, således at der kan sikres gode og billige varer samtidig med at de økologiske producenter tilgodeses.

Enhedslisten støtter kun øgede grønne afgifter under forudsætning af, at det er overforbruget der beskattes, at der sikres et basisforbrug der er billigt eller gratis. Alternativt skal der gives social kompensation til alle med lav indkomst.

Bæredygtig byudvikling

Forbruget af ressourcer i boligerne i Danmark er meget stort. Dels bruges store ressourcer ved opførelse af boliger, dels er energiforbruget i boligerne stort. Derfor skal boligbyggeriet omlægges således, at der kun opføres boliger med lavest mulige energiforbrug, med et materialevalg baseret på lang holdbarhed og lokale materialer. Boligbyggeriet bør desuden planlægges så det indgår i miljømæssigt, socialt og økonomisk bæredygtige lokalsamfund. Parkeringsarealet i byerne skal reduceres, især i bymidterne. Dermed frigives arealer, som enten kan bebygges eller blive til grønne områder.

Etablering af store indkøbscentre og kontordomiciler i forstæderne og byområdernes periferi skaber megen biltransport og skal undgås. Sådanne arbejdspladser skal i stedet lokaliseres tæt på bymidterne med bedst mulig tilgængelighed med kollektiv trans-

port. De enkelte indkøbscentres størrelse skal begrænses, så de ikke udkonkurrerer de lokale dagligvarebutikker i boligområderne.

Trafikpolitik

Transportsektoren har et stort ressourcepild og kendetegnes af en fysisk planlægning, der tager større hensyn til profit og prestige end en bæredygtig samfundsudvikling. Omkostningerne i form af klimabelastninger, forurening, ulykker, arealforbrug og opsplitning af naturen, samt begrænsningen i mulighederne for at gå og cykle, er langt større, end den samfundsmæssige og individuelle nytteværdi.

Der skal sættes på bedre og billigere kollektiv trafik, så denne kan overtage størstedelen af bil- og flytrafikken. Det fordrer dog, at der sker en massiv udbygning af togtrafikken, suppleret med et fleksibelt, finmasket net af busser og letbaner.

Mange årtiers nedbrydning af den kollektive trafik og ensidig satsning på privatbilisme har skabt en situation, hvor en reduktion af arbejdstiden eller en drastisk udbygning af den kollektive trafik er en forudsætning for at mange, f.eks. børnefamilier, kan klare sig uden bil.

I en bæredygtig trafikpolitik skal der sættes målrettet ind mod de mest miljøbelastende transportmidler: biler, hurtigfærger og fly. Trafiksikkerhed og -omlægning er nødvendige forudsætninger for at samfundet ikke efterlader en tung miljøarv til de næste generationer og disse problemer knytter sig ikke kun til bolig-arbejdspladstrafikken, men i lige så høj grad til den kaotiske og hastigt voksende fritids- og ærindetraffic. Enhedslisten går imod anlæg af flere eller bredere motorveje i Danmark. I byerne skal bilernes tumleplads reduceres, bl.a. ved at indføre flere busbaner og cykelstier.

Godstrafikken foregår i dag næsten udelukkende med energitunge containerskibe og lastbiler, mens bane-gods og småskibstrafik mister terræn.

Denne udvikling skal vendes og der skal anlægges lavteknologiske decentrale godsterminaler så det atter bliver nemt og billigt at forsende gods, også over korte afstande. Der indføres maksimumgrænser for hvor langt lastbiler må køre, bompenge, afvikling af kørselsfradraget, indførsel af lastbilafgifter mv.

Grundstammen i al transport er imidlertid gang og cykling, derfor skal boliger, indkøb, arbejde og fritid integreres i et geografisk afgrænset og attraktivt rum. Også af hensyn til befolkningens sundhed er det vigtigt at gøre vilkårene for gående og cyklister bedre, således at flere vælger disse transportformer. Dette er udgangspunktet for en bæredygtig trafikpolitik, suppleret med at driften af andre transportmidler skal baseres på vedvarende energi (brint og vind).

Energi politik

Ganske vist er udslippet af CO₂ isoleret set faldet en smule her i Danmark, men reelt er danskernes udslip steget. Det skyldes, at en stadig større del af de varer vi køber, bliver fremstillet i lande, hvor man endnu ikke er begyndt at gøre noget for at nedbringe energiforbruget og dermed CO₂-udslippet. Danskerne har således samlet set et af verdens største CO₂-udslip pr. indbygger og den udvikling skal vendes. En omlægning af energiproduktionen skal baseres på energibesparelser og brug af vedvarende energikilder som vindkraft, solenergi, bølgekraft og transportsektoren skal drives med alternativer til fossile brændsler, som brint og el fra vedvarende energi. Dette er ikke mindst vigtigt i en global sammenhæng, hvor CO₂-udslippet gennem drivhuseffekten spiller den væsentligste rolle i klimaforandringerne. Elforsyningen skal decentraliseres og igen underlægges samfundseje og demokratisk kontrol.

Det er vigtigt, at der sker en sammentænkning af byudvikling, transportpolitik, energipolitik og placeringen af boliger og virksomheder. En produktion baseret på at dække loka-

le behov vil reducere transportbehov, energiforbrug og trafikforurening.

Men energipolitik handler ikke kun om at forureningen skal reduceres; det handler også om at oliereserverne forventes at slippe op i løbet af 15-30 år. Det betyder, at det også af den grund er meget vigtigt at nedbringe vores afhængighed af olie. Der er derfor brug for en fortsat udvikling af de vedvarende energikilder, herunder at udvikle et transport-system der ikke er baseret på olie.

Naturforvaltning for mennesker og miljø

En bæredygtig udnyttelse af naturen indebærer at vi skal "aflevere" en natur til næste generation, der i det mindste ikke er ringere end den nuværende. I Danmarks tilfælde er mangfoldigheden af dyr og planter kraftigt forringet i løbet af de sidste 100 år. Derfor skal der ske en genopretning af forsvunden natur og levevilkårene for dyr og planter skal generelt forbedres. Samfundet har i kraft af sin afgørende indflydelse på landskabet ansvaret for at sikre en mangfoldig natur med et rigt dyre- og planteliv. Forureningen fra landbrug, trafik og energiproduktion skal reduceres til et niveau, der ikke skader naturgrundlaget.

Der er så meget kvælstof og fosfor i den gylle som det danske landbrug bringer ud på jorden, at det svarer til det urensede spildevand fra 80 millioner mennesker. At husdyrbestanden i Danmark kan være så unaturlig stor skyldes at en fjerdedel af foderet er dyrket i udlandet.

For at undgå forurening af natur, grundvand, dyrkningsjord og fødevarer skal landbrugsproduktionen foregå uden anvendelse af pesticider og kunstgødning. Enhedslisten kræver, at alt landbrug omlægges til økologisk dyrkning, så vi dermed sikrer sunde fødevarer, ordentlig dyrevelfærd, GMO-fri dyrkning og forhindrer fortsat forurening med pesticider i grundvand og naturen. Ved at omlægge landbruget til overvejende lokal

forsyning, øges fødevarer sikkerheden lokalt samtidig med at dansk landbrugs import af proteinfødevarer fra u-lande kan ophøre.

Med omlægning af landbruget og færre arealer til dyrkning af svinefoder, kan landbrugets arealer reduceres markant, samtidig med at det vil give store muligheder for at landbrugsjord kan bruges til at dyrke afgrøder til f.eks. byggematerialer og tekstiler. Dyrkning af hamp til tekstil kan erstatte import af bomuld. Hamp og hør kan anvendes til isoleringsmaterialer, halm kan også anvendes til byggematerialer. Samtidig vil det optimale økologiske landbrugs ekstensive dyrkningsmetoder give bedre naturværdier med flere levende hegn og langt flere pletter med krat eller småskove. Der vil være langt flere afgrænsede arealer som ikke pløjes op, men ligger hen som vedvarende enge. Mindre dræning vil give fugtige enge langs åer og langt flere vandhuller. Der vil endda være mere jord tilovers som kan blive til store sammenhængende naturområder, hvor dyr og planter kan trives relativt uforstyrret.

Dansk fiskeri skal være bæredygtig. Derfor skal blandt andet brugen af tunge redskaber som ødelægger havbunden forbydes, og industrifiskeriet reduceres. I stedet skal der bruges mere skånsomme metoder og energiforbruget skal mindskes.

Kampen for at sikre vores naturgrundlag og kampen for at sikre ordentlige eksistensbetingelser for os mennesker er en og samme kamp. Det drejer sig om at øge vores indflydelse på den produktion, vi selv er deltagere i samtidig med, at vi mindsker udbytningen: af os selv og det naturgrundlag, som produktionen hviler på.

Både rød og grøn

Det forhold, at det kapitalistiske samfund bygger på privat ejendomsret og markedsøkonomi har alvorlige konsekvenser ikke blot for samfundet og det enkelte menneske men også for naturen og miljøet.

Den private ejendomsret betyder at væsentlige samfundsmæssige ressourcer udnyttes ud fra private interesser, hvor ejerne ikke behøver tage hensyn til samfundets interesser. Udnyttelsen styres i stedet af ejernes ønske om at optimere deres profitter, ofte uden hensyn til miljøet og fremtidige generationer.

I den kapitalistiske markedsøkonomi fastsættes priserne alene ud fra de omkostninger som indgår direkte som en omkostning i produktionen. Alle eksterne omkostninger fremstår som uvedkommende. Det betyder, at producenten ikke behøver at tage hensyn til senere konsekvenser af arbejdsmiljøet for de ansatte, rovdrift på naturressourcer, ødelæggelse af den biologiske mangfoldighed eller konsekvenser af forurening på omgivelserne, hvad enten det er for mennesker eller for naturen.

På kort sigt kan staten forsøge at afbøde nogle af de mest uheldige konsekvenser af markedsøkonomien og den private ejendomsret til produktionsmidlerne og gennem forbud, afgifter og tilskud forsøge at regulere udnyttelsen af naturen og mindske de uheldige konsekvenser af produktionen. Grundlæggende kan man ikke prissætte naturgoder og sundhed. Vi kan drøfte dem og prioritere dem gennem demokratiske processer og det kan markedet ikke erstatte. Derfor er det nødvendigt at bryde med kapitalismen og den kapitalistiske markedsøkonomi.

Enhedslisten kalder sig de rødgrønne i en erkendelse af, at det er nødvendigt med både en rød og en grøn kritik af kapitalismen, samt at disse kritikker hænger sammen. Den kapitalistiske vækstøkonomi er ikke økologisk bæredygtig og fortsat vækst i ressourceforbruget vil føre til en forringelse af livsvilkårene for fremtidige generationer. Samtidigt rammer konsekvenserne socialt skævt. De rige kan købe sig fri, mens de fattige må leve med forringelserne i miljøet. De miljøødelæggelser, som væksten forårsager, vender den tunge ende nedad

såvel internationalt som i Danmark.

Miljøkampen drejer sig om at sikre naturgrundlaget og dermed eksistensen for fremtidige generationer. I denne kamp er det vigtigt at komme med konkrete bud på bæredygtige måder at producere og organisere sig på, og kæmpe dem igennem politisk. Det er også en kamp om at nogles udnyttelse af miljøet ikke må true andres sundhed eller undergrave det miljø, som andre lever af. Miljøkampen er således en kamp for retfærdighed og lighed generationerne imellem og globalt indenfor den enkelte generation i muligheden for at udnytte naturen som vores fælles livsgrundlag.

6. Frigørelse: kvinde- og kønskamp

Enhedslistens mål er frigørelse af begge køn fra patriarkatets undertrykkende strukturer. Ligestilling – i betydningen lige værd og muligheder – er et vigtigt middel til at opnå en sådan frigørelse. Målet er ikke, at alle mennesker skal være ens. Tværtimod er forudsætningen for at både mænd og kvinder kan udfolde sig frit og ligeværdigt, at vi gør op med det borgerlige kapitalistiske samfunds normer om, hvad kvinder og mænd kan og skal.

Kvdekamp i Danmark

Med 70'ernes kvindebevægelse opnåedes en række fremskridt for kvinder i Danmark, herunder formel ligestilling og ligeløn, fri abort, udbygning af gode børnepasningsordninger mv., som gav kvinder lettere adgang til et betalt job og økonomisk uafhængighed. Dette understøttedes af en udvikling, hvor det blev almindeligt at kvinder fik uddannelse og arbejde.

Der har imidlertid ikke været konkrete fremskridt på ligelønsområdet siden slutningen af 70'erne, og i 90'erne er svælgat mellem kvinders og

mænds løn blevet stadig større. Denne udvikling skal både ses på baggrund af, at der ikke er tilstrækkelig offentlig opmærksomhed omkring og politisk pres for ligestilling, samt en økonomisk og samfundsmæssig udvikling, der giver markedet stadig større råderum. Dvs. en nyliberalistisk politik, som i Europa f.eks. tvinges igennem via EU og ØMU'en. Den har betydet offentlige nedskæringer og privatiseringer med en tiltagende underminering af velfærdssamfundet, flere usikre jobs, nye lønsystemer med individuel løndannelse mv., hvor kvinderne ofte trækker det korteste strå. Nyliberalismen hindrer kvinders ligestilling og frigørelse.

Mange kvinder får først chokket, når børnene kommer. I opdragelsen, i uddannelsessystemet og ved indtræden på arbejdsmarkedet får piger og kvinder at vide, at ligestillingen er opnået, men når børnene kommer, viser det sig at være løgn. Så medfører de skuffede forventninger til arbejdsdelingen i hjemmet og dobbeltarbejdet, at individuelle løsninger som skilsmisse eller deltid bliver løsningen med fattigdom eller dårligere karrieremulighed og lavere løn til følge.

Den økonomiske uafhængighed giver danske kvinder ikke køb på. Derfor må arbejdsmarkedet indrettes, så det tilgodeser de behov, kvinder – og progressive mænd – har til, hvordan deres arbejdsliv og tilværelse i øvrigt kan hænge sammen. Et fleksibelt arbejdsmarked skal være fleksibelt i forhold til børn, familie og deltagelse i demokratiet.

Angrebene på den offentlige sektor, der de senere år er optrappet og EU-koordineret med den økonomiske tilpasningspolitik til ØMU'en rammer kvinder tredobbelte: Kvinderne tjener deres penge i og er brugere af den offentlige sektor, og det er ydermere kvinderne, der tager over, når de tilkæmpede velfærdsgoder som børnepasning og ældreomsorg bliver ringere eller for dyre.

Kvindeundertrykkelse er et globalt problem. Overalt i verden er det kvin-

derne, der først rammes af fattigdom, marginalisering og vold. Seksuelle overgreb både i familien og i den tredje verdens sexindustri har et stort antal børn og kvinder som ofre. I nogle lande har kvinder end ikke de mest elementære rettigheder på grund af autoritære styre eller fundamentalistiske religioner. Forfølgelse på grund af køn er ikke asygrund i de lande, hvis mænd i høj grad er brugere af sexindustrien.

Hvad er det vi vil?

Socialisme er en nødvendig men ikke tilstrækkelig forudsætning for at afskaffe kvindeundertrykkelsen. Så ud over at kæmpe for at få socialisme, er det nødvendigt at gøre op med kvindeundertrykkelsen overalt hvor vi ser den. Den kamp skal kæmpes på arbejdsmarkedet, i hjemmet, i uddannelsessystemet – og i Enhedslisten, idet den også er en del af vejen til socialismen.

Ingen klassekamp uden kvinde-kamp – ingen kvindekamp uden klassekamp.

Revolutionære, socialistiske queer-perspektiver

Lighed mellem homo- og heteroseksuelle har længe været mantrøet på den kønspolitiske dagsorden. For såvel homoaktivister som velmenende og solidariske heteroer var det siden 2. verdenskrigs afslutning ofte vigtigst at skabe en juridisk lighed – bøssepar og lesbiske par skulle have retten til at være præcis lige så borgerliggjorte som par bestående af en mand og en kvinde.

Kun få bevægelser forsøgte et opgør med denne politik. Bøssernes Befrielsesfront fra 1970'erne med afledte aktiviteter (Bøssarhuset, Frøken Verden o.l.) var et bud på at ikke bare kræve lighed, men frigørelse – retten til at være sig selv gennem et opgør med traditionelle kønsroller og -identiteter.

Fremkomsten af AIDS i 1980'erne betød et tilbageslag for frigørelsen.

Sygdommen der i den vestlige ver-

den primært ramte – og rammer – bøsser, betød også en fokusering på det faste parforhold og en søgen mod "det sikre". Vedtagelsen i Danmark af det "registrerede partnerskab" kan også ses i denne sammenhæng – borgerlige kræfter kunne pludselig se fornuften i at lade bøsserne binde sig og ikke fortsætte 1970'ernes "udskejelser", hvorved det blev muligt at opnå et flertal i Folketinget for et tilløb til juridisk ligestilling.

Enhedslisten arbejder aktivt for nedbrydning af enhver kønsbetinget diskrimination. Dette indebærer at Enhedslisten arbejder for asyladgang for alle der har været udsat for undertrykkelse på baggrund af køn eller seksualitet.

Gennem historien er der mange eksempler på undertrykkelsen af seksuelle minoriteter på grundlag af traditioner, kulturer og religioner. Men også i dag spiller religioner en særlig rolle i undertrykkelsen af seksuelle minoriteter og det gør det svært for unge at praktisere seksualiteter eller kønsidentiteter der ikke er i overensstemmelse med normen i samfundet.

Enhedslisten vil arbejde for et opgør med religionernes normativisering af heteroseksualiteten, således at fx det danske uddannelsessystem åbent og fordomsfrit informerer om mangfoldigheden af kønsidentiteter og seksualiteter samt eventuelle valg af samme.

Som revolutionære socialister kæmper vi for at forandre historisk betingede strukturer, som fungerer vilkårligt og undertrykkende. I stedet skal skabes mere fleksible rammer for menneskelig sameksistens og udfoldelse: et opgør med fortidige kulturelle systemer og produktionsforhold. Et eksempel vil være at fjerne skellet mellem registreret partnerskab og ægteskabet, et andet vil være arveforhold, der tager højde for nutidens og ikke-traditionelle samlivsformer og familieforhold.

For Enhedslisten er udfordringen at betragte kløften homo/hetero som historisk betinget og den heteroseksu-

elle norm som påtvunget. Vi skal ikke acceptere minoritetsstatus, men sætte spørgsmålstegn ved selve normaliteten, præcis som også den lesbiske feminisme allerede gjorde det i 1970'erne. Det er ikke minoriteten der er problemet, men den alt for trangt definerede norm.

Det kønspolitiske arbejde og det queerperspektiv i Enhedslisten skal tage sit udgangspunkt heri, og fællesskabet med kvindepolitiske opgør med fx patriarkalske normer og undertrykkelsesmekanismer er dermed tydeligt.

7. Den socialisme vi kæmper for

Fremtidens musik kan og skal ikke komponeres på forhånd – de mennesker, som kæmper mod kapitalismen og dens konsekvenser, skal være komponisterne. Det er dem, som kommer til at bestemme socialismens udformning.

Det udelukker imidlertid ikke, at det er nødvendigt at opstille nogle målsætninger for det socialistiske alternativ, vi kæmper for. En socialisme, der peger frem mod et klasseløst/kommunistisk samfund. Dvs. et samfund, hvor den enkeltes frie udvikling er betingelsen for alles frie udvikling, og et samfund hvor enhver yder efter evne og nyder efter behov.

Bevidstheden udvikles i kampen mod den undertrykkelse, som det kapitalistiske samfundssystem forårsager. Men en af betingelserne for, at denne kamp kan udvikle sig til mere end reformkrav inden for det beståendes rammer, er en forestilling om et andet og bedre samfundssystem – et socialistisk alternativ.

Disse forestillinger tager blandt andet udgangspunkt i nogle af de elementer i det kapitalistiske Danmark, som peger fremad mod socialismen. Det er f.eks. eksistensen af en offentlig sektor, hvor der i princippet er tale om en behovsstyret produktion – selv

om behovene naturligvis påvirkes af, at vi lever i et kapitalistisk samfund. Det gælder også det faktum, at en lang række ydelser finansieres solidarisk og stilles til rådighed for de borgere, som har brug for disse – samt at vi har en højt uddannet arbejdskraft, som umiddelbart er i stand til at overtage den fulde kontrol med deres arbejdsplads.

Hertil kommer, at liberalismen har spredt den illusion, at kapitalismen kan give det enkelte menneske mulighed for at udfolde sig frit både som producent og forbruger. Modsætningen mellem disse illusioner og virkeligheden giver også gode muligheder for at udvikle socialistiske visioner.

Socialistisk økonomi

Socialisme er et samfundssystem, hvor der produceres for at dække menneskelige behov og ikke for at opnå en profit. Den private ejendoms- og råderet til produktionsmidlerne er ophævet og erstattet af forskellige former for kollektive ejerformer, kendetegnet ved et fuldt gennemført demokrati i forhold til både produktionens indhold og udførsel. Under socialismen stopper demokratiet ikke ved døren til arbejdspladsen eller indkøbsstedet.

Styringen af samfundets økonomiske ressourcer er ikke længere overladt til en lille magtfuld klasse af kapitalister og kræfternes frie spil, men indgår som en meget væsentlig del af det, som alle mennesker er med til at bestemme over. Kapitalistklassens ejendomsret til produktionsmidlerne skal ophæves, fordi den skaber en fundamental ulighed, udbytning og undertrykkelse af de ikke-besiddende. Markedskræfternes frie spil skal standses, fordi de fører til en blind vækst alene drevet af jagten på størst mulig profit. Det skal være slut med profitjagten, fordi den katastrofalt tilslidesætter de menneskelige behov, nedslider og invaliderer arbejdskraften og truer selve naturgrundlaget for menneskeheden.

Den socialistiske revolution erstatter kapitalismen med en demokratisk planlagt og kontrolleret behovsstyret økonomi. Produktionsmidlerne vil blive overtaget af arbejderne på de forskellige virksomheder og vil blive drevet og videreudviklet på basis af et arbejdspladsdemokrati i samspil med de politiske organer, der fastlægger de økonomiske mål og rammer. Arbejderråd, beboerråd og brugerråd er sammen med interesseorganisationer og græsrodsbevægelser vigtige dele af det socialistiske demokrati, hvor deltagelsen i beslutningerne kan ske med forskellig udgangspunkt. Åbenhed og gennemsigtighed i de politiske beslutninger og de økonomiske forhold er hånd i hånd med det direkte demokrati vigtige midler til at sikre, at alle bliver aktive deltagere i styringen af samfundet og ikke blot tilskuere på sidelinjen.

Under socialismen vil forskellige kollektive produktions- og virksomhedsformer kunne udvikles, lige fra stats- og kommunalt ejede virksomheder over produktionskollektiver og kooperativer til virksomheder ejet af beboerforeninger eller andre lokale organisationer og institutioner. Grundlaget for virksomhederne skal være, at de fungerer for at opfylde reelle behov under størst mulig hensyntagen til mennesker og miljø. Derfor skal produktionen som udgangspunkt ske så tæt som muligt på både leverandører og aftagere, men naturligvis afpasset i forhold til produktionens art. En overordnet planlægning og prioritering af produktionen skal derfor spille sammen med et nærdemokrati, der giver arbejderne på de enkelte virksomheder og de lokale demokratiske organer størst mulig råderum til at tilrettelægge en produktion, der opfylder såvel lokale behov som de behov, der skal varetaget for hele samfundet.

Socialismen skal være en mangfoldighed af initiativer, der ikke begrænser, men åbner for nye muligheder, så længe det blot sker under hensyntagen til helheden og med det

overordnede mål at skabe en bedre tilværelse for alle og ikke kun de få. Socialismen bliver dermed grundlaget for en mere lige fordeling, også på internationalt plan. Fundamentet for et retfærdigt og økologisk bæredygtigt samfund vil være skabt.

Demokratiske rettigheder

Ophævelsen af den private ejendomsret til produktionsmidlerne er således en vigtig forudsætning for socialisme, men den er langt fra tilstrækkelig. Det viser ikke mindst erfaringerne fra de påståede socialistiske samfund, hvor et lille, privilegeret mindretal udøvede et diktatur på bekostning af befolkningsflertallet. De uhyrlige forbrydelser mod menneskeheden, der her er begået, illustrerer hvad der sker, når magt korrumpere hos en lille elite og når socialistiske elementer i den økonomiske og sociale politik ikke underbygges af en styrket politisk bevidsthed og gennemførte demokratiske rettigheder. Når partiet fra at være et organ for politisk inspiration og vejledning bliver et selvstændigt magtorgan udenfor folkelig kontrol.

Demokrati betyder for os folkets magt. Socialismen skal udvide de demokratiske rettigheder og de personlige og kollektive frihedsrettigheder og gøre dem reelle – ikke indskrænke dem, som vi tidligere har set det gjort i socialismens navn.

Sat på spidsen kan man sige, at kapitalismen giver alle den samme »frie ret« til at vælge mellem husvildeboligen eller luksusvillaen – og den samme »demokratiske ret« til at købe sig en avis eller en tv-station som politisk talerør. Friheden såvel som de demokratiske rettigheder er umådeligt skævt fordelt i selv det »perfekte« borgerlige demokrati.

Således er afkæffelsen af den enorme økonomiske og sociale ulighed en forudsætning for og et vigtigt middel til at gøre de demokratiske rettigheder og frihedsrettighederne reelle i det socialistiske samfund. Omvendt kan kun frihed og demokrati sikre, at

magten ikke falder i hænderne på et nyt samfundslag, der tilraner sig økonomisk magt og sociale privilegier på befolkningens bekostning. Friheden og de lige muligheder betinger således gensidigt hinanden.

Det socialistiske samfund skal altså ikke bare bevare, men også øge det reelle indhold i de individuelle og kollektive demokratiske rettigheder og frihedsrettigheder, der formelt er gældende i fx Danmark: Forsamlingsfrihed og strejkeret, ytrings- og pressefrihed, religionsfrihed, organisationsfrihed (herunder lige rettigheder for alle politiske partier), mindretalsbeskyttelse, lige rettigheder uanset køn, etnisk baggrund eller seksuel orientering, osv. osv.

Socialistisk demokrati er således langt mere end et kryds ca. hvert fjerde år. Først og fremmest må socialismen bygge på folkets overtagelse af magten gennem selvforvaltning i nærmiljøet – i form af arbejder-, bolig-, forbrugerråd m.fl. – som skal sikre, at de involverede har mulighed for at deltage direkte i beslutningsprocessen.

Dette basisdemokrati skal koordineres og suppleres på det overordnede samfundsmæssige plan for at muliggøre en bevidst planlægning af samfundets ressourcer til gavn for mennesker og miljø. Der vil da også være regionale, nationale og endda internationale organer bestående af folkets repræsentanter, som vælges direkte på en sådan måde, at også mindretal får mulighed for at komme til orde og være med til at træffe beslutninger.

Vigtige elementer i forbindelse med valg af repræsentanter vil være åbenhed i beslutningsprocesserne, mindretalsbeskyttelse, en form for tilbagekaldelsesret og rotationsprincipper samt en aflønning af de valgte på samme niveau som dem, de repræsenterer.

Det demokratiske grundlag for det socialistiske samfund er afgørende for, at socialismens mål kan nås. Revolutionen, afskaffelsen af kapital-

magten, er snarere begyndelsen end slutpunktet for den proces, der skal frigøre menneskeheden.

Modsetninger i det socialistiske samfund

I en længere årrække efter en socialistisk revolution vil der fortsat eksistere rester fra det tidligere kapitalistiske samfundssystem, f.eks. i form af privat erhverv, indtægtsforskelle og udnyttelse af markedsmekanismer. Derfor vil en egentlig klassekamp i en lang periode fortsat være en væsentlig drivkraft i udviklingen.

Udbygningen af andres arbejdskraft skal bringes endeligt til ophør, og der skal opmuntres til en kollektiv organisering af arbejdet. Der vil fortsat foregå en politisk kamp om produktionsresultatet; hvor meget der skal bruges til at sikre gamle og syge, til uddannelse, fornyelse og udvikling af produktionsapparatet, til kollektive goder mv. Der vil måske være konflikter mellem lokale og centrale niveauer eller mellem forbrugersønsker og økologisk nødvendighed.

Der vil være brug for en fortsat kamp for kvindernes frigørelse, kamp mod diskrimination af etniske minoriteter og seksuelle minoriteter, kulturskamp mod reaktionære fordomme af mange slags osv. Det socialistiske samfund er ikke en statisk idyl, men en fortsat revolutionær proces.

I alle disse konflikter og kampe er frihed og demokrati det socialistiske samfunds centrale redskab til at bekæmpe stagnation, tilbageskridt og nye undertrykkelsesformer – og til at sikre en dynamisk og positiv samfundsudvikling.

Intet givent endemål

Der er intet givent endemål. En demokratisk socialisme vil til enhver tid udformes af befolkningen i samtiden. Ikke desto mindre er det vigtigt at opstille utopier, som bryder med den af kapitalismen dikterede muligheds-horisont vi til daglig begrænses af. Med afsæt i den kommunistiske vision om det klasseløse samfund

dømmer vi om menneskehedens frigørelse. En frigørelse der inden for rammerne af et reelt demokrati befrier menneskets naturlige forudsætninger for omsorg og respekt for mennesker, dyr og hele den skønne klode.

8. På vej mod en socialistisk samfundsomvæltning

Den socialisme, vi arbejder for, skal altså først og fremmest erstatte den nuværende kapitalmagt med hele befolkningens demokratiske, aktive styring af samfundsudviklingen. Dette ambitiøse mål har naturligvis konsekvenser for de midler og den strategi, vi bruger.

Da socialismen vil fjerne de økonomiske og politiske magthaveres magt og privilegier, kan den kun indføres i forbindelse med et revolutionært brud med kapitalismen og den herskende klasse under kapitalismen – borgerskabet.

Socialistiske revolutioner kan måske nok gennemføres i enkelte lande og forskudt over tid. Men en egentlig igangsættelse af den gigantiske forandringsproces, som socialismen er udtryk for, forudsætter, at revolutionen hurtigt breder sig til de centrale kapitalistiske nationer, ellers vil revolutionen blive slået tilbage ideologisk, økonomisk og i yderste konsekvens også militær krig fra den omgivende kapitalistiske verdens side.

Den socialistiske revolution kommer ikke af sig selv. Den vokser ud af hverdagens folkelige kampe mod det kapitalistiske samfunds overgreb mod miljø, levevilkår, demokrati og menneskerettigheder og for retten til at forvalte den merværdi de arbejdende selv har skabt. Derfor er målet for Enhedslistens politik at skabe en folkelig organisering og mobilisering for en rød og grøn politik. Enhedslistens repræsentation i Folketinget er et af midlerne til at skabe denne mobilisering.

Klassekamp

Arbejderklassen, det store flertal af befolkningen der er udsat for udbytning, spiller en afgørende rolle i disse hverdagens kampe. Under kapitalismen står arbejderklassen i et objektivt modsætningsforhold til borgerskabet. Kampen om hvad der skal produceres, hvor der skal produceres, hvordan der skal produceres, hvem der skal producere og hvordan resultatet af produktionen skal fordeles, er en grundlæggende kilde til klassekonflikter i et kapitalistisk samfund.

Arbejderklassen har også en styrke i kraft af sin placering i forhold til produktionen. Arbejderklassen kan sætte samfundet i stå, men kan også direkte og umiddelbart overtage kontrollen med produktionsmidlerne og fortsætte produktionen som et led i et opgør med en enkelt kapitalist eller hele borgerskabet.

Gang på gang, når »nytænkende« (borgerlige) filosoffer har erklæret arbejderklassen for ikke-eksisterende og klassekampen for død, er netop den samme, fundamentale klassekamp mellem arbejdere og kapitalejere blusset op på ny få år efter.

Men klassekamp er ikke kun en kamp på arbejdspladsen mellem arbejdere og arbejdsgivere. Kampen for et bedre liv er også en kamp for et velfærdssamfund i videste forstand. Imod udstødning af de svageste. For fuld dækning af tabt arbejdsfortjeneste for alle, der ikke kan arbejde eller ikke kan få et arbejde. For gratis og gode hospitaler, skoler og institutioner osv.

Og det er kampen for et økologisk samfund, der ikke truer folkesundheden på kort sigt og naturrigdommen, ja, hele menneskeheden eksistens, på lang sigt.

Det er kamp for demokrati og folks indflydelse på samfundet. Mod undertrykkelse og diskrimination af enhver art. Og for en fredelig og retfærdig verden, der ikke konstant må leve i frygt for altødelæggende krige.

Solidaritet, aktionsenhed og alliancer

Fundamentet for den socialistiske kamp er solidaritet. Hver for sig kan vi intet stille op mod kapitalmagten. Splittelse mellem arbejdere og arbejdsløse, gamle og unge, kvinder og mænd, indvandrere og indfødte – er gift, ikke bare for socialismen, men også for kampen for en nok så lille forbedring nu og her. »Del og hersk« har været magthavernes parole siden slavesamfundenes tid.

»Lagkage teorier« om, at dele af arbejderklassen kan få mere, hvis andre får mindre, er farlige. Tværtimod: Jo dårligere forhold det f.eks. lykkes at give de arbejdsløse, jo dårligere forhold kan man slippe af sted med at byde dem, der er i arbejde. Styrkeforholdet mellem klasserne er det afgørende – og splittelse og manglende solidaritet svækker arbejderklassen afgørende.

Derfor er det en helt central opgave for socialister at bekæmpe og overvinde disse splittelser. At opbygge en fælles, solidarisk kamp på tværs af A-, B- og C-hold og på tværs af racer, køn og grænser.

Også på en anden led er målet at overvinde splittelse. Når det drejer sig om bevægelse og aktivitet for et – nok så beskedent – fælles mål, står vi skulder ved skulder med alle, der vil være med. Frem for sekterisk at afskrive dem, der ikke har det samme socialistiske perspektiv som os, opfordrer vi tværtimod alle – også de reformistiske partiers top, hvis de på papiret har samme mål – til sammen med os at gå et nok så lille skridt i den rigtige retning.

Endelig arbejder vi konsekvent for at opbygge alliancer med de mellem-lag og små selvstændige, som på mange måder også er magtesløse ofre for det kapitalistiske system. Dels ved at få dem med i de kampe, hvor de umiddelbart har samme interesser som arbejderklassen (miljø, fred, velfærd m.v.). Men også ved at vi udvikler en politik, der giver antikapitalistiske svar på netop disse gruppers pro-

blemer. Det kan f.eks. være krav om, at universitetsforskerne skal have en høj grad af selvbestemmelse og ikke være i lommen på privatkapitalistiske sponsorer. Eller krav om, at en statslig kreditinstitution skal byde små selvstændige mere menneskelige vilkår end bankerne gør.

Historisk har det vist sig, at ungdommen ofte spiller en vigtig rolle i forbindelse med radikale samfundsforandringer. Ungdommen er naturligvis splittet mellem forskellige klasser og lag, men alligevel kan uddannelsesinstitutioner danne et godt udgangspunkt for aktiviteter i kampen mod nyliberalismen og diverse reaktionære regerings konkrete politik. Det gælder både unge fra det almene gymnasium og universiteterne samt de unge, som er i færd med at tage en erhvervsuddannelse.

Socialismens eneste naturlige modstander er det borgerskab, der udgør en mikroskopisk del af befolkningen. En socialistisk strategi må derfor have som sit naturlige sigte at samle befolkningens overvældende flertal i en samlet front mod kapitalismen.

Reformkamp og bevægelser

De græsrodsorganisationer og bevægelser der er aktive, og de kampe, der foregår her og nu, er spirene til den samfundsforandring, vi ønsker. Derfor giver det sig selv, at vi ikke vrænger på næsen af »reformer«. Tværtimod er vi de første til at rejse reformkrav – om det så er et feriekraft i fagforeningen eller et krav i Folketinget om lovforbud mod sprøjtegifte.

Når Enhedslisten tager afstand fra »reformismen« i Socialdemokratiet og SF, handler det således ikke om, at vi tager afstand fra »små skridt fremad«. Men om, at vi ikke tror på klasse-samarbejdet som vejen til faktisk at få gennemført nogle holdbare reformer. Hverken kapital-ejerne eller de skiftende regeringer, der danser efter kapitalens pibe, vil ofre en krone af kapitalens profitter på en reform, hvis ikke de bliver presset til det. Derfor er

gode argumenter og gode frokoster bag lukkede døre overordnet set ikke vejen frem – hverken ved overenskomstforhandlingen eller på Christiansborg.

Reformer får man gennemført ud fra en styrkeposition. Og en styrkeposition opnår man kun ved folkelig mobilisering, organisering og aktion, strejker, demonstrationer, ideologisk og kulturel kamp, civil u lydighed osv.

Enhedslistens vigtigste arbejde ligger derfor i bevægelserne; i fagbevægelsen, de uddannelsessøgendes organisationer, miljøorganisationer, internationale solidaritetsorganisationer, fredsbevægelser osv. Vi arbejder for at disse bliver aktive, kæmpende og demokratiske bevægelser. Ægte demokrati er den bedste garanti mod pamperi og passivitet. Omvendt er aktive medlemmer det bedste udgangspunkt for at skabe et levende demokrati.

Brud med det kapitalistiske system. Vores afstandtagen til »reformismen« drejer sig også om, at vi ikke lader vores kamp for reformer begrænse af det kapitalistiske samfunds snævre rammer. Når vi f.eks. kæmper for det indlysende og i udgangspunktet beskedne reformkrav at afskaffe arbejdsløsheden, er vi således ikke bange for også at bruge de nødvendige midler til at gøre kravets gennemførelse realistisk: At lade staten lave produktionsvirksomheder, at antaste arbejdsgivernes ret til massefyringer, at gennemføre en radikal senkning af arbejdstiden og mere af samme skuffe – selv om meget af dette bryder med det kapitalistiske systems grundlov.

Hvis kapitalejerne vil blokere for reformer med trusler om kapitalflugt, vil vi ikke pænt opgive og sige undskyld, men tværtimod rejse krav om yderligere indgreb mod kapitalen, der kan vanskeliggøre kapitalflugten: Lukning af Børsen og nationalisering af bankerne f.eks.!

Revolutionens nødvendighed

Enhedslisten har ikke illusioner om, at socialismen bliver virkeliggjort som summen af et antal reformer, gennemført over en længere årrække.

Centrale reformkrav, som f.eks. en definitiv afskaffelse af arbejdsløsheden, kan netop kun gennemføres ved at bryde med det kapitalistiske systems rammer. Og det er en dyrekøbt historisk erfaring, at den samfundsklasse, der sidder på kapitalmagten, ikke godvilligt tillader sådanne brud. Heller ikke selv om et befolkningsflertal står bag ønsket om en samfundsforandring. Den herskende klasse vil bruge alle midler, fra økonomisk sabotage til voldelig undertrykkelse, for at forhindre en sådan udvikling.

Derfor er det nødvendigt at gennemføre en revolution – i betydningen et gennemgribende systemskifte, hvor en mobiliseret og velorganiseret arbejderklasse og dens allierede fratager den herskende klasse de enorme magtmidler, den reelt bestyrer i dag.

Konkret drejer det sig selvfølgelig om overtagelse af de økonomiske nervecentre (arbejderovertagelse af de større virksomheder, demokratisk kontrolleret samfundseje af bank- og kreditvæsen), men også om at erstatte centrale dele af statsapparatet med nye folkemagtsorganer. Frem for alt opløsning af politiet og militæret, der gang på gang har vist sig som kapitalmagtens sidste, alt for effektive, allierede. Et socialistisk samfund kan ikke bare »overtage« den nuværende stat, som fundamentalt set er indrettet til at organisere og forsvare netop et kapitalistisk samfund. Det gælder den danske stat, og endnu mere altomfattende den EU- stat, der er under opbygning.

Det er nødvendigt at forberede en sådan revolution. I takt med at der vindes folkelig opbakning til revolutionære brud med kapitalismen, må der opbygges demokratiske folkemagtsorganer, som har den organiserede styrke til at vinde den konfrontation med kapitalmagten, som på et

eller andet tidspunkt vil bryde ud. Lige så stærkt som Enhedslisten afviser terrorisme og elitære kup, lige så stærkt afviser vi at bøje nakken og vende den anden kind til i en situation, hvor borgerskabet griber til udemokratisk magtanvendelse.

Enhedslistens hovedopgaver

Folkelig mobilisering og folkelige bevægelser er kernen både i kampen for socialismen og i den daglige forsvarskamp, men socialismen vokser ikke spontant ud af de forskellige bevægelses kamp. Revolutionære partier spiller også en vigtig og nødvendig rolle.

I den daglige kamp skal Enhedslisten virke som inspirator og organisator i de folkelige bevægelser. Enhedslisten skal gennemføre en omfattende analyse af de konkrete økonomiske og politiske styrkeforhold i samfundet for herudfra at lægge en strategi både for den dagsaktuelle kamp og for kampen for socialismen. Enhedslisten skal være med til at opbygge og udvikle kæmpende, demokratiske bevægelser og græsrodsorganisationer. Enhedslisten skal arbejde for at samle og styrke de bevægelser og kræfter, der gennem alliancer kan fremme den fælles kamp. Enhedslisten skal udvikle sig til et parti, som er i stand til aktivt at deltage i og påvirke klassekampen. Enhedslistens parlamentariske arbejde er et vigtigt redskab i arbejdet for at opnå disse mål.

Miljøet ud af mørket

Enhedslistens handlingsprogram for et rent miljø og økologisk omstilling

Vedttaget på Enhedslistens 16. årsmøde, april 2005

Enhedslisten præsenterer hermed sit handlingsprogram for miljø og økologisk omstilling. Indledende oprises de overordnede mål for det samfund Enhedslisten ønsker sig set med miljøbriller. Det skildres, hvordan vi mener kamppladsen aktuelt ser ud. Handlingsprogrammet er en opfølgning på det miljøpolitiske principprogram, der blev vedtaget på Enhedslistens årsmøde i 2004.

Rød og grøn

Generelt har miljøet det ikke godt. Vand, luft og jord er forurenet, biodiversiteten falder, skadelige stoffer findes overalt på kloden, selv steder, hvor der aldrig har været mennesker. Nye sygdomsmønstre viser, at menneskers og dyrs sundhed og frugtbarhed er truet af sygdomsfremkaldende og hormonforændrende stoffer. Samtidig har vi arbejdsløshed, mange steder har vi forkvaklede produktionsforhold, der nedslider mennesker og mishandler dyr, og stadig flere rejser langt for at arbejde. Produktion og udnyttelse af ressourcer er underlagt markedet, og en stadig jagt på profit fordrer en vækst, som accelererer et gigantisk overforbrug. Den kapitalistiske vækstøkonomi er ikke økologisk og bæredygtig, og fortsat vækst i ressourceforbruget vil føre til forringelse af livsvilkårene for fremtidige generationer. Privat ejendomsret og markedsøkonomi er ikke forenelige med økologisk omstilling og bæredygtig udvikling. Desuden rammer konsekvenserne af overforbruget socialt skævt.

Derfor siger vi, at man ikke kan være rød uden at være grøn, og ikke være grøn uden at være rød.

Vores forbrug har store konsekvenser for produktion og miljøforhold andre steder i verden. Det globale forbrug af ressourcer er meget ulige fordelt. 1/5 af Jordens befolkning bruger 4/5 af Jordens ressourcer. Det siger sig selv, at hele verdens befolkning ikke kan forbruge i det omfang og på den måde uden at naturen kolliderer og miljøforringelserne eksploderer. Særligt alarmerende er de seneste års voldsomme klimaforandringer, forårsaget af den globale opvarmning fulgt af flere orkaner, øget ørkenudbredelse, nedbrydning af koralrev, nedsmeltning af ismasserne ved Arktis og Antarktis, svindende gletchere i bjergene, nedsmeltning af den arktiske tundra i Alaska, Canada og Sibirien, forvitring og støvstorme i Mongoliet og Kina, eskalerende oversvømmelser og stigende vejrkas i Nordamerika, Europa og dele af Asien.

Derfor skal samfundet omstilles, så vi kan sænke forbruget til et miljømæssigt råderum som led i at give alle mennesker i verden mulighed for og ret til det nødvendige råstofforbrug. Det er svært at give et meningsfyldt svar på, hvilken betydning det får for vores liv, fordi det økologiske koncept giver helt andre muligheder, med udvikling af vedvarende energiformer og produktion af rene genanvendelige produkter. Samtidig kan en ændret social organisering give nye muligheder for at ændre ressourceforbruget.

Det er vores opgave at sætte politiske dagsordner, der fremmer omstilling - decentralisering, demokratisering og global retfærdighed - mest muligt og som støtter den kamp for miljøet og klimaet, som føres af miljøet og enkeltpersoner. Hovedbjørnesteene for en mere rød og grøn

fremtid er omstilling til økologi, decentralisering og demokrati. Det er væsentlige samfundsforandringer, som ikke kæmpes igennem fra den ene dag til den anden. Derfor vil vores mere konkrete bud indeholde både tiltag, som er skridt i den rigtige retning og store forandringer, vi vil gennemføre, men som kræver grundlæggende samfundsændringer.

Økologisk omstilling er nødvendig for at sikre en bæredygtig udnyttelse af ressourcerne, der ikke skader mennesker og natur. Økologisk omstilling indebærer, at al produktion tilrettelægges langsigtet og gennemtænkt, således at forskellige produktioner, deres biprodukter, og genanvendelse af produktet efter den primære funktion er udtømt, fungerer bedst muligt i sammenhæng.

En decentralisering af produktion og service er ofte nødvendig for at sikre gode lokale systemer, der udnytter lokale ressourcer, og ikke spiller unødigt energi på transport, med brug af teknologi, der ikke har uigennemskuelig konsekvenser og hvor planlægning og styring foregår lokalt. Således fremmer vi også muligheden for, at flere mennesker reelt har lyst og mulighed for at engagere sig i at påvirke beslutningerne.

Demokratisering er nødvendig for, at produktion og brug af ressourcer planlægges i forhold til alles behov og ikke på bekostning af fremtidige muligheder for liv og sundhed. Derfor fremmer vi brugsret frem for ejendomsret, hver eneste gang lejligheden byder sig. Det offentlige skal aktivt igangsætte produktion.

Miljøpolitik i Danmark styres i vidt omfang fra EU. EUs hovedformål er at alle producenter i Europa har lige markedsadgang indenfor EU, og at styrke europæisk industri og landbrugsseksport til verdensmarkedet. EU

Miljøpolitisk handlingsprogram • 27

vil have turbo på væksten, og et af de væsentligste redskaber er privatisering af produktion, service og tjenesteydelser. Med markedsåbning som argument presser EU og WTO på for at få en mindre restriktiv miljølovgivning. Miljøstandarder skal være så lave, at alle kan være med, høje standarder betragtes som handelshindringer, miljøregler bliver harmoniseret, og muligheden for et land til at gå foran med høje krav og forbud fjernes.

Et rent miljø og økologisk omstilling er internationale krav, og Enhedslisten vil arbejde for internationale aftaler med minimumstandarder, hvor lande og regioner har ret til at gå foran. Aftaler kan f.eks. laves i FN-regi, hvor det skal være en hovedopgave at formulere miljømæssige og sociale krav, f.eks. universelle rettigheder til rent vand og offentligt ejerskab til vandressourcer. Fri og lige adgang til rent og sundhedsbevarende drikkevand skal være en menneskeret for alle. Derfor skal kampen mod privatisering af drikkevandsforsyningen uanset om denne finder sted i andre lande eller herhjemme kædes sammen med kampen mod markedsførelse, privatisering og udliciteringer. Vi kræver grøn forvaltning af vandressourcerne.

1. Offentlig planlægning og produktion

Enhedslistens perspektiv er en produktion, der planlægges ud fra behov, som er styret af de som producerer i samarbejde med dem, der aftager produktionen, og det på en måde, der gavner miljø og sundhed. Det kræver en planlægning, som er underlagt demokratiske processer. Det kræver, også at mennesker har indflydelse på den produktion, der foregår, der hvor de bor og er beregnet på dem.

HANDLINGER 1:

1. Vi kræver, at der udarbejdes en plan for udviklingen i Danmark, som bygger på en decentral struktur, brug af lokale og økologisk

bæredygtige ressourcer, større selvforsyning, såvel lokalt, som regionalt og nationalt.

2. Vi ønsker at fremme en politik for levedygtige byer, hvor arbejdspladser, boliger og service placeres således, at der er kortest mulig afstand mellem de funktioner, der bruges oftest. Den levedygtige by skal bygge på en strategi med lokale kredsløb og med recirkulation af næringsstoffer fra by til land.
3. Vi fremlægger projekter med offentlig produktion, baseret på lokal viden og kompetence, lokale ressourcer, og med en væsentlig lokal afsætning. Herunder tages et opgør med kommunalfuldmagten, der forhindrer kommuner i at opbygge og drive produktion.
4. Til fremme af lokal produktion skal den lempelige andelsbeskatning forbeholdes andelsvirksomheder, der er lokalt og demokratisk forankret.
5. Konkurrencerådet skal kunne hindre, at en virksomhed eller en gruppe af tæt forbundne virksomheder, der sælger varer til danske forbrugere, kan opnå en andel af det nationale marked på over 50%. Overskrides denne grænse skal virksomheden formindske sit udbud.
6. Landbrugets fonde skal gøres uafhængige af fødevarermonopolerne, og fondenes midler skal målrettes til lokal og økologisk industri, hvor de ansatte og lokalbefolkningen har indflydelse.

2. Økologisk omstilling af vareproduktion

Enhedslisten arbejder for økologisk omstilling af hele samfundet. Det indebærer udvikling og indførelse af økologiske produktionsmetoder, der gennem bæredygtig ressourceudnyttelse fremstiller produkter og udvikler energianvendelse, som hverken under fremstillingen, ved brug eller ved bortskaffelse bidrager til miljø- og klimaproblemer.

I øjeblikket ligger Danmark og

Europa på knæ for kemiindustrien. Debatten står ikke, om vi skal fjerne al farlig og uundværlig kemi, men handler væsentligst om, hvordan man overhovedet får kendskab til alle de kemiske produkter, vi udsættes for. Et eksempel herpå er EUs forslag til kemikalielovgivning (REACH programmet), der skal registrere og vurdere/godkende de mere end 30.000 kemikalier, der anvendes i industrien indenfor EU. I forhold til den kommende kemikalielovgivning er hensynet til erhvervsinteresser blevet endnu tydeligere ved, at arbejdet med forslaget er blevet flyttet fra miljøministrene til erhvervsministrene. Enhedslisten mener at man skal gå den modsatte vej og helt generelt begrænse brugen af miljø- og sundhedsskadelige kemikalier gennem omstilling til økologi og miljørigtig produktion.

De offentlige indkøb betyder meget for, at de miljørigtige produkter kan hjælpes på vej. Det offentlige indkøb, ligger årligt på mellem 140 og 200 milliarder kroner afhængigt af, om man indregner udgifter til infrastruktur (veje etc.) og byggeri. To tredjedel af indkøbene sker i kommunerne. Derfor vil vi arbejde for, at offentlige institutioner går i spidsen med indkøb af økologiske produkter, og hvis det ikke findes, efterspørges de mest miljøvenlige produkter, både med hensyn til kemi og energiforbrug. Byggeri i offentligt regi skal være økologisk.

Det har et formål i sig selv at udforme økologiske løsninger smukke, fordi æstetik både inspirerer mennesker og forlænger tingenes levetid betragteligt. Ofte vil en æstetisk behagelig udformning samtidig indebære en simpelhed, der øger anvendelsesmulighederne.

HANDLINGER 2:

1. Prisforskellen mellem økologiske og konventionelle produkter skal udjævnes, så det bliver billigere at handle miljøvenligt og økologisk. Derfor vil vi fjerne momsen på økologiske fødevarer og indføre

grønne afgifter på produkter, der indeholder forurenende stoffer. Indtægterne fra de grønne afgifter går til at finansiere offentlige undersøgelser af kemikaliernes skadevirkninger, og til at udvikle sunde alternativer.

2. Der skal bruges ressourcer på at udvikle og forbedre den økologiske produktion af f.eks. tekstiler, byggematerialer, møbler, hudprodukter, og rengøringsmidler. Miljøstyrelsen skal arbejde videre med at fastlægge retningslinier for økologisk mærkning af non food produkter.
3. Vi stiller krav om, at de farligste stoffer forbydes. Det gælder f.eks. kræftfremkaldende stoffer, PVC, phthalater og andre hormonforstyrrende stoffer, giftige tungmetaller osv.
4. Alle produkter, der befinder sig i landet, skal være fuldt deklarerede importøren gøres direkte ansvarlig. Ukendte stoffer afvises. Forbrugeren skal have ret til en letforståelig varedeklaration, hvor det er oplyst, om kemikalier er mistænkt for skadelige virkninger.
5. Undersøgelser og vurderinger af kemiske stoffer skal foregå i offentligt regi. Vi kan ikke overlade til industrien selv at dokumentere farligheden af deres produkter.
6. Produkter skal kunne skilles ad i let genanvendelige dele. Det betyder, at råstoffer skal genanvendes, så vidt det overhovedet er muligt. Organisk affald skal cirkuleres tilbage til jorden som kompost og gødning.
7. Aftaler om miljørigtige offentlige indkøb gøres forpligtende og strammes op. De skal følges op af handlingsplaner med mål om, at stadig større andele af indkøb skal være økologiske.
8. Enhedslisten vil have regler for eksport og bistand, f.eks. til udviklingslandene, som forhindrer eksport af skadelige stoffer, og støtter fremme af økologisk omstilling - f.eks. forbud mod pesticideksport

og eksport af vindmøller frem for kulkraftværker.

9. Miljøeffekten skal tænkes ind i produkter på udviklingsstadiet. Det gælder f.eks. medicin, hvor der sker en væsentlig påvirkning af miljø og arbejdsmiljø, og hvor hurtigt nedbrydelige stoffer, der findes naturligt, kan erstatte dyre patentprodukter.

3. Klimapolitisk ansvarlighed

Sammenhængen mellem klimapåvirkninger og klimaændringer skyldes både naturmæssige forhold som ændringer i solens indstråling og vulkanudbrud og menneskeskabte ændringer såsom forøgelse af drivhusgasser og menneskeskabte ændringer af givne økologiske kredsløb og økosystemer. Gennem de seneste 50 år har naturlige påvirkninger trukket i retning af øget afkøling, mens især den menneskeskabte forøgelse af drivhusgasserne gennem afbrænding af fossile brændstoffer som olie, kul og gas har ført til en øget drivhuseffekt og dermed en øget global opvarmning. Specielt for de seneste 20 år er dette meget tydeligt, idet der er et nøje sammenfald mellem kurven for øget CO²-udslip og den tiltagende globale gennemsnitstemperatur år for år. Den globale gennemsnitstemperatur er steget ca. 0,6 grader celcius de seneste 100 år, og mens FN's særlige klimapanel IPCC i 2001 forudså en stigning mellem 1,4 grader celcius (i bedste fald) og 5,8 grader celcius (i værste fald) frem til år 2100, forudsiger nye engelske forskerundersøgelser stigninger på helt op til 10-11 grader de næste 100 år. Den hidtidige anvendelse af fossile brændstoffer må derfor hurtigst muligt erstattes af bæredygtige og CO²-neutrale eller drivhusgasformindskende energikilder. Kyotoaftalens CO²-mål er helt utilstrækkelige, men det er særligt belastende for aftalens iværksættelse, at USAs regering fortsat nægter at ratificere Kyoto Protokollen, selvom USA alene forestår omkring 40 % af den globale CO²-udledning.

Enhedslisten kræver klimapolitisk ansvarlighed lokalt, nationalt og internationalt, og en sådan linie forudsætter et ophør af afbrændingen af fossile brændstoffer, en mere bevidst og ansvarlig anvendelse af energiresourcerne med vægt på økologisk produktionsomstilling og udvikling af bæredygtige energialternativer.

HANDLINGER 3:

1. Vi vil udvikle en langsigtet klimapolitik, hvor energi- og ressourceanvendelsen omstilles til økologisk balance, genbrug, recirkulation og bæredygtige alternativer. Det betyder fortsat afvisning af kernekraft, farvel til de fossile brændstoffer, overgang til solenergi, hydrogenbrændselsceller, vind- og bølgeenergi, termisk varme og generel begrænsning af såvel det offentlige, det erhvervs-mæssige og private energiforbrug
2. Danmark skal i internationale fora arbejde for udviklingen af en global klimastrategi udformet i bindende klimaaftaler af langt større rækkevidde og virkning end de meget begrænsede resultater, som blev opnået ved FN's Miljø- og Klimatopmøder i Rio de Janeiro og Kyoto i 1990'erne
3. Erhvervsvirksomhederne og den offentlige sektor skal hvert år forpligtes til at fremlægge et målbart energiregnskab med angivelse af aftalte bestræbelser på at opnå såvel energibesparelser som nedsættelse af brugen af fossile energikilder.
4. Jordbrug i pagt med naturen Økologisk jordbrug og skovbrug er den bærende del af strategien for at reducere miljøbelastningen fra jordbruget: At sikre rent grundvand; mindske næringsstofbelastningen af søer og vandløb; få en rigere biodiversitet samt en bedre dyrevelfærd og en deraf følgende nedsættelse af medicinforbruget til husdyr.

Enhedslisten ønsker, at landbruget i Danmark omlægges til økologisk

Miljøpolitisk handlingsprogram • 29

drift. Efter en stigning i det økologiske landbrugsareal og antallet af økologiske landbrug op gennem 1990'erne, har der siden 2000 været tale om en stagnation og sågar et fald fra 2002 til 2003, således at arealet og antallet af brug er tilbage på niveauet for år 2000. Denne stagnation viser, at grænsen synes at være nået for den hidtidige strategi for økologisk jordbrug og økologiske fødevarer, der har været baseret på økonomisk støtte til omlægning af jordbrug. Globalt er vand en mangelvare, og det får større betydning end olien. Vandet skal være tilgængeligt for alle, og vi skal beskytte det mod forurening fra industri og især fra jordbruget. Den konventionelle svineproduktion optager 60% af det dyrkede areal i Danmark. Dyrevelfærd er under al kritik. Hvis vores grundvand skal sikres, er det derfor nødvendigt, at svineproduktionen omlægges til økologi. Ved at omlægge svineproduktion kan vi fremtids sikre både vandet og eksporten. Den omfattende animalske produktion er ikke forenelig med fuld økologisk omstilling af jordbruget.

HANDLINGER 4:

1. Vi vil udvikle en langsigtet strategi for dansk landbrug, der er mindre baseret på animalsk produktion som led i at sikre beskæftigelsen i landbrug og fødevarerindustri i forbindelse med en mere omfattende omlægning til økologisk jordbrug.
2. Landbrugstøtten skal afskaffes. På kortere sigt skal støtte til miljøvenligt jordbrug og miljøforbedringer i staldene kun gives til økologisk jordbrug indtil forurenere-betaler-princippet er fuldt indført, og der skal indføres et støtteloft på en dyreenhed pr. hektar.
3. Pesticider og kunstgødning skal forbydes. Indtil det er sket skal økologiske fødevarer gøres billigere end konventionelle fødevarer ved at pålægge konventionelle fødevarer de miljøomkostninger, som produktionen forårsager. Det vil sige stigende afgifter på pesticider,

afgift på unødigt næringsstofstab og stigende energifgifter.

4. Økologiske fødevarer – og andre økologiske varer – skal gøres billigere ved at de fritages for moms. Samtidig indføres pris- og avancekontrol, således at der sikres gode og billige varer alle kan betale samtidig med at de økologiske producenter tilgodeses.
5. Stat, amter/regioner og kommuner skal gøre økologisk jordbrug til en del af deres miljøstrategi for grundvand, søer og vandløb og biodiversitet. De offentlige myndigheder skal støtte udviklingen af en øget regional produktion af forarbejdede produkter til storkøkkenproduktion.
6. Den konventionelle jordbrugsdrift skal først afvikles i de udpegede »særligt følsomme naturområder« og »særligt følsomme vandindvindingsområder«. Det vil også være nødvendigt med ekstra krav til økologien, bl.a. krav om lavere udledning af næringsstoffer i disse områder.
7. Midler til forskning og udvikling indenfor jordbrug skal rettes mod udvikling af udstyr og metoder til økologisk jordbrug. På kortere sigt skal bevillinger til udvikling af konventionelt jordbrug gøres afhængige af, at udstyr m.m. også kan anvendes i økologisk jordbrug.
8. Vi vil give landbrugene tilbud om at overgå til jordrentebrug mod at de gives gældssanering. Ved jordrentebrug langtidslejer landmanden sin ejendom fra staten og får råderetten til at beslutte driftsformen indenfor det økologiske regelsæt samt med arveret til sin familie. Landmanden betaler en produktionsafgift til staten som kan reguleres. Afgiften bliver sat ned, når der er dårlige tider, så landmanden sikres en fornuftig indtægt.
9. Enhedslisten bekæmper brugen af genetisk manipulerede organismer (GMO'er) i jordbruget. Derfor afviser vi godkendelser af GMO-afgrøder, og arbejder for at holde GMO- dyrkning ude af Danmark. Vi støt-

ter oprettelsen af GMO-fri regioner.

10. Danmark skal give u-landsbistand til udvikling af fair trade med økologiske varer og økologisk produktion.

5. Natur, skov og hav

Danmark er intensivt opdyrket. 64 % er landbrug, 12 % skovbrug og stort set resten er byer og veje. Kun nogle få procent er natur eller halv natur og stort set intet er uberørt. Danmarks vandareal er intensivt udnyttet til fiskeri, råstofudvinding, sejlads og rekreation. Etableringen af en økologisk balance i havet er fuldt ud lige så vigtig som en økologisk omstilling af jordbruget, men det har lang fra fået den samme opmærksomhed i offentligheden og i EU. Fiskeriet påvirker økosystemerne i havet lige så omfattende som jordbruget på landjorden. Budskrabende redskaber slæbes over et givet stykke havbund i gennemsnit to gange om året og mange fiskebestande er truede. Kun ganske små områder er undtaget fra fiskeriets direkte påvirkning. Wilhjelm-udvalget konkluderede i sin rapport om tilstanden af dansk natur, at det aldrig havde stået værre til.

Biodiversiteten aftager og påvirkningen fra landbrug, trafik, urbanisering mv. er så massiv, at regeringens målsætning om at standse tilbagegangen inden 2010 er helt urealistisk. Vandløb og søer er hårdt ramt. 75 % af søerne og 59 % af vandløbene opfylder ikke målsætningen for deres naturtilstand. I ingen af de indre farvande er målsætningen opfyldt, først og fremmest på grund af tilførslen af næringsstoffer som kvælstof og fosfor. Der er også stigende koncentrationer af miljøgifte, som ødelægger natur og forurenede fødevarer både til vands og til lands.

Klodens skove skrumpes fortsat ind. Hvert år forsvinder 0,2 % af Jordens skove svarende til to-tre gange Danmarks størrelse. Det er umuligt at tale om miljø uden at tale om skovenes umådelige værdi både for Jordens klimabalanc og for arternes mangfoldighed.

Færre skove og færre træer fører til stigende oceaner, tiltagende orkaner og klimakaos. Derfor skal skovenes bæredygtige værdi som gavnlig klima- og miljøfaktor fremmes gennem en omfattende og globalt virksom træplantningsstrategi. I 2005 er det kun 1 % af skovdriften, der er økologisk bæredygtig gennem planmæssig tømmerhugst og genplantning og som derfor fører til FSC-mærket træ.

Plantning af nye skove og genplantning af allerede ryddede skovarealer er en hovedprioritet i Enhedslistens politik for økologisk omstilling og klimapolitisk ansvarlighed.

HANDLINGER 5:

1. Omstilling til økologisk landbrug giver en mere varieret natur og øger biodiversiteten, og betyder mindre belastning med kvælstof og stop for anvendelse af pesticider samt en halvering af energiforbrug og CO₂-udslip.
2. Gennemførelse af Enhedslistens økologiske energiplan betyder en tredobling af skovarealet i Danmark. En væsentlig del af skovene skal omfattes af naturfredning og skabe grundlag for en øget artsdiversitet i den danske natur. Sammen med brug af areal til andre ikke-forurenende formål som naturgenopretning, braklægning/naturlig succession og rekreative formål vil det betyde udtagning af ca. 50 % af det nuværende landbrugsareal.
3. Der foretages en prioritering, så de landbrugsområder, der ligger nærmest kvælstoffølsomme naturområder udtages først. Dernæst udtages vandløbsnære arealer. Arealer, der udtages, overgår til samfunds-eje.
4. Den statslige planlægning på landskabsområder samles i staten og amter/regioner, så de nationale prioriteringer til gavn for hele befolkningen bibeholdes og styrkes.
5. Naturplejen styrkes og erstatter de nuværende støtteordninger til mil-

jøvenligt jordbrug (MVJ-ordninger), så halvnaturlige typer, der kræver en vis landbrugsmæssig påvirkning, bl.a. styrkes ved ansættelse af særligt uddannede »naturplejassistenter« i statskovdistrikterne og/eller amterne/regionerne.

6. Den nuværende form for vedligeholdelse af vandløb skal afskaffes. Vandløb overlades til sig selv, med mindre der kan påvises helt konkrete grunde til at pleje visse strækninger, f.eks. beskyttelse af bygninger eller veje. Afskaffelse af vandløbsvedligeholdelse vil give bedre selvrensende effekt i vandløbene, mere naturlige forløb, gennemgående en højere vandstand og en bedre sammenhæng mellem vandløb og vandløbsnære vådområder.
7. Mindst 20 % af havområderne udlægges til reservater for det naturlige dyre og planteliv og som opvækstområder for fiskebestanden. Udgangspunktet for udpegningen tages i planer fra Greenpeace og Danmarks Naturfredningsforening.
8. Fiskeriet reguleres ved, at fiskerne gives et bestemt antal havdage uden kvoter. Der indføres fiskefri områder og forbud mod ikke-bæredygtige fiskerimetoder.
9. Der skal stilles krav om overgang til FSC-mærkede træprodukter, både for danskproduceret træ og for importeret træ, således at træ herhjemme efterhånden kun anvendes i en miljø- og klimamæssig bæredygtig sammenhæng.

6. Energi

Energiforsyning er et grundlæggende behov for mennesker. Produktion af energi til el, varme, transport og produktion er i Danmark altovervejende baseret på ressourcer, der udtømmes, og som medfører en væsentlig forurening med klimagasser og andre forurenende stoffer.

Olien i Nordsøen slipper formentlig op om 20 år, og det danske samfund ville da, såfremt vi ikke i tide gennemfører økologisk omstilling og

en bæredygtig energianvendelse, blive afhængig af olieproducerende lande. Men den eskalerende klimaforandring kræver en langt hurtigere energiomstilling. Der er behov for opbremsning i den materielle vækst og el- og varmebesparende foranstaltninger kædet sammen med reduktioner af CO₂-udslippet og omstilling til alternative og vedvarende energikilder. Atomkraft, som ved uheld, naturkatastrofer, terror og krigshandlinger indebærer meget alvorlige risici for alle levende organismer, og som forudsætter militaristiske sikkerhedsforanstaltninger og tusinder af års opbevaring af livstruende radioaktivt affald, er et ganske uacceptabelt energialternativ.

Energiproduktion i EU er blevet liberaliseret, og fra at være et område hvor kapaciteten blev planlagt i forhold til behov, styres energiproduktionen nu af markedet, hvilket giver ustabile forudsætninger for investeringer i f.eks. vedvarende energi. Enhedslisten vil have energiproduktion og forsyning tilbage på offentlige hænder eller gøres forbrugerejend.

Enhedslisten har en økologisk energiplan, der beskriver hvordan energiforsyningen i Danmark kan lægges om til 100 % vedvarende energi i løbet af 25 år. Det indebærer, at energiforbruget halveres, ikke mindst til transport, og at energiproduktionen baseres på vind, sol, bølgekraft og biomasse i form af økologisk dyrket skov. Biomasse i form af afgrøder som halm eller raps er fravalgt, fordi det ikke er foreneligt med omstilling til økologisk landbrug, en udvikling som Enhedslisten også finder nødvendig.

HANDLINGER 6:

1. Energiforbruget skal ned ved hjælp af omfattende energibesparelser, krav om langt højere energieffektivitet i byggeriet, og lovpålagte planer for reduktion i energiforbruget hos alle offentlige myndigheder og institutioner.
2. Afgifter på overforbruget: forbrugernes adfærd skal reguleres, derfor

- indføres et bundfradrag for energiforbruget, mens overforbruget skal koste. Det nødvendige forbrug af vand, energi m.v. skal ikke afgiftsbelægges, da de grønne afgifter ikke må være asociale. Der indføres særlige afgifter på energiforbrug til køling og ventilation i serviceerhverv og detailhandel. Provenu til energibesparelser.
3. Oprettelse af offentlige energisparesekskaber, der kan forny belysning, varme og ventilation og produktionsudstyr. Forskning og udvikling i Center for energibesparelser.
  4. Energiproduktion decentraliseres så tab mindskes. Produktionssteder etableres nær råvarer og arbejdskraftens bopæl.
  5. DONG skal ikke sælges, men i stedet bruges som løftestang for investeringer i ny energikapacitet. Indtægter fra DONG, skat på Nordsøens olie og gas, og skatteindtægter fra kommunernes salg af el-selskaber investeres i udvikling og etablering af ny vedvarende energikapacitet og decentral forsyning.
  6. Forskningsindsats rettes mod vedvarende energikilder (vind, sol og bølger), og forureningsfrie energibærere som brint og processer til fremstilling af brint, samt oplagrung.
  7. De næste 25 år skal vindkraften udbygges til 15.000 MW. Biomasse fra skov skal bruges i stedet for halm. Det danske skovareal udbygges til det tre-dobbelte til 1,2 mio. hektar. Herudover udbygges med solceller og bølgekraft. Det kræver udviklingsprogrammer for en lang række energiteknologier, herunder for brint i transportsektoren.

7. Trafikstrukturen – en klimaa- og miljøfaktor.

Den stadigt forøgede personbefordring i personbiler drevet af benzin og olie og den omfattende gods- og varetransport i tunge dieseldrevne

lastbiler skal begrænses gennem udbygning af jernbanenettet, gennem øget kollektiv personbefordring og gennem øget gods- og varetransport på jernbanenettet samt søtransport. Samtidig skal flytransporten begrænses til det mindst mulige, idet jetflyenes udledning af vanddamp højt oppe i atmosfæren sammen med CO₂ i særlig grad bidrager til den stigende drivhuseffekt. Der skal skabes betingelser for en hurtig og effektiv kollektiv trafik, og bedre plads til cykler og fodgængere, bl.a. ved at inddrage flere kørebaneer til busbaner og cykelstier. Der skal ikke anlægges flere eller bredere motorveje i Danmark. Den kollektive transport må gøres attraktiv og billig.

Der skal skabes bred folkelig forståelse for, at indretningen af den regionale og landsdækkende trafikstruktur er en meget afgørende klima- og miljøfaktor. Krav om overgang til bilmotorer drevet af hydrogenbrændselsceller og solcellebaseret fremdrift af transportmidler må kædes sammen med folkelig kamp til støtte for bevarelse og udbygning af et fælles og samfundset kollektiv trafiksystem. Den fysiske planlægning skal tage udgangspunkt i, at gang og cykling – kombineret med kollektiv transport skal kunne dække såvel bolig arbejdsstedstransport, fritidstransport og ærindstransport. For at mindske ressourceforbruget til transport, og for at skabe arbejdspladser, der hvor mennesker bor, skal produktionen placeres lokalt både i forhold til råstoffer, og de mennesker produktionen afsættes til.

HANDLINGER 7:

1. Forbedring af den kollektive trafik skal prioriteres højt. Alle togstrækninger skal mindst have timedrift og betjeningen skal forbedres med flere afgange og hurtigere togforbindelser. Flere banestrækninger skal elektrificeres, der skal etableres flere spor, ATC-systemet skal udvides og materiellet skal fornyes. Der skal etableres nye banestrækninger

ligesom flere godsbaner skal genetableres.

2. Lokalt skal nye sporvogns- og letbaneforbindelser give bedre og hurtigere transport. Også bustransporten skal forbedres, så befolkningen har mulighed for at klare sig uden bil.
3. Stop for udlicitering af den kollektive transport. Det der er udliciteret, skal indiciteres igen! Dette gælder også anlæg og drift af togbaner og havne.
4. Taksterne og billetpriserne i den kollektive trafik er alt for høje. Enhedslisten vil i første omgang have prisen på en to zoners billet, eller det der svarer til en sådan, ned på 10 kr. Sigtet er at gøre den lokale kollektive trafik gratis.
5. Samtidigt må der indføres væsentligt højere afgifter på olie og benzin. Der skal indføres kilometerafgifter på lastbiler og særlige afgifter på flytrafik.
6. Mulighederne på bilkørsel skal begrænses i byområderne, herunder særlige hastighedsbegrænsninger, bilfrie zoner, miljøzoner og betalingsringe rundt om de store byer.
7. Der skal afsættes flere midler til forskning i alternativ miljørigtig transport.
8. Der skal ydes støtte til omlægning af godstransport til skinner og coasteere.

8. Ja til bæredygtig udvikling og øget livskvalitet

Økonomisk vækst er ubrugeligt som mål for samfundets rigdom og udvikling. Økonomisk vækst, der er bundet sammen med vækst i det materielle ressourceforbrug, fører til stadigt stigende miljødelæggelser. Naturgrundlaget udpines, den biologiske mangfoldighed går tabt, arter uddør i stort tal og klimaet ændres på grund af uhammet brug af kul, gas og olie.

Men væksten i forbrug virker meget forskelligt. For de fleste der må leve af kontanthjælp, førtidspension,

folkepension, dagpenge samt de mange lavtlønnede i arbejde er en øget indkomst og øget forbrug helt nødvendigt. Derimod fører vækst i forbruget typisk ikke til bedre livskvalitet for lønmodtagere og selvstændige med pæne eller høje indkomster. Tværtimod bliver presset på arbejdet større og mere stressende og flere og flere bliver presset ud. Vi burde i stedet sagtne tempoet og fordele det nødvendige arbejde til nogle flere. Der er brug for flere til at passe på børn og gamle, flere til den økologiske produktion, flere til de kollektive transportmidler, og flere til den vedvarende energi.

Reklamerne er et symbol på denne udvikling. De har deres store del af ansvaret for, at vi bliver presset eller lokket til en masse ligegyldigt forbrug, som ikke dækker reelle behov. På verdensplan udgør udgifterne til

reklame 7-8 gange de samlede udgifter til udviklingsbistand. En stor del af det meningsløse overforbrug dækkes typisk ved låntagning.

HANDLINGER 8:

1. Kapitalismen er afhængig af miljødelæggende økonomisk vækst – økologisk bæredygtighed kræver afskaffelse af kapitalismen.
2. Gennem en bedre adgang til kollektivt forbrug styrker vi forbindelsen mellem mennesker, og sparer ressourcer til individuelt forbrug.
3. Vi tror på, at en vellykket kulturpolitisk indsats mindsker interessen for materielt forbrug som surrogat for et meningsfyldt liv. Fokus på at skabe ikke på at forbruge.
4. Vi vil sætte ind mod reklamernes manipulationer og forbedre gennemskueligheden af, hvad det er vi forbruger. Reklamer skal begrænses

i kollektive trafikmidler, institutioner, medier og det offentlige rum. Reklamer skal ikke kunne husstandsomdeles uden aktiv bekræftelse fra den enkelte husstand, hverken som indstik i aviser eller som telefon- og dørsalg.

5. En kollektiv nedsættelse af arbejdstiden og fordeling af arbejdet mellem de arbejdsdygtige er nøglen til en retfærdig fordeling af samfundets ressourcer.

Der er nok til alle når vi retter forbruget mod fornybare ressourcer, behandler vores affaldsstoffer ved kilden og på intelligent vis kombinerer teknologisk viden med udnyttelse af naturlige stoffers egenskaber.

Udtalelse

Et positivt og internationalistisk nej til EU-forfatningen

Som venstrefløj og mange progressive bevægelser og partier i Europa opfordrer Enhedslisten vælgerne til at stemme nej til EU-forfatningen ved folkeafstemningerne – i første omgang i Frankrig 29. maj, i Holland 1. juni og i Danmark d. 27. september. Fordi:

Forfatningen vil gøre markedsøkonomien og liberaliseringer til EU's forfatningsmæssige grundlag i stedet for retten til arbejde og et velfærdssamfund, hvor sundhed, uddannelse og pensioner er fælles goder.

Forfatningen fremmer militær oprustning og en fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik i stedet for international solidaritet og afvis-

ning af krig som middel i internationale relationer.

Forfatningen øger EU's demokratiske underskud dramatisk og de svage regler om de nationale parlamenters rolle og om borgerinddragelse kun er vinduespynt, der skal dække over en voldsom centralisering af magten hos den ny EU-præsident, Unionens udenrigsminister og EU-kommissionens formand.

Forfatningen er næste skridt i dannelsen af en EU-stat, der skal gøre sig gældende på verdensscenen. Der er ikke brug for en ny supermagt. Tværtimod er der behov for, at lande og folk på tværs af kontinenter kan alliere sig for en retfærdig verdensorden.

Enhedslistens nej er et positivt nej, fordi vi ønsker at bryde med et nyliberalistisk system, der sætter markedet før mennesket. I stedet vil vi sætte lighed og solidaritet i centrum.

Vores nej er et internationalistisk nej. For efter et nej vil Enhedslisten sammen med andre venstreorienterede partier og folkelige bevægelser arbejde for et andet Europa, der har som grundlag at skabe social retfærdighed, er økologisk bæredygtigt, demokratisk, fredeligt og åben over for resten af verden..

Fordel arbejdet – fordel tiden – bekæmp stress og arbejdsløshed

Udtalelse

For Fogh-regeringen og for de øvrige folketingspartier er spørgsmålet om den enkeltes behov for arbejde helt underordnet markedets profitspil.

Enhedslisten nægter at krybe af sted ad dette nyliberalistiske, samfundsskadelige spor.

Enhedslisten ønsker tværtimod at være inspirator og om muligt primus motor i bekæmpelsen af arbejdsløshed og stress.

Selve Enhedslistens eksistensberettigelse er netop at udgøre et alternativ både i og udenfor folketinget.

Vi har et alternativt langsigtet politisk perspektiv for løsning af arbejdsløshedsproblemet: Fordeling af alt arbejde med fuld løn og igangsættelse af forskellige former for samfundsnyttig offentlig, bæredygtig produktion, uddannelse og forskning.

Både regeringen og oppositionen fastholder folk i arbejdsløshed. Politikerne frygter et fald i Danmarks konkurrenceevne, hvis alle er i arbejde, og trykket nedad på lønnen derfor lettes. Men det nyliberale spor er simpelthen perspektivløst. Selv ved et økonomisk opsving er det ingen som helst garanti for flere jobs. De opsuges helt bevidst af arbejdsgiverne med rationaliseringer, ny teknologi og outsourcing.

Fogh-regeringens politik øger udsigten til utryghed, lønnedgang, underbeskæftigelse og arbejdsløshed for den enkelte. I Fogh-regeringens sidste valgperiode steg arbejdsløsheden med 50.000. Nu presser regeringen kommunalreformen igennem uden sikring af jobs – med de faglige topledernes accept. Hensigten er at lægge op til udliciteringer og privatiseringer med tab af arbejdspladser, øget stress og forringet offentlig service.

EU er for nyligt kommet med et »services« direktiv. Bygningsarbejdere og andre skulle indenfor EU kunne komme og arbejde i DK, vel at mærke

for de lave lønninger de plejer at få hjemme i Østeuropa. Kun på grund af massiv arbejdermodstand i Belgien og Frankrig har EU måttet trække sig baglæns af skræk for at få nedstemt deres EU-forfatning.

I stedet for angreb er der tværtimod et kæmpe behov for øgede lønninger i Øst såvel som hævelse af mindstelønnen i Danmark. Med et angreb som servicedirektivet er det let at forestille sig, hvad det ville betyde for presset på lønnen og den medfølgende arbejdsløshed her i landet. Det illustrerer, at det nyliberalistiske EU er de europæiske og det danske borgerskabs topprojekt. Det er denne type angreb på lønarbejderne det europæiske borgerskab vil cementere med deres forfatning.

Den enkeltes utryghed er for første gang blevet et fælles vilkår for alle lag og grupper af lønarbejdere både i Danmark og i hele EU – og det uanset uddannelse og social status. Enhedslisten har tillid til de arbejdsløses og lønarbejdernes egne kræfter. Et skridt på vejen kunne være ”genbrug” af den såkaldte skraldemandsmodel.

Skraldemændene i Århus gjorde det i 1993. Magistrerne gør det samme med deres overenskomstkrav. Dengang delte hver gruppe på fire mand frivilligt deres arbejde med en arbejdsløs. De delte lønnen og pengene fra orlovsordninger (det kunne også have været dagpenge). De skiftedes til at holde fri en uge hver fjerde uge.

Enhedslisten er også forkæmper for udvidet service for brugerne i den offentlige sektor – f.eks. i hjemmehjælpen. Enhedslisten har påvist, at de ca. 220.000 kr. det alt i alt årligt

koster samfundet at tvinge en person til at gå arbejdsløs, uden merudgift for samfundet langt bedre bruges som hel eller delvis betaling for ansættelse af arbejdsløse med overenskomstmæssig løn.

Enhedslisten går stærkt ind for, at der på denne måde, uden betydelig merudgift, ansættes tusinder af arbejdsløse i den offentlige sektor til glæde for brugerne, de arbejdsløse og de ansatte.

Desuden står Enhedslisten parat med et alternativ til de nedlagte arbejdspladser i fødevarerindustrien med etablering af offentligt ejede centre for økologiske fødevarer.

Enhedslisten vil søge at slå en kile ind i regeringens og arbejdsgivernes modstand ved at arbejde for en alliance mellem de ansatte og de arbejdsløse i kampen mod stress og arbejdsløshed. Det er sådanne frivillige initiativer Enhedslisten vil søge at tage initiativet til, forbinde sig med, loyalt arbejde for og støtte på enhver måde.

Enhedslisten går ind for, at de ansatte og arbejdsløse må stole på egne kræfter. Det er kun, hvis de går frem, at fagbevægelsens top enten kan trækkes med eller lederne kan udskiftes og det er kun sådan det kan afprøves, hvor SD og SF egentlig står. Fagbevægelsen må lære at forene sig og stå sammen på tværs af grænserne i EU.

Enhedslisten vil inspirere til og arbejde loyalt og energisk for sådanne initiativer. At det lykkedes i valgkampen at fremlægge vores ideer på dette område er en del af baggrunden for at Enhedslisten fik forøget opbakning ved folketingsvalget. Vi vil gøre hvad vi kan for at bruge den øgede styrke i kampen mod arbejdsløshed og stress.

Om folketingsvalget og dets konsekvenser

Udtalelse

Folketingsvalget den 8. februar blev ikke det nødvendige opgør med Fogh-regeringens politik præget af liberalisme, militarisme og oppiskning af fremmedfrygt. Selvom Venstre tabte 4 mandater blev tilbagegangen opsuget af dets to støttepartier og forholdet mellem blokkene forblev stort set uændret.

Den vigtigste årsag til resultatet var, at det aldrig lykkedes Socialdemokraterne at fremlægge et troværdigt politisk alternativ til Fogh-regeringen. Hverken i den forløbne periode eller i valgkampen adskilte Socialdemokraternes politik sig væsentligt fra regeringens, f.eks. hvad angår EU-tilpasningen, danske soldater i Irak eller udlændingepolitikken. Dermed blev valget i høj grad et spørgsmål om troværdighed og her blev Socialdemokraterne og Mogens Lykketoft - med rette - ramt i nakken af løftebruddet om efterlønnen.

Selvom det ikke lykkedes at komme af med Fogh-regeringen afdækkede valgkampen og valgresultatet nogle meget positive udviklingstendenser. Ikke mindst i den yngre del af befolkningen er der stadig flere som siger fra overfor intolerance og nationalistisk snæversyn. Emner som global ansvarlighed, øget ulandsbistand, bedre miljø, fred i Irak og en anstændig udlændingepolitik modte langt større lydhørhed end det længe har været tilfældet. Det er også først og fremmest heri man skal finde årsagen til Enhedslistens og især de radikales fremgang.

Valgets resultat stiller Enhedslisten overfor store udfordringer - især når målet ikke bare er en anden regering, men også en anden politik, som er til gavn for almindelige lønmodtagere og for de svageste grupper, såvel i Danmark som i resten af verden.

De radikales markante fremgang er positiv i det omfang den udtrykker et ønske om en mere human verden. Men den anden side af den radikale medalje er en traditionel borgerlig økonomisk politik med skattelettelser til de velbærgede og underminering af fagbevægelsen. Derfor bliver det en vigtig opgave for Enhedslisten at påvise, at de radikales økonomiske politik og angreb på fagbevægelsen (f.eks. med afskaffelse af retten til at sikre fuld faglig organisering på en arbejdsplads) i sidste ende vil ramme de grupper hårdest, som de radikale humanisme hævder at ville forsvare. På samme måde må Enhedslisten påvise hvordan de radikales EU-begejstring bidrager til opbygningen af det Fort Europa, hvor det hverken er afrustning, miljø eller åbne grænser som står i centrum. Disse opgaver bliver så meget desto vigtigere som at mange progressive vælgere ved næste valg vil føle sig fristet til at stemme på de radikale som en "realistisk" måde at holde Dansk Folkeparti udenfor indflydelse. For på længere sigt svækkes DF ikke ved en økonomisk politik, som øger ulighederne i samfundet, tværtimod.

Dansk Folkepartis fortsatte fremgang understregede hvor afgørende partiet er for at fastholde regeringsmagten på borgerlige hænder. På trods af partiets nærmest ubegrænsede støtte til Fogh-regeringen, er de på en helt anden måde end V og K i stand til at mobilisere vælgere, som ellers traditionelt ville stemme mere til venstre eller vælge sofaen på valgdagen, og gøre dem til fundament for en rendyrket borgerlig regering. Dette hænger sammen med partiets evne til at gøre udlændinge i Danmark til syndebukke for næsten hvad som helst, men også i stigende grad med at

det er lykkedes partiet at fremstå som en vis social garant overfor Fogh-regeringen. Derfor er det en vigtig opgave for Enhedslisten at påvise det reelle indhold i DFs politik (som vi allerede har gjort det med afdækning af DFs rolle i nedskæringerne i en lang række kommuner, hvor de har indflydelse), men også at tage dem på ordet på områder, hvor de har lovet at gøre noget for dårligt stillede i samfundet.

Socialdemokratiets (og til dels SFs) tilbagegang ved valget afspejlede fraværet af en klar politisk profil, men det afspejlede også en langstrakt svækkelse af arbejderbevægelsen som sådan. En del af denne svækkelse kan forklares med samfundsmæssige ændringer (bl.a. færre store industriarbejdspladser), men væsentligst har været afpolitiseringen af arbejderbevægelsen med borgerlige ideer om klassekampens død til fordel for at enhver er sin egen lykkes smed. En ændring af denne situation handler ikke om at få de faglige ledere til at bevilge nogle flere af medlemmernes penge til Socialdemokraterne i næste valgkamp, men om en grundlæggende mobilisering af arbejderbefolkningen og om at puste nyt liv i arbejderbevægelsens organisationer. I den forløbne periode har der omkring LO-Storbyerne og Fagligt Ansvar været initiativer til at genrejse den politiske diskussion i fagbevægelsen og sådanne initiativer må fortsættes og forstærkes i den kommende periode. Det gælder også initiativer for at opbygge og styrke græsrodsorganisationer på bestemte politiske spørgsmål. Kun gennem en sådan mobilisering og politisering kan styrkeforholdet i samfundet ændres.

Enhedslisten fik et flot valg. Det er særligt positivt fordi vi blev profileret

Udtalelser • 35

Hjælp Irak – træk tropperne ud

Den irakiske befolkning ønsker demokrati og fred

op en reel fornyelse – ikke en "fornyelse", som kan tolkes som et opgør med socialisme og oprør. Det lykkedes at blive identificeret med aktioner og rebelskhed samtidig med at vi fik en så bred faglig støtte, som vi ikke har set før. Endelig er det værd at bemærke sig, at vi ikke tidligere har oplevet en så aktiv og helhjertet støtte fra den øvrige venstrefløj som vi så i denne valgkamp. Men samtidig er det jo åbenlyst at vi ikke formåede at opsamle det, som Socialdemokraterne og SF satte til. I den forstand er vi også en del af problemet.

Derfor står vi over for en stor udfordring i den kommende periode, hvor Fogh-regeringen oven i købet har fået fire år mere til at underminere fagbevægelsen og angribe de svageste i vores samfund. Skal vi klare denne udfordring, kræver det dels at vi formår at opbygge et stærkere parti med tusinder af nye medlemmer med klarere politiske budskaber og en mere slagkraftig organisation og dels at vi formår at bidrage en revitalisering af arbejderbevægelsens organisationer og en omfattende udenomsparlamentarisk mobilisering.

Det kræver langt bedre mobilisering af vore egne aktivister, men også et forstærket samarbejde med andre gode kræfter, herunder folk fra den øvrige aktivistiske venstrefløj, som støttede os i valgkampen.

Enhedslistens årsmøde opfordrer alle medlemmer og sympatisører til at gå aktivt ind i dette arbejde.

Den danske regering og folketingsflertallet har et medansvar for de krigshandlinger, der har kostet omkring 100.000 irakere livet. Den danske regering og folketingsflertallet har et medansvar for amerikanernes ydmygelser og tortur af irakere i Abu Graib fængslet. Billederne af nøgne mennesker stablet oven på hinanden mens amerikanske fangevogtere hånligt peger på dem eller billeder af fanger med hætte over hovedet og ledninger fastgjort til kroppen står stadig brændt inde i manges øjne. Det er sådan, en besættelsesmagt opfører sig. Det er derfor, irakerne gør modstand. Der er kun en konklusion. Forsat besættelse fører til et nyt diktatur. Og ansvaret herfor ligger hos George Bush og Anders Fogh.

Den danske regering og folketingsflertallet har også et medansvar for, at det i dag er amerikanske firmaer, som sætter den økonomiske dagsorden i Irak. Bl.a. takket været en række dekretter indført af besættelsesmyndigheden er Irak ved at blive økonomisk udpint. Irak er støt og roligt gjort til en legeplads for amerikanske selskaber. For hver dag der går, bliver irakerne fattigere.

I januar gik omkring 8,5 mio. irakere til stemmeurnerne. De fleste stemte på partier, hvis ledere lovede, at valget var den hurtigste vej til at få gjort ende på besættelsen. Men vi er stadig langt fra reel suverænitæt og reel demokrati i Irak. Ikke kun fordi valget var præget af uregelmæssigheder, men især fordi besættelsesmagten fortsat har den afgørende magt i landet.

Jo længere besættelsen varer, jo større er risikoen for, at reaktionære islamistiske eller Saddam-loyale kræfter får yderligere vind i sejlene. Disse

kræfter anvender også en række terroristiske metoder som Enhedslisten fordømmer. Dette ændrer ikke ved, at Enhedslisten anerkender det irakiske folks ret til også væbnet modstand mod besættelsesmagten.

Enhedslisten siger, der er et alternativ til fortsat besættelse. I stedet for at bruge milliarder på at opretholde store militærstyrker i Irak foreslår Enhedslisten, at pengene betingelsesløst bruges til massiv hjælp i form af økonomisk støtte til genopbygning af bl.a. skoler og vandforsyning, til skabelse af nye arbejdspladser til gavn for den irakiske befolkning. For at sikre Iraks økonomiske uafhængighed annulleres alle kontrakter indgået under besættelsen, så en ny regering frit kan indgå de aftaler, den måtte ønske.

I det omfang den irakiske befolkning ønsker støtte til genopbygning af politiske institutioner eller hjælp til opretholdelse af sikkerheden i landet, foreslår Enhedslisten, at det sker i et samarbejde med FN.

Fra Enhedslistens årsmøde skal der derfor lyde dette budskab til den irakiske befolkning. Sammen med andre gode kræfter – hjemlige og internationale – lover vi at gøre vores til at danske og udenlandske tropper trækkes ud. Vi lover, at gøre vort til, at Irak får økonomisk hjælp, så I kan skabe jeres egen fremtid.

Enhedslistens arbejdsplan 2005 (-2006)

Det lykkedes desværre ikke at vælge Fogh-regeringen ved valget i februar. Derfor er kampen for at få denne regerings hærgen stoppet fortsat en overordnet målsætning for meget af det arbejde, Enhedslisten er engageret i.

Enhedslisten oplevede til gengæld en voldsom fremgang i forbindelse med valget. Ikke mindst har vi oplevet en voldsom tilstrømning af nye medlemmer.

Det er en vigtig opgave i alle afdelinger i denne tid at tage godt imod de nye – og sikre, at der er tilbud til dem, der har lyst til at være aktive; helst om såvel studiekredse om Enhedslistens politik som udadvendte aktiviteter.

Det er også vigtigt, at vi lokalt og centralt samarbejder med og støtter SUF i at opsamle den radikalisering, vi bl.a. i forbindelse med valget har oplevet blandt de helt unge.

2005 bliver et travlt år – med folketingsvalg, EU-forfatnings-afstemning, kommunalreform og kommunalvalg.

For at styrke medlemshvervningen, gives der i forbindelse med 1. maj mulighed for et særligt billigt introduktionstilbud for nye medlemmer i forlængelse af, hvad vi har praktiseret tidligere.

1. maj tager vi med et nyt nummer af uddelingsavisen Alternativ fat på to hovedtemaer: Kommunalreformen (med alt hvad den indebærer af afdemokratisering, markedsstyring og privatisering) og EU-forfatningen (do!). Frem til sommerferien går vi så småt i gang med:

Kampen mod EU-forfatningen

Enhedslisten har en stor opgave med at formidle, hvordan forfatningen cementerer markedsførelse og

uhæmmet profitstyring, udvikler militarismen og afvikler de faglige og demokratiske rettigheder – kort sagt: hvorfor netop venstrefløjen skal sige nej til forfatningen – og nej til EU-projektet i det hele taget.

Enhedslisten vil være engageret i nej-kampagner på mange fronter. Ud over vores selvstændige kampagne vil vi:

- være aktive i det brede samarbejde i modstanderbevegelserne
- finde sammen med forfatningsmodstandere på venstrefløjen, ikke mindst i SF og SFU, for at præge valgkampen med bredere venstrefløjs-nej-aktiviteter
- og bruge vore internationale forbindelser til at synliggøre i den danske offentlighed, at størstedelen af den europæiske venstrefløj til venstre for socialdemokraterne faktisk er forfatningsmodstandere.

En mere præcis plan, bl.a. med tids-terminer, for disse mange aktiviteter er desværre ikke mulig at fastlægge i denne arbejdsplan. Men der er ingen tvivl om, at vi får travlt lige frem til målstregen, den 27. september.

Uanset Forfatningsafstemning i september eller 2006, så indtænkes Forfatningen i alle Alternativer frem til afstemning, som sekundært tema/artikler.

Kommunalvalgskampagne - For en offentlig sektor, der gør en forskel!

Den borgerlige regering har bag sin socialdemokratiske maske gang i et omfattende felttog mod den offentlige sektor og alle tilbageværende elementer af solidarisk velfærdssystem. Ikke mindst er den strukturreform, som det endnu ikke er lykkedes at

standse, designet til at skabe ideelle rammer om disse angreb, hvad enten det handler om udlicitering og privatisering eller åbenlyse nedskæringer som f.eks. skole- eller sygehusnedlæggelser.

Når Enhedslisten primo oktober for alvor går i gang med kommunalvalg-kampagnen, lægger vi ud med en centralt forberedt offensiv, der sætter fokus på vores positive modspil: En offentlig sektor, der gør en forskel. I målgruppe-rettede uddelingsmaterialer og på plakater besvarer vi spørgsmålet: Hvad er det, vi vil ha'?

Vi vil ha' kollektiv trafik, der virker og er gratis. Et sundhedssystem af høj standard for alle – skattefinansieret, så de rigeste, ikke de mest syge, bidrager mest. Vi vil have et offentligt skolesystem, der leverer den bedst mulige uddannelse for alle elevgrupper, uanset etnisk og social baggrund. Det kræver tidssvarende materialer og ordentlige fysiske rammer, lavere klassekvotienter, efteruddannelse til lærerne og mere brugerdemokrati. På skoleområdet som på andre områder betyder markedsførelse og privatisering ikke bedre tilbud, men blot større ulighed og mindre demokratisk styring. Ældreplejen – derunder hjemmehjælp – skal være offentlig med klart formulerede rettigheder for de ældre. Og vi vil have gratis daginstitutioner af høj kvalitet. Der skal indføres gratis bredbåndsoptagelse til alle husstande.

Men vi stopper ikke der. Det er også en opgave for en offentlig sektor at skabe arbejdspladser, at sætte gang i offentlig produktion, i vedvarende energiforsyning, økologi, genbrug osv. På en lang række områder skrider den private sektors profitstyring på en afløser, der er underlagt demokratisk

kontrol. Det gælder ikke bare dankortet, men Leks, også medicinalindustrien, nordsoolen og energiforsyningen i det hele taget.

Enhedslisten vil ikke bare bevare de skrantende rester af den socialdemokratiske velfærdstat. Vi vil ha' en ny, større, bedre og mere demokratisk offentlig sektor, der ikke respekterer, men tvært imod udfordrer og truer den profitstyrede sektor!

Mange steder vil vi også kunne fremlægge en række konkrete udmøntninger af ovenstående. Det kan være alt fra at igangsætte en lokal økologisk produktion til en ide om gratis bybusser e.l.

Men kommunalvalgskampagnen handler også om modstand. Dels mod en lang række katastrofale følger af strukturreformen, hvis den ikke er stoppet inden. Dels mod de nedskæringer, der næsten uundgåeligt følger af de rammer, regeringen har lagt ned over kommunernes økonomi. Dermed skal der også under kommunalvalget føres kamp mod regeringen – og selvfølgelig mod deres lokale repræsentanter, der bevidst vil udmønte regeringens politik i stedet for at gøre oprør. Der udarbejdes centralt en ny flersproget Respekt-avis til kommunalvalgskampagnen.

En vigtig målsetning for Enhedslisten ved dette års kommunalvalg er at blive mere landsdækkende – dvs. at stille op i så mange kommuner som overhovedet muligt. Og at bruge den medvind, vi har oplevet nationalt, til at sikre en lokal fremgang også.

For solidarisk velfærd

HB nedsætter en arbejdsgruppe, der udarbejder reformforslag på områder som: arbejde, uddannelse, bolig og indkomstoverførsler. HB iværksætter en kampagne med temaet en solidarisk velfærd i foråret 2006, der forinden har været bredt drøftet i HB, fit-gruppen, udvalg, afdelinger og evt. et seminar.

Andre aktiviteter

Ud over disse tre kampanjer – som er fremhævet i arbejdsplanen, fordi det er dem, vi regner med at alle afdelinger i et eller andet omfang indgår i på nogenlunde de angivne tidspunkter – vil Enhedslisten og enhedslistemedlemmer som altid løbende være involveret i en lang række initiativer og bevægelser. Vi vil forstærke samarbejdet med fagbevægelsen og deltage i faglige aktiviteter, bl.a. i Fagligt Ansvar.

Mange medlemmer deltager i aktiviteterne for at stoppe besættelsen i Irak, og der kan pludselig opstå en situation, som kalder på en langt større indsats netop på dette område. Vi er også aktive i kampen mod Israels undertrykkelse af palæstinenserne. Pt. indgår vi i »Riv-muren-ned«-kampagnen for sanktioner mod Israel, som afslutter sin underskriftsindsamling kort efter 1. maj. Det vil være en stor gevinst for resultatet, at Enhedsliste-afdelinger tager denne underskriftsindsamling med ud på 1. maj-møder og -demonstrationer, hvor der er ressourcer til det.

Herefter er det en vigtig opgave for Enhedslisten (blandt aktivister og på ledelsesplan), at få diskuteret, hvordan vi får samlet de mange spredte Palæstina-aktiviteter i en mere samlet og bred indsats for en effektiv boykot af Israel. Vi kan nævne andre internationale solidaritetsorganisationer, miljøbevægelserne, de antiracistiske aktiviteter, bl.a. 9. november, queer-aktiviteter og meget, meget mere. Og så er der alle dem, der er politisk aktive på deres arbejdsplads eller uddannelsessted, på deres børns skole e.l.

Disse mange aktiviteter vil også blive styrket yderligere af de mange nye medlemmer. Og vi skal løbende udvikle vores organisation, både lokalt og nationalt, til at kunne bruges i disse sammenhænge – ved at opbygge netværk, bruge hinanden, organisere og diskutere vores erfaringer og problemer.

Der skal arbejdes med at Enhedslisten får en bedre kønsmæssig forde-

ling i medlemsskaren og i de valgte organer. Der skal analyseres hvordan andre arbejdsformer kan tiltrække og fastholde flere kvinder til det politiske arbejde.

HB skal nedsætte et udvalg som kritisk ser på Enhedslisten arbejdsformer og fremkommer med forslag der kan føre til en bedre kønslig fordeling i Enhedslisten.

I den sammenhæng skal det særligt belyses hvordan Enhedslisten kan få en ledelse, der er bredt dækkende for organisationen. I disse overvejelser skal indgå om HB skal holde færre møder for til gengæld at blive udvidet medlemsmæssigt, samtidigt med at forretningsudvalget styrkes. Målet skal være at flere kvinder deltager samtidigt med at hovedbestyrelsen også bliver mere præget af de aktive i afdelinger, udvalg og det faglige arbejde. Der skal også fremlægges forslag, der kan sikre at medlemmer med børn kan deltage aktivt i Enhedslistens aktiviteter.

Som vedtaget af HB d. 30/4-2005

Regnskab & Budget

	Regnskab 2004	2005	2006
Indtægter			
Kontingent	1.473.875	1.800.000	1.800.000
Indsamling/ekstra kontingent	0	750.000	0
Indsamling til forfatningsafstemning	0	100.000	0
Indsamling til "Alternativ	62.117	75.000	75.000
Partiskat folketingsgruppen	301.744	450.000	450.000
Partiskat tidl. folketingsmedlemmer og andre	11.850	150.000	30.000
Statsstøtte	1.963.768	2.024.000	2.700.000
Statsstøtte til EU-oplysning	358.493	450.000	450.000
Diverse/ Div. støtte	4.628	10.000	10.000
Overført fra hensættelser til kommunevalg	0	100.000	0
Overført fra hensættelser folketingsvalg	200.958	202.766	0
Overført fra hensættelser medie/propaganda	23.699	176.300	0
Overført fra Barselsfond	34.553	35.000	0
Indtægter på Rød-grønne Løser	22.150	31.000	32.000
Indtægter på salg af kopier	64.151	70.000	75.000
Indtægter fra valgtalforordnede	63.620	70.000	0
Renteindtægter	18.255	21.000	21.000
Indtægter i alt	4.803.866	6.515.066	5.643.000
Udgifter			
Løn m.m. inkl. rejsesek. Efterud	1.297.783	1.352.512	1.393.087
Rejsesekretær el. kørsel m.m.	17.222	15.000	16.000
Porto, netto	184.964	180.000	185.000
Kopaudgifter	124.496	100.000	105.000
Husleje mv.	272.974	279.388	287.769
Papir, kuverter, mv.	56.239	85.000	87.000
Lokalemdretning samt EDB	9.800	40.000	33.000
Telefon	36.248	37.336	38.457
Kontorartikler	17.187	18.000	19.000
Rejser, transport, taxa	108.291	100.000	103.000
Rød-Grønne Linjer	295.812	400.000	420.000
Rød-grøn i et nyt årtusinde	15.306	20.000	20.000
Kampagner og materialer	272.728	230.000	230.000
Alternativ	74.339	75.000	75.000
Kvindepol. arb.	4.868	10.000	10.000
Medie/propaganda	13.282	0	0
Annoncer	25.699	27.000	28.000
Årsmøder	70.170	100.000	100.000
EU forfatningsafstemning	559.489	376.300	0
EU-oplysning/forfatningsafstemning	35.004	450.000	450.000
Seminarer og konferencer	10.100	10.000	11.000
Dobbeltmedlemskab SUF	6.530	11.000	13.000
Diverse medlemskaber	10.000	7.000	7.000
Støtte til div. arr.	497.600	3.000	3.000
Kontingentandel lokalomr.	40.075	600.000	600.000
Støtte til lokalråd og SUF	44.639	80.000	80.000
Fødselsdagfest	15.125	10.000	10.000
Revision	0	21.000	21.000
Hensat til Rød Fond	100.000	100.000	100.000
Hensat til FI-valg/valgkamp	175.000	130.000	350.000
Hensat til komm.valg 2001/valg	50.000	0	50.000
Hensat til Barselsfond	50.000	50.000	50.000
Folketingsvalg	200.959	1.250.000	0
Kommunevalg	0	150.000	0
Bogsalg (underskud)	-78	5.000	5.000
Regulering feriepengeforpl.	25.483	5.000	10.000
Afskrivninger	10.000	10.000	10.000
Hensat til tab på debitorer	0	0	0
Diverse+småanskaffelser	1.571	10.000	10.000
Gebyrer	9.880	5.000	5.000
Udgifter i alt	4.736.799	6.392.536	4.955.313
Driftsresultat	67.064	122.530	687.687
Egenkapital ultimo	-269.446	-150.367	537.320

Budget • 39

Enhedslistens vedtægter

Vedtægter for Enhedslisten
- de rød-grønne

1. Navn

Enhedslisten - de rød-grønne.

2. Formål

Enhedslisten vil arbejde for skabelsen af et socialistisk demokrati i Danmark og internationalt.

Enhedslisten opfatter det som en afgørende opgave at sikre samarbejde på venstrefløjen og samling af røde og grønne kræfter. Enhedslisten vil arbejde for venstrefløjsrepræsentation i Folketinget.

3. Medlemskab og kontingent

Man kan blive medlem af Enhedslisten ved at tilslutte sig Enhedslistens formål og betale kontingent som fastsat af årsmødet. Kontingentet opkræves af Enhedslistens landsorganisation. Kontingentet deles mellem landsorganisationen og afdelingerne efter årsmødets bestemmelse.

Hovedbestyrelsen kan fastsætte et særligt lavt introduktionskontingent ligesom der i enkelte tilfælde kan fastsættes et særligt lavt kontingent.

Medlemskab ophører ved mere end 6 måneders kontingentrestance.

4. Afdelinger

Afdelinger kan oprettes i lokalområder med medlemmer af Enhedslisten. Oprettelse og nedlæggelse af afdelinger godkendes af Enhedslistens hovedbestyrelse.

Afdelinger kan have selvstændig økonomi og egne vedtægter. Hovedbestyrelsen kan i helt særlige tilfælde give tilladelse til at der oprettes en afdeling ud fra andre kriterier end geografiske.

Hovedbestyrelsen kan også beslutte at en sådan afdeling skal nedlægges.

5. Årsmødet

Årsmødet afholdes som årligt delegeretmøde og er Enhedslistens højeste myndighed. Årsmødet indkaldes af hovedbestyrelsen. Et ekstraordinært årsmøde kan indkaldes af et flertal af hovedbestyrelsen eller 1/5 af medlemmerne.

Hovedbestyrelsen fastsætter et samlet antal delegerede, der fordeles mellem afdelingerne i forhold til antal medlemmer. *Alle afdelinger har ret til at vælge min. 2 delegerede til både årsmøder og delegeretkonferencer.* Den enkelte afdelings delegerede vælges på møder, hvor alle medlemmer skal inviteres. Hvis der er kampvalg benyttes samme valgmetode som ved valg af hovedbestyrelsen

Delegeretkonferencer

Hovedbestyrelsen kan indkalde til beslutende delegeretkonferencer.

6. Hovedbestyrelsen

Enhedslistens hovedbestyrelse består af 21 medlemmer valgt på årsmødet. Repræsentanter fra afdelinger, der ikke er repræsenteret i hovedbestyrelsen, får rejserefusion til hovedbestyrelsesmøderne.

Højest 1/5 af HB's medlemmer må udgøres af fuldtidsrepræsentanter og ansatte i Enhedslisten eller i tilknyttet virksomhed. Det gælder uanset ansættelsesforholdets karakter, omfang og varighed.

Valg af hovedbestyrelse

Anmeldte grupper af delegerede svarende til en eller flere hele enogtyvendele af årsmødets delegerede kan (forud for hovedbestyrelsesvalget i plenum) uden videre få valgt deres kandidater til hovedbestyrelsen i overensstemmelse med den angivne brøkdelen af delegerede, de når op på.

Hovedbestyrelsesmedlemmer valgt på denne måde er ikke omfattet af

bestemmelsen om begrænsning af antallet af fuldtidsrepræsentanter og ansatte, med mindre der vælges mindst 5 hovedbestyrelsesmedlemmer for det enkelte mindretal. De eventuelt anmeldte mindretalsgrupper har herefter ingen indflydelse på resten af hovedbestyrelsens sammensætning.

Resten af hovedbestyrelsen vælges ved skriftlig afstemning, hvor hver delegeret højst kan stemme på et antal kandidater svarende til halvdelen (oprundet til nærmeste hele tal) af det antal hovedbestyrelsesmedlemmer, der skal vælges. *Ved valg til HB skal hvert køn have mindst 8 pladser. Der opstilles 2 lister med henholdsvis de mandlige og kvindelige kandidater. Hver delegeret har 11 stemmer, hvoraf højst 6 stemmer kan placeres på 1 liste. Kandidaterne vælges efter deres stemmetal. Hvis der ikke er 8 kandidater på en af listerne suppleres op fra den anden liste (bestemmelsen om kønskvotering bortfalder automatisk fra og med årsmødet i 2010).* Ikke valgte kandidater indgår på en suppleantliste, prioriteret efter kandidaternes stemmetal.

Suppleanter bliver medlem af hovedbestyrelsen, når hovedbestyrelsesmedlemmer udtræder permanent eller for en periode af minimum 3 måneder. Der føres statistik over hovedbestyrelsesmedlemmernes deltagelse i hovedbestyrelsesmøderne på baggrund af en mødeprotokol.

Hovedbestyrelsens funktion

Hovedbestyrelsesmøderne er åbne for Enhedslistens medlemmer. Hovedbestyrelsen tilstræber at træffe afgørelser i enighed. Ved uenighed træffes afgørelser ved almindeligt stemmeflertal.

Hovedbestyrelsen vælger blandt sine medlemmer et Forretningsudvalg på max. 1/3 af sine medlemmer, der kan fungere og udtale sig på Enhedslistens

vegne mellem hovedbestyrelsesmøderne.

Forretningsudvalget tegner Enhedslisten i økonomisk henseende. Højest 1/3 af Forretningsudvalget må udgøres af fuldtidsrepræsentanter og ansatte. *Kønsfordelingen i arbejdsudvalget er underkastet samme kønskvoteringsregler som hovedbestyrelsen (træder i kraft fra og med årsmødet 2006).*

Hovedbestyrelsen er ansvarlig for Enhedslistens økonomi over for årsmødet. Hovedbestyrelsen fremlægger regnskab og budget for årsmødet. Hovedbestyrelsen ansætter og afskediger ansatte (inkl. sekretærer for folketingsmedlemmer).

7. Urafstemning

Politiske spørgsmål kan afgøres ved urafstemning. Et årsmøde, hovedbestyrelsen eller 10% af medlemmerne kan sætte et politisk spørgsmål til urafstemning. Beslutninger truffet ved urafstemning kan dog efterfølgende ændres af et årsmøde. Stemmeafgivelse ved urafstemning skal altid finde sted på medlemsmøder i afdelingen.

8. Folketingskandidater

Enhedslistens folketingskandidater skal være medlemmer af Enhedslisten.

Forud for hvert årsmøde afholdes en urafstemning om valg af spidskandidater til Folketinget.

Medlemmer, som ønsker at opstille som spidskandidater, tilmelder sig urafstemningen.

Hovedbestyrelsen fastlægger før tilmelding hvilke amter/storkredse/1. suppleantpladser kandidaterne skal placeres i. Ved urafstemningen kan hvert medlem stemme på op til 10 kandidater. Resultatet er vejledende for årsmødets valg af spidskandidater og 1. suppleanter.

Årsmødet nedsætter et kandidatudvalg med repræsentanter fra hvert amt/storkreds samt repræsentanter for bestyrelsen.

Kandidatudvalget udarbejder et for-

slag til kandidatliste. Mindretal og andre kan stille alternative forslag. Valget af spidskandidater sker som et valg mellem de foreslåede hele lister (med amter/storkredse og de dertil foreslåede kandidatnavne og evt. suppleanter). Der stemmes i et antal runder, hvor den liste, der får færrest stemmer i hver runde glider ud. Har en kandidatliste ved den sidste afstemning på årsmødet mindst 2/3 flertal er den vedtaget og endelig. Såfremt en (mindretals)liste ved den sidste afstemning opnår over 1/3 af stemmerne på årsmødet afholdes urafstemning blandt medlemmerne om to kandidatlistes.

I tilfælde af at en spidskandidat ikke kan eller vil opstille samt i tilfælde af eksklusion kan bestyrelsen vælge en ny kandidat frem til årsmødet.

Partiskift

Såvel spidskandidater som øvrige folketingskandidater samt kandidater til amts- og kommunevalg underskriver en erklæring om at udtræde af den parlamentariske forsamling, de er kandidater til, hvis den pågældende ikke længere er medlem af Enhedslisten.

Ligesom Enhedslisten ikke accepterer, at valgte medlemmer tager deres mandat med sig ved udtrædelse af Enhedslisten, modtages andre partiers mandater heller ikke som Enhedslistemandater.

Valg af øvrige kandidater

Øvrige folketingskandidater vælges i lokalafdelingerne. Ændringer meddeles hovedbestyrelsen forud for hvert ordinære årsmøde (med forbehold for ændringer af spidskandidater). Hvor der ikke vælges kandidater lokalt, kan hovedbestyrelsen opstille kandidater.

9. Enhedslistens folketingsgruppe

Enhedslistens folketingsmedlemmer er opstillet og valgt på Enhedslistens grundlag og er ansvarlige over for Enhedslistens hovedbestyrelse og årsmøde.

Væsentlige politiske spørgsmål drøftes mellem folketingsgruppen og hovedbestyrelsen, og der tilstræbes konsensus. Ved uenighed skal sagen forelægges hovedbestyrelsen til afgørelse.

10. Udvalg

Landsdækkende politiske udvalg kan oprettes efter godkendelse i hovedbestyrelsen. *Udvalget organiserer sig efter behov hvis det skønnes nødvendigt med en koordinationsgruppe på 2-3 personer, der sammen med evt. ansatte tilrettelægger udvalgets møder og koordinerer arbejdet mellem møderne. Der afholdes et årligt landsmøde i en weekend eller på en helligdag, hvor man prioriterer og udstikker hovedlinjerne for arbejdet i det kommende år.* Udvalgene udarbejder et kommissorium for sit arbejde, som efterfølgende skal godkendes i hovedbestyrelsen. Medlemmer af Enhedslisten ydes rejseresubstans til udvalgsarbejdet.

Udvalgenes vigtigste opgaver er:

- at sikre, at der så vidt muligt er fungerende regionale underudvalg under landsudvalget så mange steder i landet som muligt,
- at være politisk aktive i.f.t. de relevante folkelige bevægelser på feltet,
- at fungere politikudviklende, såvel generelt og programmatisk som i.f.t. større udspil fra hovedbestyrelsen og folketingsgruppen,
- at informere Enhedslistens øvrige medlemmer,
- at stille forslag om aktiviteter, der kan inddrage bredere dele af Enhedslisten.

Folketingsgruppen og hovedbestyrelsen skal sende udspil samt væsentlige sager til høring i det/de relevante udvalg.

Udvalg kan kun udtale sig i eget navn. Udvalgs møderne er åbne og annoncerede for alle medlemmer af Enhedslisten. Interesserede, der ikke er medlem af Enhedslisten, kan inviteres til at deltage i udvalgsarbejdet.

11. Rotationsordning

Centrale tillidshverv i Enhedslisten er ikke tidsubegrænsede.

- Medlemmer af folketinget kan ikke opstille til urafstemningen ved årsmødet efter deres syvende år i Folketinget.
- Fuldtidsansatte politikere i kommuner, bydele og amter, f.eks. borgmestre, kan ikke genopstille til hvervet efter to fireårsperioder.
- Medlemmer af hovedbestyrelsen kan ikke genopstille til hovedbestyrelsen ved årsmødet efter deres syvende år i hovedbestyrelsen.
- Ansatte i Enhedslisten kan ikke genansættes ved udløbet af deres syvende 1-årskontrakt. (Det gælder dog for ansatte ansat før 1/3 1999, at de kan være ansat i op til 10 år.) Enhedsliste-ansattes orlovsperioder tæller som »døde« perioder i forhold til rotationsreglen. Tidspunktet hvor en ansat udrottes udskydes således med det tidsrum (dage/uger/måneder/år) en ansat sammenlagt har holdt orlov under sin ansættelse i Enhedslisten.

For samtlige tillidshverv gælder, at der tidligst kan søges opstilling/ansættelse igen til samme tillidshverv efter 2 års pause. Personer der er faldet for rotationsordning, fordi de har bestridt et tillidshverv, der er omfattet af pind 1, 2 eller 4 kan ikke i to år efter rotationen er påbegyndt, bestride et andet hverv som er omfattet af pind 1, 2 eller 4.

12. Økonomi

Ud over medlemskontingentet, der fastsættes af årsmødet, får Enhedslisten sine indtægter fra:

- indsamlinger og frivillige bidrag,
- partistøttemidler,
- en af hovedbestyrelsen fastsat andel af vederlag, der modtages for hverv, hvortil man er udpeget af eller valgt for Enhedslisten, se dog nedenstående.
- partiskat fra Enhedslistens folketingsmedlemmer, der indbetaler et

beløb svarende til den del af indtægten, der ligger ud over gennemsnittet af en faglig arbejders løn i København (minus fradrag af skat og særlige udgifter i.f.m. hvervet). Har et folketingsmedlem en betydelig indtægtsnedgang i forbindelse med valget, kan hovedbestyrelsen i særlige tilfælde godkende en midlertidig reduktion af partiskatten. Der betales også partiskat af eftervederlaget som folketingsmedlem.

Enhedslistens regnskab revideres dels af en årsmødevalgt intern revisor, dels af en ekstern revision, hvor revisionselskabet udskiftes mindst hvert 5 år. For Enhedslisten hæfter alene dens formue.

13. Udelukkelse

stk. 1. Medlemmer, der modarbejder Enhedslistens formål og politiske grundlag eller som handler til skade for Enhedslisten, kan udelukkes fra Enhedslisten.

stk. 2. Beslutning om udelukkelse træffes af hovedbestyrelsen med 5/6 flertal. Kun afdelinger, afdelingsbestyrelser og Forretningsudvalget kan indstille medlemmer til udelukkelse af Enhedslisten.

Før et medlem indstilles til udelukkelse skal vedkommende have oplyst hvad årsagen er til at udelukkelse overvejes. Og medlemmet skal have lejlighed til såvel mundtligt som skriftligt at ytre sig.

stk. 3. Hovedbestyrelsens beslutning om udelukkelse kan af det pågældende medlem indankes til årsmødet. En sådan anke har ikke opsættende virkning. Anken skal fremsendes senest 14 dage før årsmødet. Det udelukkede medlem skal have lejlighed til at ytre sig såvel skriftligt som mundtligt over for årsmødet. Årsmødet træffer beslutning i ankesagen med almindeligt flertal.

stk. 4. Personer der tidligere er udelukket fra Enhedslisten kan kun genoptages i organisationen, hvis hovedbestyrelsen godkender dette.

Beslutning herom træffes med almindeligt flertal.

Stk. 5. Udelukkelse fra Enhedslisten medfører automatisk udelukkelse fra Enhedslistens udvalg. Et udelukket medlem kan først deltage i Enhedslistens udvalg efter godkendelse iht. stk. 4.

stk. 6. Medlemmer af Enhedslistens udvalg, som ikke er medlem af Enhedslisten, kan midlertidigt udelukkes fra et udvalg. Udvalg kan indstille til hovedbestyrelsen at et medlem midlertidigt udelukkes. For et medlem indstilles til midlertidig udelukkelse af et udvalg skal vedkommende have oplyst hvad årsagen er til at udelukkelse overvejes. Og medlemmet skal have lejlighed til såvel mundtligt som skriftligt at ytre sig. Hovedbestyrelsen træffer afgørelse med 5/6 flertal. Et udelukket medlem kan først deltage i Enhedslistens udvalg efter godkendelse iht. stk. 4.

14. Lovudvalg

Årsmødet vælger et lovudvalg på 3 personer. Folketingsmedlemmer, hovedbestyrelsesmedlemmer og ansatte kan ikke vælges til lovudvalget. Lovudvalget er ansvarlig for fortolkning af vedtægterne. Medlemmer, HB, afdelinger og udvalg kan indbringe tvivlsspørgsmål for lovudvalget, der også kan tage sager op af egen drift. Lovudvalgets afgørelse er bindende mellem årsmøderne.

Lovudvalget fremlægger en skriftlig beretning til årsmødet.

15. Ændring af vedtægter

Vedtægterne kan ændres, hvis mindst 50% af de tilstedeværende delegerede stemmer for forslag til ændring af vedtægterne.

Senest ændret på årsmødet 22-24. april 2005 (ændrede passager i kursiv)

Andre vedtagelser i forbindelse med vedtægtsdiskussionen

Vedtagelse om kontingentsatser	
Under 100.000 kr.	200 kr.
100-200.000 kr.	500 kr.
200-300.000 kr.	990 kr.
over 300.000 kr.	1220 kr.

Vedtagelser i forbindelse med kønskvotering

Vedtagelsen om kønskvotering følges op af konkrete tiltag på lokalgruppe/udvalgsniveau - f.eks. oplæg om herskertechnikker med efterfølgende diskussion - samt lignende tiltag, som har til hensigt at gøre op med traditionelle kønsstrukturer og magtfordelinger.

Kønskvotering opfattes som et forsøg og forslaget bortfalder automatisk fra og med årsmødet i 2010. Såfremt det ønskes genfremsat til den tid skal det behandles som lovændringsforslag. Hovedbestyrelsen iværksætter en grundig analyse - ved en eller flere udefra kommende analytikere gerne f. eks. via vidensbutikken på RUC - af konsekvenserne af kønskvoteringen i løbet af 2009, således at resultatet foreligger i så god tid, at afdelinger og udvalg har tid til at diskutere analysen og evt. fremsætte forslag til justeringer og ændringer til årsmødet 2010.

Enhedslistens Folketingsmedlemmer

Frank Aaen
Cand. samf., født 1951
Medlem af Folketinget fra februar 2005. Valgt i Århus amt, tidligere MF for Enhedslisten i Nordjyllands 1994-2001.
Tlf. 33 37 50 06, frank.aaen@ft.dk

Jørgen Arbo-Bæhr
Porcelænsstøber og faglig sekretær, født 1955.
Medlem af Folketinget fra februar 2005.
Valgt i Vestre Storkreds.
Tlf. 33 37 50 09, jorgen.arbo-bachr@ft.dk

Line Barfod
Advokat, født 1964.
Medlem af Folketinget fra november 2001.
Valgt i Københavns Amt.
Tlf. 33 37 50 01, line.barfod@ft.dk

Per Clausen
Cand. Phil. i samfundsfag, født 1955
Medlem af Folketinget fra februar 2005.
Valgt i Nordjylland
Tlf. 33 37 50 08, per.clausen@ft.dk

Rune Lund
Studerer statskundskab, født 1976.
Medlem af Folketinget fra februar 2005.
Valgt på Fyn.
Tlf. 33 37 50 07, rune.lund@ft.dk

Pernille Rosenkrantz-Theil
Studerer statskundskab, født 1977.
Medlem af Folketinget fra november 2001.
Valgt i Østre Storkreds.
Tlf. 33 37 50 03, pernille.rosenkrantz-theil@ft.dk

Enhedslistens spidskandidater til folketinget

Valgt på Årsmødet d. 22-24. april 2005
Desuden er angivet de valgte 1. suppleanter

Østre Storkreds:
Pernille Rosenkrantz-Theil
1. suppleant: Bruno Jerup

Vestre Storkreds
Jørgen Arbo-Bæhr

Københavns amt
Line Barfod

Søndre Storkreds
Majbrit Berlau

Århus amt
Frank Aaen
1. suppleant: Emil Axelgaard

Frederiksborg amt
Helge Bo Jensen

Fyns amt
Rune Lund

Vejle amt
Bent Hindrup Andersen

Nordjyllands amt
Per Clausen

Intern revisor

Annedorte Dalsgaard, Nordvest

Lovudvalget

Kim Bagge, Nordvest
Pia Louisa Andersen, Vesterbro
Svend Erik Christensen, Roskilde

Rød Fonds bestyrelse

Christian Juhl, Silkeborg
Vibeke Bach Madsen, Nørrebro
Peder Hvelpland, Hjørring
Jesper Kiel, Svendborg
Thomas Eisler, Vesterbro/SV
Birthe Marker, Østerbro (valgt af
Hovedbestyrelsen efter årsmødet)

Enhedslistens Hovedbestyrelse 2005-2006

(Stemmetal i parentes)

Majbrit Berlau, Nørrebro
(133) *
51 78 27 63
mberlau@hotmail.com

Janne Glerup, Nørrebro
(95)
35 39 80 91
gleerup@ruc.dk

Søren Søndergaard,
Gladsaxe (86)
39 69 66 02
soren@politik.dk

Ingelise Bech Hansen,
Odense (82)
66 12 63 80
fredensgade21@gainet.dk

Inger V. Johansen, Østerbro
(68)
39 20 95 06
inger.v.johansen@get2net.dk

Finn Sørensen, Amager (65)
32 57 77 86
brygfinn@3f.dk

Rune Lund, Vesterbro/SV
(64) *
33 25 59 23
rune.lund@mail.dk

Bizhan Alankesh, Korsør
(64)
28 55 75 89
bizhan_alankesh@yahoo.com

Gry Blom Hempel, Nord-
Vest (64) *
26 28 61 97
gryblomhempel@jubimail.dk

Helge Bo Jensen,
Albertslund (63) *
43 64 00 56
helge@enhedslisten.dk

Farrokh Jafari, Østerbro
(57)
35 26 51 88
farrokh.jafari@post9.tele.dk

Falle Hjorth, Frederiksberg
(55)
33 24 18 31
falle@netbrug.dk

Jaleh Tavakoli, Nord-Vest
(53)
35 82 47 88
jaleh@ruc.dk

Mette Bang Larsen,
Frederiksberg (50)
77 41 46 26
mettebang77@hotmail.com

Bruno Jerup, Næstved (46)
45 93 90 40
bruno.jerup@mail.dk

Rune Jacobsen, Århus (41)
86 19 64 57
rune-ida@mail1.stofanet.dk

Marianne Frederik, Amager
(40)
32 58 44 30
marianne.frederik@get2net.dk

Claus Pedersen, Nørrebro
(40)
35 82 28 46
claus_pedersen@wanadoo.dk

John Littau, Esbjerg (35)
75 14 09 64
kejol@ofir.dk

Brian Skov Nielsen,
Aalborg (35)
20 67 50 37
briansnielsen@care2.com

Morten Riis, Bornholm
(34)
26 63 80 08
moggebikbak@hotmail.com

Suppleanter til Enhedslistens Hovedbestyrelse:

Per Clausen (58) *
Thomas Eisler (40) *
Finn Hermann, Frederiksberg (32)
Inge Kofoed, Allerød (31)
Gitte Pedersen, Nørrebro (31)
Hans Jørgen Vad, Århus (31)
Niels C.F. Rasmussen (27)
Baltser Andersen, Tønder (26)
Tina Skjærhæk Sæborg, Indre By /
Christianshavn (22)
Niels Henrik Nielsen, Østerbro (20)
Rene Vinding Christensen, Aalborg (19)
Finn Hansen, Midtyn (18)
Birthe Marker, Østerbro (18)
Lars Madsen, Odense (16)
Peer Westen Pedersen, Valby (6)

Ifølge Enhedslistens vedtægter kan højst en femtedel af Hovedbestyrelsens medlemmer være ansat af eller fuldtidsbeskæftigede i Enhedslisten. Disse er markeret med *. Trods deres stemmetal blev Per Clausen (58) og Thomas Eisler (40) derfor ikke valgt til Hovedbestyrelsen.

Lokalafdelinger og kontaktpersoner

Enhedslisten i København

Indre By/Christianshavn

Sif Holst
Danneskjold-Samsøes Allé 44
1434 København K
35 85 80 24
sif@holst.to

Vesterbro/SV

Rikke Lauritzen
Flensborggade 35, 4. th.
1669 København V
33 31 55 55
rika@orange.net.dk

Frederiksberg

Mette Bang Larsen
Rådmand Steins Alle 16 C
2000 Frederiksberg
77 41 46 26
mettebang77@
hotmail.com

Østerbro

Viktor Rasmussen
Langgade 11, 1. tv.
2100 København Ø
39 18 56 59
viktor@diku.dk

Nørrebro

Birte Jacobsen
Odins Tværgade 6, 3. tv.
2200 København N
35 83 66 60
birte.j@webspeed.dk

Amager

Bianne Øverås
Finlandsgade 30, 5. tv.
2300 København S
32 54 79 91
oeveras2000@yahoo.dk

Valby

Peer Westen Pedersen
Valby Langgade 164, 4. tv.
2500 Valby
24 40 63 96

Brønshøj/Vanløse

Søren Guts
Hanstholtsvej 1, 1.tv.
2720 Vanløse
38 74 89 25
guts@vanloset.net.dk

Nordvest

Annedorte Dalsgaard
Magdelonevej 1 A
2400 København NV
35 81 58 60
dal.vns@ci.kk.dk

Enhedslisten i Københavns amt

Rødovre

Marianne Christensen
Tårnvej 485
2610 Rødovre
36 41 20 18
superstar@webspeed.dk

Albertslund/Olostrup/Tåstrup

Ulla Elsted Jensen
Galgebakken Torv 7-9A
2620 Albertslund
43 62 11 05
ullaelsted@mail.tele.dk

Ishøj

Birte Søbye Christensen
Vejlebrovej 111, 1. mf.
2635 Ishøj
43 54 23 48
bsc@ishoegby.dk

Hvidovre/Brøndby

Pernille Falcon
Bødkerporten 7
2650 Hvidovre
36 49 68 04
pfa@hvidovre.dk

Herlev

Willi Bjerregaard
Gavlbakken 7
2730 Herlev
44 84 11 54
willi.bjerregaard@skolekom.dk

Ballerup

Bjarke Friberg
Baltorpvej 273, 6.
2750 Ballerup
60 11 51 38
bjarkef@mail.dk

Tårnby/Drøger

Allan Rasmussen
Hollændervej 10
2791 Drøger
32 53 36 18
boballan25@hotmail.com

Lyngby

Henrik Peter Bang
Sverigesvej 9 A
2800 Lyngby
45 88 76 56
hb.cg@ci.kk.dk

Gladsaxe/Værløse

Else Jakobsen
Vadgårdsvej 133
2860 Søborg
39 69 66 02
elby@ofir.dk

Gentofte

Jimmy Adamsen
Emdrup Banke 67
2100 København Ø
40 11 40 06
jimmy.adamsen@mail.dk

Enhedslisten i Fr.Borg amt

Vest

Michael Liesk
Humlehaven 16
3400 Hillerød
28 19 59 23
liesk@vi.mail.dk

Øst

Jørgen Bodilsen
Snerlevvej 34, 1.tv.
3000 Helsingør
49 21 97 91
j.bodilsen@pc.dk

Farum

Ole Bach
Stavnsholt Gydevej 92
3460 Birkerød
44 95 66 89
moller.bach@mail.tele.dk

Allerød

Troels Jacobsen
Barrebovej 2
3540 Lyngø
48 18 70 13
trja@it.dk

Helsingø

Mette Tolstrup
Wadstedsvej 1
3220 Tivildedeje
48 70 85 29
mettetolstrup@c.dk

Enhedslisten i Roskilde amt

Roskilde/Greve/Lejre

Christian Holten
Skovbogade 11, st.
4000 Roskilde
46 32 52 72
chx@dr.dk

Køge

Niels Rolfskov
Tesseballevej 40
4681 Herfølge
56 27 49 33
niels@rolskov.net

Enhedslisten i Vestsjællands amt

Holbæk

Jørgen Randløv Madsen
Kalundborgvej 229
4300 Holbæk
59 44 15 26
jmi@vestnet.dk

Odsherred

Kim Mariegaard
Mosbyvej 36
4500 Nykøbing Sj.
59 96 12 02
thambour@mail.tele.dk

Kalundborg

Ole Steen Larsen
Gl Røsnæsvej 36
4400 Kalundborg
59 51 55 53
oslarsen@post8.tele.dk

Skælskør

Thomas Clausen
Neblevvej 11 D
4242 Boeslunde
58 14 01 04
thomas.clausen@skolekom.dk

Slagelse

Mogens A. Julsdoerf
Ærøvej 92, 2.tv.
4200 Slagelse
50 28 21 99
mogens@pubspotters.dk

Soro

Ellen Agerskov
Syrøvej 8
4180 Sorø
57 83 12 22
flemminglarsen@mail1.stofanet.dk

Ringsted

Anja Hårle Eberhardt
Hylstrupvej 8
4173 Fjenneslev
57 80 92 34
elaneb@ft.dk

Korsør

Susanne Karlsen
Hyvingevej 7
4220 Korsør
58 35 15 09
karlsen-schultz@jubii.dk

Enhedslisten i Storstrøms amt

Næstved

Hans Preben Petersen
Banely 10
4700 Næstved
55 77 72 42
preben-p@mail1.stofanet.dk

Vordingborg

Mette Gerde
Egernevej 2, Nyråd
4760 Vordingborg
55 34 56 46
mgk@bupi.dk

Faxe

Kurt Münck
Strandstræde 5
4654 Faxe Ladeplads
56 71 71 51
kurt.munck@faxhus.dk

Lolland

Jan Nielsen
Knuthenborgvej 70
4930 Maribo
54 78 47 73
bcntoegjan@get2net.dk

Falster

Flemming Hansen
Skovvænget 7, Bangsøbro
4800 Nykøbing F
54 43 00 04
flemming.j.h@mail.tele.dk

Enhedslisten i Bornholms amt

Enhedslisten Bornholm
enh-born@image.dk

Helle Nielsen
Møllegade 16, st.th.
3700 Rønne
56 95 95 45
hellenielsen@email.dk

Enhedslisten i Fyrs amt

Odense
Huset, Absalonsgade 26, st.
5000 Odense C
66 12 26 90
enhedslisten-odense@hansen.
mail.dk

Andreas Lund Andersen
Nørrevoldgade 24
5000 Odense C
28 60 20 84
anders-la@ofir.dk

Svendborg

Jesper Kiel
Porthusvej 21
5700 Svendborg
62 21 93 44
jesper_kiel@mail.dk

Vestfyn Nord/Middelfart

Eva Vibeke Damgaard
Øresundsvænget 64
5500 Middelfart
28 45 19 46
eva-mie@stofanet.dk

Vestfyn syd/Assens

Palle Ebdrup
Høgsholmvej 28, Tommerup St.
5690 Tommerup
28 14 89 44

Midtfyn

Finn Ove Hansen
Ruevejen 2, Vantinge
5750 Ringe
65 97 86 77
finn.hansen@nypost.dk

Østfyn

Benny Pieszak
Bygaden 5, Bovense
5800 Nyborg
65 36 15 35
pieszak@tdspace.dk

Enhedslisten i Sønderjyllands amt

Haderslev
Jørgen Nielsen
Færgvej 65 N, Aarø Sund
6100 Haderslev
74 58 57 39

Alsund

Britta Felbøl
Strandvej 17 A, 2. tv.
6400 Sønderborg
75 26 41 10
brittafelbol@stofanet.dk

Aabenraa

Mette Stærk
Petersborg 1, st.tv.
6200 Aabenraa
74 62 06 00
mette.staerk@mail.dk

Tønder

Baltser Andersen
Gråbrødrevej 2A, st.tv.
6270 Tønder
23 67 80 75
baltser@soegaardhua.dk

Enhedslisten i Ribe amt**Esbjerg/Ribe**

John Littau
Skoleparken 61, 3.tv.
6705 Esbjerg Ø
75 14 09 64
kejol@ofir.dk

Enhedslisten i Vejle amt**Horsens**

Bogcafeen
Smedegade 17
8700 Horsens
75 62 52 58

Charlotte Walkusch

Svalevej 17
8700 Horsens
20 28 87 73
almagtilfolket@hotmail.com

Vejle

Casper Grane
Svanholmegade 11
7100 Vejle
26 71 91 42
enhedslisten@ofir.dk

Fredericia

Bjarne Bjerring
Lyngsvej 30
7000 Fredericia
75 94 03 35
bjarnebjerring@vip.cybercity.dk

Kolding

Peder Skov Pedersen
Kringavej 25, Brandrupdam
6000 Kolding
75 51 87 51
psp@inter-set.dk

Enhedslisten i Ringkøbing Amt**Struer**

Heidi Steenberg
Grønnedal 64, st.tv.
7600 Struer
60 13 19 60
heidi.steenberg@oncable.dk

Herning

Lars Dohn
Ørskovvej 12
7400 Herning
97 16 21 93
kvoldsohn@get2net.dk

Enhedslisten i Århus Amt**Århus**

Enhedslisten - de rød-grønne
Sejersgade 18, kld. tv.
8000 Århus C
el-saarhus@get2net.dk

Randers

Ingolf Rasmussen
Glarbjergvej 99, 1. tv.
8900 Randers
21 78 76 58
ingolf.rasmussen@jubii.dk

Odder

Jens Erik Buur
Villavej 25 A, Hou
8300 Odder
86 55 63 67
jeb@ats.dk

Skanderborg

John Boserup
Banetoften 4
8660 Skanderborg
86 52 51 18
jfb@surfmail.dk

Silkeborg

Jørgen Madsen
Lysbrovej 23
8600 Silkeborg
86 82 06 07
jorg.madsen@mail.dk

Djursland

Mona Leth
Puglevænget 74 C
8500 Grenå
86 30 15 01

Hinnerup, Hammel, Hadsten

Peder Meyhoff
Overdrevet 15
8382 Hinnerup
86 91 14 15
pme@ag.aaa.dk

Enhedslisten i Viborg Amt**Thy-Mors-Salling**

Jens Otto Madsen
Fages Allé 15
7700 Thisted
97 92 00 81
jensotto@pc.dk

Viborg

Flemming Gundersen
Nørresøbakken 126
8800 Viborg
86 62 88 74
flemgan@tdspace.dk

Skive

Martin Mørck
Vejmarkvej 16, Grætrup
7870 Roslev
97 59 71 80
sieg.moerck@mail.dk

Enhedslisten i Nordjyllands amt**Aalborg**

Brian S. Nielsen
Kastetvej 19 B, 1. sal
9000 Aalborg
20 67 50 37
briansnielsen@care2.com

Frederikshavn

Charlotte Sørensen
Knivholt Markvej 4
9900 Frederikshavn
40 21 44 63
strandbygaard@hotmail.com

Sydhimmerland

Vagn Kofoed
Stendalsvej 8, Rebild
9520 Skørping
98 39 19 76
vagn.kofoed@mail.dk

Hjørring

Peder Hvelplund
Tagholmvej 139, Gl. Vernebjerg
9800 Hjørring
98 96 08 00
hvelplund@mail.dk

Landskontoret

Stu­di­stræ­de 24, 1., 1455 Kbh. K, tlf. 33 93 33 24, fax 33 32 03 72, giro 2 75 47 38, landskontoret@enhedslisten.dk

Enhedslisten København

Gunna Starck, Stu­di­stræ­de 24, 1., 1455 Kbh. K, tlf. 33 93 31 42, fax 33 32 03 72, kbh@enhedslisten.dk

Folketingsgruppen

Christiansborg, 1240 Kbh. K, tlf. 33 37 50 50, fax 33 37 50 70, christiansborg@enhedslisten.dk

Enhedslisten Århus

Sej­er­gæ­de 18, kld. tv., 8000 Århus C, tlf. 86 12 50 45, fax 86 19 14 80, el-aarhus@get2net.dk

Enhedslisten Fyn

Absalons­gæ­de 26, 5000 Odense C, tlf. 66 12 26 90, enhedslisten-odense@hansen.mail.dk

Jyllands-Fyns-sekretær

Ulf V. Olsen, Thyras Allé 12, 5250 Odense SV, tlf. 66 14 12 31, 23 27 97 26, rejsese­kre­taer@enhedslisten.dk

Enhedslistens døveafdeling

Mette Sommer, Teglb­ræn­der­vej 4, 2. tv. 2400 Kbh. NV, tlf. SMS 21 42 78 86, sommermette@hotmail.com

SUF, Socialistisk Ungdomsfront

Stu­di­stræ­de 24, 3, 1455 Kbh. K, tlf. 33 33 81 69, suf@ungdomsfront.dk

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk